

**COVID-19 PANDEMİSİ SÜRECİ OKUL ÖNCESİ
UZAKTAN EĞİTİM UYGULAMALARININ
DEĞERLENDİRİLMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Merve ÖNER ŞEN

Eskişehir 2023

**COVID-19 PANDEMİSİ SÜRECİ OKUL ÖNCESİ UZAKTAN EĞİTİM
UYGULAMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ**

Merve ÖNER ŞEN

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Uzaktan Eğitim Anabilim Dalı
Danışman: Gülsün KURUBACAK

Eskişehir Anadolu Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Temmuz 2023

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

.....'nin "....."
....." başlıklı
tezi .../.../20.. tarihinde aşağıdaki jüri tarafından değerlendirilerek "Anadolu Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği"nin ilgili maddeleri uyarınca,
..... Anabilim/Anasana dalında Yüksek
Lisans/Doktora/Sanatta Yeterlik tezi olarak kabul edilmiştir.

	<u>Unvanı Adı Soyadı</u>	<u>İmza</u>
Üye (Tez Danışmanı)	:
Üye	:
Üye	:
Üye	:
Üye	:

.....
Enstitü Müdürü

ÖZET

COVID-19 PANDEMİSİ SÜRECİ OKUL ÖNCESİ UZAKTAN EĞİTİM UYGULAMALARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Merve ÖNER ŞEN

Uzaktan Eğitim Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temmuz 2023

Danışman: Prof. Dr. Gülsün KURUBACAK

Aralık 2019’da Çin’in Wuhan eyaletinde COVID-19 olarak isimlendirilen bulaşı düzeyi yüksek bir salgın ortaya çıkmıştır. Bu küresel salgın nedeniyle eğitim kurumları yüz yüze eğitime son vermiş ve hazırlıksız bir şekilde uzaktan eğitime geçmek zorunda kalmıştır. Türkiye’de 11 Mart 2020 tarihinde ilk COVID-19 vakasının tespit edilmesinden sonra, Millî Eğitim Bakanlığı’nın (MEB) kararı ile uzaktan eğitime geçilmiş, okulöncesi eğitim kurumları da MEB’in oluşturduğu platformlar üzerinden uzaktan eğitim vermeye başlamıştır. Bu dönemde okulöncesi uzaktan eğitim süreçlerine ilk kez katılmak zorunda kalan öğretmen, öğrenci ve veliler birçok sorunla karşılaşmış, uzaktan eğitimin avantaj ve dezavantajlarını yaşayarak deneyimlemiştir. Bu araştırma, COVID-19 küresel salgın dönemi okulöncesi uzaktan eğitim süreçlerinde görev yapan öğretmenlerin deneyimlerini, karşılaştıkları sorunları, geliştirdikleri çözümleri ve gerçekleştirdikleri başarılı uygulamaları ortaya çıkararak, okulöncesi uzaktan eğitimin gelecekte tekrar uygulanması durumunda, bu eğitimi daha iyi nasıl yapabileceklerine dair öneriler geliştirmeyi amaçlamaktadır. Temel nitel araştırma modelinin prosedürlerini takip eden bu araştırma, okulöncesi uzaktan eğitim süreçlerinde görev yapan sekiz öğretmenden derinlikli görüşmeler yoluyla toplanan verilere dayanmaktadır. Veri analizinde, kodlama, kategori ve tema oluşturma teknikleri kullanılarak daha çok katılımcıların perspektiflerini ön plana çıkaran yorumlayıcı yaklaşımdan yararlanılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre, okulöncesi uzaktan eğitim süreçlerinde teknolojik altyapı oldukça önemli bir rol oynamıştır. Bu süreçte, velilerin sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik düzeyleri okulöncesi eğitimin kalitesine belirgin etkiler yapmıştır. Uzaktan eğitim süreçlerine hazırlıksız yakalanan öğretmenler, bu süreçteki kendi deneyimlerinden hareketle, uzaktan eğitimin kalitesini artıran birçok pratik geliştirmişlerdir. Bu araştırmanın bulgularından hareketle,

gelecekte tekrar okulöncesi dönemde uzaktan eğitime geçilmesi durumunda, teknolojik eşitsizlikler ve velilerin sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik düzeyinden kaynaklanan olumsuz etkileri en aza indirecek eğitim politikalarının geliştirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Sözcükler: Okulöncesi eğitim, uzaktan eğitim, pandemi, okulöncesi öğretmenler, erken çocukluk dönemi eğitimi.

ABSTRACT

EVALUATION OF PRESCHOOL DISTANCE EDUCATION PRACTICES DURING COVID-19 PANDEMIC

Merve ÖNER ŞEN

Department of Distance Education

Anadolu University, Graduate School of Social Sciences, July 2023

Supervisor: Prof. Dr. Gülsün KURUBACAK

In December 2019, an outbreak with a high level of contagiousness called COVID-19 emerged in Wuhan province, China. Due to this global pandemic, educational institutions ended face-to-face education and had to switch to distance education without preparation. After the detection of the first COVID-19 case in Turkey on March 11, 2020, distance education was launched with the decision of the Ministry of National Education (MoNE), and preschool education institutions started to provide distance education through the platforms created by the MoNE. In this period, teachers, students, and parents who had to participate in preschool distance education processes for the first time encountered many problems and experienced the advantages and disadvantages of distance education. This research aims to reveal the experiences of teachers working in preschool distance education processes during the COVID-19 global pandemic period, the problems they encountered, the solutions they developed and the successful practices they carried out. It aims to develop suggestions on how they can better offer distance education if preschool distance education is re-implemented in future. This research, which follows the procedures of the basic qualitative research design, is based on data collected through in-depth interviews from eight teachers working in preschool distance education processes. In the data analysis, coding, category- and theme-constructing techniques were used by drawing on the interpretive approach that brings the perspectives of the participants to the forefront. According to the research findings, technological infrastructure has played a very important role in preschool distance education processes. In this process, the socio-cultural and socio-economic levels of the parents had a significant impact on the quality of preschool education. Teachers, who were caught

unprepared for distance education processes, have developed many practices based on their own experiences in this process that increased the quality of distance education they offered. The findings of this research suggest that, in case of switching to distance education in the preschool period again in future, educational authorities must develop policies that will minimize the negative effects arising from technological inequalities and socio-cultural and socio-economic level of parents.

Keywords: Preschool education, distance education, pandemic, preschool teachers, early childhood education.

.../.../20...

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmamın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan "bilimsel intihal tespit programı"yla tarandığını ve hiçbir şekilde "intihal içermediğini" beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

.....
(İmza)

.....
(Öğrencinin Adı Soyadı)

ÖNSÖZ

Yüksek lisans eğitimim, tez araştırma ve tezi yazma süreçlerinde her zaman desteğini hissettiğim tez danışmanım Prof. Dr. Gülsün Kurubacak'a, eşim Kerim, babam Mustafa, annem Meryem Gülsüm'e ve kardeşim Melisa'ya çok teşekkür ederim. Yüksek lisans eğitimim esnasında derslerini aldığım hocalarıma teşekkür ederim. Bu araştırmanın, okulöncesi uzaktan eğitim süreçlerini daha iyi hale getirme çabalarına olumlu katkılar sunması ümidiyle, araştırmama katılıp benimle deneyimlerini derinlikli bir biçimde paylaşan katılımcı öğretmenlere özellikle teşekkürlerimi belirtmek isterim. Son olarak, bu tez içerisinde, varsa, hataların tamamen tarafıma ait olduğunu not etmek isterim.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ	viii
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Amaç ve Araştırma Soruları.....	5
1.3. Araştırmanın Önemi	5
2. ALANYAZIN.....	7
2.1. Kavram ve Terimler.....	7
Okulöncesi Eğitim:	7
Uzaktan Eğitim:	7
2.2. Okulöncesi Dönemde Uzaktan Eğitim	7
2.3. İlgili Araştırmalar	9
2.3.1. Yurt dışında yapılan çalışmalar	9
2.3.2. Yurt içinde yapılan çalışmalar.....	12
3. YÖNTEM	17
3.1. Araştırma Modeli.....	17
3.2. Katılımcılar	17
3.3. Veri Toplama Araçları	18
3.4. Verilerin Analizi	18
3.5. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	19
4. BULGULAR.....	20
4.1. COVID 19 Okulöncesi Uzaktan Eğitim Sürecinde Yapılan Çalışmalar ..	20
4.1.1. Derse hazırlık çalışmaları	20
4.1.2. Günlük akış-etkinlik planı hazırlama.....	22
4.1.3. Online dersler ve bu derslerin sürelerini ayarlama	24
4.1.4. Velilerle iletişim ve materyal ulaştırma	29

4.1.5. Uzaktan eğitimde yapılan çalışmaların takibi ve değerlendirilmesi.....	33
4.1.6. Uzaktan eğitimde velilerin katkısı	35
4.2. Okulöncesi Uzaktan Eğitim Süreçlerinde Ortaya Çıkan Sorunlar ve Bu Sorunlara Çözüm Önerileri	38
4.2.1. Uzaktan eğitimde eksik kalan etkinlikler ve konular.....	39
4.2.2. Değişen çalışma saatleri ve günleri	43
4.2.3. Bilgi teknolojileri altyapı ve kullanım sorunları.....	45
4.2.4. EBA TV dersleri ve çevrimiçi ders sorunları.....	48
4.2.5. Velilerle ilgili sorunlar	51
4.3. Okulöncesi Uzaktan Eğitimde Başarılı Çalışmalar	53
4.4. Gelecekte Yaşanabilecek Benzer Durumlara Yönelik Öneriler.....	59
4.4.1. Gelecekte uzaktan eğitim çalışmaları	59
4.4.2. Gelecekte aile katılımını artırma	65
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	67
6. KAYNAKÇA	72
7. EKLER	77
EK-1: Görüşme İçin Gönüllü Katılımcı Formu.....	77
EK-2: Görüşme Soruları.....	79
EK-3: Etik Kurul Onayı.....	80
EK-4: Özgeçmiş	81

1. GİRİŞ

Araştırmanın bu bölümünde; çalışmanın problem durumu, çalışmanın amacı/araştırma soruları, çalışmanın önemi, varsayımlar, sınırlılıklar ve tanımlar bulunmaktadır.

1.1. Problem Durumu

Teknolojik gelişmelerle birlikte 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren eğitimin her düzeyinde dünya çapında büyük bir büyüme sağlanmıştır. Gelişerek devam eden bu eğitim süreçleri 2020 yılında ortaya çıkan beklenmedik bir sorunla karşı karşıya kalmıştır. Aralık 2019'da Çin'in Wuhan eyaletinde COVID-19 olarak isimlendirilen ölümcül ve bulaşı düzeyi yüksek bir salgın ortaya çıkmıştır (BBC, 2020). Bu salgın, eğitim sistemlerini büyük bir zorluğa sürüklemiştir. Hemen hemen dünyanın her yerinde eğitim kurumları yüz yüze eğitime son vermiş ve hazırlıksız bir şekilde uzaktan eğitime geçmiştir. Sağlık Bakanlığı (2020)'na göre, Türkiye'de ilk karşılaşılan COVID-19 vakasının tarihi 11 Mart 2020 olarak kayıtlara alınmıştır. İlk vakanın teşhisini takip eden süreçte çeşitli önlemler hayata geçirilerek virüs kontrol altına alınmaya çalışılmıştır. Bunlar evde karantina ve izolasyon, sosyal mesafe, dışarıda maske takmak, temas sonrası dezenfektan kullanmak, sık sık el yıkamak ve mümkün olduğunca temastan kaçınmak gibi önlemler olmuştur. Ayrıca yüz yüze eğitim faaliyetlerine ara verilerek uzaktan eğitime başlanması da tedbirler arasında yer almıştır.

Türkiye'de 18 milyon öğrenci ve 1 milyon öğretmen durumdan etkilenmiştir. Eğitim için alınan önlemler ülkeden ülkeye farklılık göstermiştir. Bazı ülkeler uzaktan eğitim sürecini okul yönetimlerine vermiş, bazıları ise uzaktan eğitimi internet, radyo ve TV üzerinden video kaydı olarak veya çevrimiçi olarak gerçekleştirmiştir. Öğretmenler bazı internet ağlarını kullanarak çevrimiçi sınıflar oluşturmuş, derslerini ve öğrencilerle iletişimini sürdürmüştür (Duran, 2021).

Türkiye'de pandemi sürecinde uzaktan eğitim şu şekilde yapılmıştır: Türkiye'de 11 Mart 2020'de ilk COVID-19 vakasının tespit edilmesinden sonra, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yapılan açıklamada, okulların 16-30 Mart 2020 tarihleri arasında geçici olarak ara verildiği belirtilmiştir. Vaka sayısında devam eden artışla birlikte Millî Eğitim Bakanlığı tarafından, Sağlık Bakanlığı bünyesinde oluşturulan bilim kurulunun COVID-19 pandemisi ile ilgili önerileri üzerine yeni bir karar alınmıştır. Ve okulların kapanma

süresi birkaç defa uzatılmıştır. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından TRT EBATV üzerinden başlatılan uzaktan eğitim süreci okulların kapanma tarihi olan 19 Haziran Cuma gününe kadar devam etmiştir. (TRT HABER, 2020). Türkiye'de uzaktan eğitim süreci; Eğitim Bilişim Ağı (EBA) platformunda çevrimiçi olarak devam ederken aynı zamanda EBA TV kanallarında televizyon desteği ile farklı sınıf seviyelerine göre programlar düzenlenmiştir. Öğrenciler hem dersleri belirtilen saatte televizyon aracılığı ile izleyebilmiş hem de eksik konu veya soruları olması durumunda EBA uygulamasını ve sitesini internet aracılığı ile kullanabilmişlerdir. Okulöncesi eğitim için temel eğitim genel müdürlüğü tarafından oluşturulan etkinlik havuzları yer almaktaydı. Bu etkinlikler öğrencilerin değil, öğretmenlerin kullanımına uygun olarak tasarlanmıştır.

Daniel (2020) COVID-19 pandemisinin eğitimsel etkilerinin son derece büyük olduğunu ileri sürmüştür. Küresel Pandemi sadece öğrencilerin seviyesi veya aldıkları dersler değil aynı zamanda programlarında ilerleme hızlarını da etkileyerek öğrencilerin hayatlarından önemli değişikliklere neden olmuştur. Okuldan yükseköğretime veya yükseköğretimden istihdama geçiş yapanlar gibi, eğitimlerinin bir aşamasından diğerine geçenler daha ciddi zorluklarla karşı karşıya kalmışlardır.

Benzer şekilde, okulöncesi eğitimi alan öğrencilerin yüz yüze eğitimden kopması ve henüz eğitime başlamamış çocukların doğrudan uzaktan eğitim hayatının içine girmesi; öğrenciler, öğretmenler ve veliler için beklenmedik zorlukları da beraberinde getirmiştir.

Okulöncesi uzaktan eğitim, uzaktan eğitimin diğer kademelerindeki uygulamalara göre önemli farklılıklar göstermektedir. Bu durumun nedenlerinden bazıları, bu dönemdeki çocuklarının dikkatlerinin kolayca dağılabilmesi, odaklanma sorunu yaşamaları, ekranla temaslarının sağlık sorunları doğurma ihtimali ve bu dönem çocuklarının sosyalleşme ihtiyacının oldukça kritik önemde olmasıdır. McNeill (2020) uzaktan eğitim, okul öncesi dönem çocukları için kullanıldığında zorluk teşkil etmiş, daha üst kademelerde eğitim gören öğrenciler için etkili olarak kullanılabilen uzaktan eğitim yöntemleri, dikkat süreleri kısa olan okul öncesi dönem çocukları için gerçekleştirilmesi sıkıntılı süreçlere neden olduğunu vurgulamıştır. Farklı ülkelerde yapılan araştırmalarda, pandemi sonrası çocukların günlük rutinlerinin daha hareketsiz olduğu, fiziksel aktivitelerinde azalma (Moore vd., 2020; Pietrobelli vd., 2020) ve ekran başında kalma süresinde bir artış olduğu görülmüştür (Carroll vd, 2020).

Uzaktan eğitim, coğrafi uzaklıkla ilgili konuların yanı sıra derslere yüz yüze katılımı engelleyen durumlarda da kullanılmaktadır (Moore vd., 2011). Hem çocuklar hem de yetişkinler için uzak yerlerden eğitime erişebilecekleri şekilde ve çeşitli nedenlerle bir eğitim kurumuna gidemeyen öğrencilere öğrenme deneyimleri sağlamak için kullanılan bir eğitim modelidir.

Uzaktan eğitimde internet aracılığıyla gerçekleştirilen öğrenme deneyimleri eşzamansız veya eşzamanlı olabilmektedir. Eşzamansız öğrenme, öğrencilerin medya araçları aracılığıyla öğrenim sağlayabildikleri ve istedikleri zaman katılabildikleri durumlar olarak tanımlanabilir. Öğrenciler, kendi seçtikleri zamanlarda iletişim kurabilir, etkinlikleri tamamlayabilir ve kendi hızlarında öğrenebilirler. Buna karşılık, eşzamanlı öğrenme etkinlikleri, anında geri bildirim ile çevrimiçi video ve/veya sesli konferans yoluyla gerçekleştirilmektedir (Hrastinski 2008).

Çocuğun doğduğu günden başlayarak ilkokula gitmeye başladığı zamana kadarki dönem 'okulöncesi dönem' ve bu süreçte çocuğun deneyimlediği eğitsel etkinliklerin tümü de 'okulöncesi eğitim' olarak tarif edilmektedir (Oktay, 1990). Hayatın ilk altı yılı; çocuğun gelişimi açısından en önemli yıllardır. Uzun yıllara dayalı olarak gerçekleştirilen çalışmalarda, bu yıllarda öğrenilen davranışların pek çoğunun, ileriki yıllarda bireyin karakter yapısını, tavır, tutum ve değer yargılarına etki ettiği sonuçlarına varılmıştır. Bu nedenle, okulöncesi eğitim; çocuğun ileriki yıllarda hayatını etkileyecek ve oldukça önemli bir süreçtir (Oktay, 2004).

Erken çocukluk eğitimi ve bakımı ekonomi açısından da oldukça önemlidir. Dünyanın her yerinde insanların çocuklarına güvenli bir yerde bakılması ve yetiştirilmesi ihtiyacı vazgeçilmezdir. Birçok ülkede erken çocukluk eğitim ve bakım merkezleri COVID-19 salgını nedeniyle kapatılmıştır. Bu durumda ebeveynler için oldukça zor bir dönem başlamış ve çoğu işini kaybetmiştir. Northeastern Üniversitesi tarafından yapılan bir ankette, çalışan ebeveynlerin % 13'ünün küçük çocukları nedeniyle işten ayrıldığı veya çalışma saatlerini azalttığı belirtilmiştir (Long, 2020). Bu durum aileleri maddi sıkıntıya sokmakta ve aynı zamanda işletme üretim kaybına da yol açmaktadır.

İnsan hayatında bu kadar önemli bir yere sahip olan okulöncesi dönemdeki çocukların ve öğretmenlerin süreçten nasıl etkilendikleri, kendilerini nasıl hissettikleri ve eğitim sürecini nasıl yönlendirdikleri gibi soruların yanıtlarının arandığı bu çalışma ile, çalışmanın eğitimcilere, programcılara ve yöneticilere yol göstermesi amaçlanmış olup,

diğer ülkelerdeki durumlarla karşılaştırılarak uluslararası literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Uzaktan eğitim modeli eğitimin daha ileriki kademelerinde daha sık uygulanmasına rağmen, küresel salgın sürecinin dayatmaları karşısında uzaktan eğitim okulöncesi eğitimde de geniş kapsamlı olarak uygulanmıştır. Bunun yeni bir durum olması, bu konuda yapılan araştırmaların az ve sınırlı olmasına neden olmuştur. Okulöncesi eğitim ve uzaktan eğitimin birlikte ele alındığı çalışmalar ile ilgili literatüre bakıldığında, yurt içinde; Akkaş Baysal, Ocak ve Ocak'ın (2020) 'Covid-19 salgını sürecinde okulöncesi çocuklarının EBA ve diğer uzaktan eğitim faaliyetlerine ilişkin ebeveyn görüşleri' başlıklı makalesi, İnan'ın 'Covid-19 pandemi sürecinde okulöncesi eğitimin yeniden yapılandırması' başlıklı makalesi, Akın ve Aslan'ın 'Covid-19 pandemisinde okulöncesi dönemdeki öğrencilerin uzaktan eğitimi: Bir eylem araştırması' isimli makalesi, Geriş ve Gümüş'ün 'Uzaktan eğitim hakkında okulöncesi öğretmenlerinin görüşleri' isimli makalesi, Yıldırım'ın 'Covid-19 pandemisi sürecinde Türkiye'de okulöncesi eğitim: Fenomenolojik bir çalışma' isimli makalesi, Atabey'in 'Okulöncesi öğretmen adaylarının perspektifinden COVID-19: Çocuklar İçin Ne Yapabiliriz?' isimli makalesi, Duran'ın 'COVID-19 pandemisinin okulöncesi eğitime etkileri' başlıklı makalesi gibi çalışmalar bulunmaktadır. Yurt dışında ise Vasileva, Alisic, De Young'ın 'Avustralya'daki COVID-19 salgını sırasında okulöncesi çocukların olumsuz düşünceleri ve endişeleri' isimli makalesi, Stites, Sonneschein, Galczyk'in 'Okulöncesi velilerin COVID-19 sırasında uzaktan eğitime ilişkin görüşleri' makalesi, Cordovil vd.'nin 'COVID-19 pandemisinin Portekiz'deki okulöncesi çocuklar ve anaokulları üzerindeki etkileri' başlıklı makalesi ve Wenli Zhong'un 'COVID-19 bağlamında okulöncesi eğitim müfredat reformu' isimli makalesi alanda yürütülen çalışmalara örnek gösterilebilir.

Genelde eğitimde özelde ise okulöncesi eğitimdeki kilit önemi nedeniyle ve çocuğa sunulan eğitimin kalitesinin temel belirleyicisi sayılabilecek olan öğretmenlerin okulöncesi uzaktan eğitim modeline dair görüşleri oldukça önem taşımaktadır. Bununla birlikte çocuklara kaliteli ve sürekli yenilenip, dönüşen çağa ayak uyduran bir eğitim sunma misyonu olan öğretmenlerin bundan sonraki benzer süreçlerde yapabilecekleri hakkında fikirleri oldukça değerli olduğu söylenebilir.

Covid-19 salgını sürecinin ortaya çıkardığı bir zorunluluk olarak görülen uzaktan eğitimin içinde yaşadığımız dijital çağın sağlamış olduğu yeniliklerle bir sonucu olarak bundan sonraki süreçlerde daha aktif olarak kullanılacağı öngörülmektedir. Bu nedenle

okulöncesi dönemde uzaktan eğitimin uygulanabilirliği araştırmaya değer bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Okulöncesi çağı çocuklarla birlikte çalışan ve bu süreci bizzat deneyimleyen öğretmenlerin süreç hakkındaki görüşleri bu araştırmanın çıkış noktasını oluşturmaktadır. Bundan sonra okulöncesi dönem çocukları ile yapılacak uzaktan eğitim çalışmalarının ne şekilde geliştirilebileceği üzerine öğretmenlerin fikirleri ise araştırmanın asıl kapsamını ifade etmektedir.

1.2. Amaç ve Araştırma Soruları

Bu araştırmanın amacı, okulöncesi öğretmenlerinin Covid-19 pandemisi sürecindeki uzaktan eğitim uygulamalarına dair deneyimlerini ve görüşlerini ortaya çıkarmaktır. Bu doğrultuda Covid-19 sürecinde okulöncesi düzeyinde yapılan uzaktan eğitimde yaşananları ve erken çocukluk döneminde uzaktan eğitim uygulanırken dikkat edilmesi gereken durumları okulöncesi öğretmenleri görüşleri çerçevesinde keşfetmektir.

1. Covid-19 pandemisinde uzaktan eğitim sürecinde yapmış olduğunuz çalışmalar nelerdir?
2. Hangi tür etkinliklerin başarılı olduğunu düşünüyorsunuz? Neden?
3. Karşılaştığınız sorunlara ne gibi çözüm yolları önerirsiniz?
4. Uzaktan eğitimi gerektirecek benzer bir durum gerçekleşirse; neler yapmayı planlıyorsunuz?

1.3. Araştırmanın Önemi

Yapılan bu çalışma Covid-19 sürecinde okulöncesi düzeyinde gerçekleştirilen uzaktan eğitimde yaşananların anlaşılması ve uzaktan eğitim sürecinde dikkat edilmesi gereken hususların ortaya çıkarılması bakımından önem taşımaktadır.

Bu araştırma okulöncesi dönemde uzaktan eğitimde:

- Ne tür etkinlik planlarının kullanılması gerektiği,
- Öğrencilerin katılımının sağlanması ve kazanımlara ulaşma noktasında neler yapılması gerektiği,
- Çevrimiçi derslerin gerçekleştirilmesi hususunda dikkat edilmesi gerekenlerin neler olduğu,

- Süreçte karşılaşılan aksaklıkların çözüm yollarının neler olduğu bağlamında önem taşımaktadır.

2. ALANYAZIN

Bu bölümde araştırmaya ilişkin temel kavram ve terimlerin tanımları ve açıklamaları yer almaktadır. Bunun yanı sıra kuramsal tartışma kısmında ise araştırma sorularını cevaplamaya yönelik şekilde ilgili alanyazının da katkısı ile Covid-19 sürecinde okulöncesinde uzaktan eğitimi açıklamaya ve konuyu anlaşılır kılmaya yönelik alt yapıyı oluşturabilecek kuramsal konular yer alacaktır.

2.1. Kavram ve Terimler

Okulöncesi Eğitim: Okulöncesi eğitim çocuğun doğduğu günden, 72 aya kadar geçen yılları kapsayan, bu yaş grubu çocukların bireysel özelliklerine ve gelişim düzeylerine uygun, bedensel, psiko-motor, sosyal-duygusal, zihinsel ve dil gelişimlerini desteklemeye yönelik, çocuklara zengin uyarıcı çevre olanakları sağlayan ve onları toplumun kültürel değerleri ve özellikleri doğrultusunda en iyi biçimde yönlendiren, çocukları ilköğretime hazırlayarak, temel eğitimin bütünlüğü içerisinde yer alan sistemli ve bilinçli bir eğitim süreci olarak tanımlanabilir (Balat, 2015).

Uzaktan Eğitim: Moore (1973) uzaktan eğitimi, öğretene ve öğrenene arasında basılı, elektronik, mekanik ve diğer araçlarla iletişimin kolaylaştığı, öğretme davranışlarının öğrenme davranışlarından ayrı yapıldığı öğretme yöntemleri olarak tanımlamaktadır.

2.2. Okulöncesi Dönemde Uzaktan Eğitim

Literatüre baktığımızda Covid-19 süreci öncesindeki yıllarda okulöncesi dönem çocukları için Uzaktan Eğitimin kullanılması ile ilgili çok fazla çalışmaya rastlanmamıştır. Ancak uzaktan eğitim felsefesi bağlamında değerlendirebileceğimiz az sayıda çalışmalara rastlanmıştır.

Harley, 1985 yılında yapmış olduğu çalışmada okulöncesi eğitim ve uzaktan eğitim kavramlarını ilk defa bir arada kullanmıştır. Harley (1985)'e göre ev tabanlı erken çocukluk programları kavramı 1960'larda ABD'de gelişmiştir. Esasen bu eğitim programları evde eğitimin düşük gelirli ailelerden gelen çocukların eğitim kazanımları elde etmesine ve sürdürmesine yardımcı olup olmayacağını görmek için tasarlandı. Bu programlar zamanla çocuklardan çok ebeveynlere ve ailelere odaklanmaya başlamıştır. Okulöncesi dönemde uzaktan eğitime yönelik yapılan çalışmalardan biri olarak HIPPY (The Home Instruction Program for Preschool Youngsters) programı gösterilebilir. 1969 yılında İsrail'de bulunan İbrani Üniversitesi Eğitimde Yenilik için Yahudi Kadın Araştırma Enstitüsü Ulusal Konseyi tarafından HIPPY (The Home Instruction Program

for Preschool Youngsters) geliştirilmiştir. Bu program erken eğitim müdahale programlarının düşük gelirli ailelerden gelen çocukları okulda başarılı olmaya hazırlamaya yardımcı olabileceğine dair kanıtlara dayanarak, göçmen çocukların düşük eğitim başarılarını arttırmak için oluşturulmuştur (Lombard, 1981).

Baker, Piotrkowski ve Brooks-Gunn (1999), HIPPY hakkında bir makale yayınlamışlardır. Bu makale erken çocukluk müdahalesi ve aile destek programları bağlamına yerleştirmek için HIPPY program modeline genel bir bakışla başlamaktadır. HIPPY Amerika Birleşik Devletleri'nde 120'den fazla tesiste faaliyet göstermektedir. NewYork, Arkansas ve Michigan'da HIPPY ile ilgili üç çalışmadan elde edilen verilerle bir araştırma yapılmıştır. HIPPY programı profesyonel eğitim çalışanlarının ayda iki kez ev ziyareti yaparak okulöncesi çağındaki çocukların aile desteği ile eğitim almalarını sağlamayı amaçlamıştır. Özellikle göçmen ailelerin ve farklı kültürlerdeki öğrencilerin, kültürel farklılıklara dikkat edilerek hazırlanmış olan materyallerle eğitim desteği sağlanmıştır.

Okulöncesi eğitimin toplumda daha sonraki yıllarda pozitif ilişkisinin olduğunu vurgulayan ve Amerika'da alternatif programların öneminden bahseden Alford (1971), HOPE (Home Oriented Preschool Education) programı hakkında bir araştırma yayınlamıştır. Apalachia'da uygulanan bu eğitim programının hedefine ulaşma stratejisi, çocuk merkezli gelişmeyi sağlamak olmuştur. HOPE programı kapsamında uzaktan eğitime benzer çalışmaların yer aldığı çıkarımına varabileceğimiz çeşitli çalışmalar mevcuttur. Örneğin bu program televizyon yayınları, ev ziyaretleri, mobil sınıflar ve diğer ortamlar aracılığıyla sosyo-kültürel olarak dezavantajlı öğrencilere ev odaklı eğitim sağlamayı amaçlamaktadır. Davranışsal amaçlara dayalı olarak eğitim öğretimi oluşturmayı ve özellikle kırsal Apalachia'da yaşayan üç, dört ve beş yaşındaki çocuklara uygun eğitim malzemeleri ve yöntemlerini ulaştırmayı sağlamıştır. Apalachia bölgesinde kentsel alanlardaki yol sistemlerinin gelişmemiş olması ve evlerin çoğunda televizyonların bulunması bahsedilen eğitim stratejisinin belirlenmesinde önemli bir rol oynamıştır. Alford (1972), HOPE programı çerçevesinde çocuklara kazandırılması amaçlanan becerilerin yer almış olduğu çerçeve programı özetleyen çalışmasında; çocukların bilişsel, dil ve psikomotor becerilerde ulaşması gereken davranış ve tutumları açıklamıştır.

Okulöncesi dönemde uzaktan eğitim ile ilgili doğrudan yapılan bir çalışma ise Fedina vd. (2017)'nin Rusya'da okulöncesi eğitimde eğitimcilerin ve ebeveynlerin

uzaktan eğitim teknolojilerini uygulamaya hazır olma durumunu inceleyen bir çalışmasıdır. Bu çalışma, uzaktan eğitimin okulöncesinde uygulanabilirliğini ele alan ilk çalışmalar arasında gösterilebilir. Fedina vd. (2017), bu çalışmalarıyla okulöncesi eğitimde uzaktan eğitimin kullanılabilirliğini ele almıştır.

Bilgisayar teknolojilerinin ve mobil teknolojilerin hızla gelişip yaygınlaşması ile okulöncesinde teknoloji kullanımı konusunda literatürde çeşitli çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Dokunmatik akıllı cihazlar, erken çocukluk döneminde öğrenme ve öğretim için heyecan verici ve etkili öğrenme ortamları oluşturabilir (Goodwin, 2012). Uygulama geliştiricileri bu yaş grubunu hedefleyen eğitim uygulamalarını giderek daha fazla üretmeye başladılar (Hiniker, vd., 2015). Eğitimsel içeriği zengin, doğru uygulamalara ulaşmayı sağlayan resmi standartların olmayışı bu sektörün eğitimden ziyade eğlence alanında kalmasına neden olmaktadır (Crescenzi-Lanna ve Grané-Oró, 2016). Shoemaker (2007)'e göre bazı çalışmalarda, okulöncesi çocuklarının mobil teknolojilerin desteğiyle eğitilmesine artan bir vurgu yapılmıştır ve bu çocukların öğrenmelerinin önündeki engellerin üstesinden gelmenin bir yolu olarak teknolojinin kullanımını güçlendirmiştir. Farklı uzmanlar arasında, teknolojinin bir çocuğun becerilerini destekleyebileceği, ihtiyaçlarına ve müfredat gereksinimlerine uygun bir öğrenme ortamı yaratabileceği konusunda fikir birliği oluşmuştur.

Gelişen teknolojilerin erken çocukluk dönemindeki bu olumlu etkilerinin yanı sıra teknoloji kullanımının çeşitli olumsuz yanlarına odaklanan çalışmalar da yapılmaya devam etmektedir. Mustafaoğlu vd. (2018)'ne göre gün içerisinde toplam teknoloji kullanım süresi (televizyon, bilgisayar, tablet ve cep telefonu) 1-2 saat arasında sınırlandırılmalıdır. İki yaş ve altındaki çocukların ekran karşısına geçmemesine özen gösterilmelidir. Televizyon ve internetin çocuğun yatak odasından uzak tutulmasına dikkat edilmelidir. Çocukların ziyaret ettikleri internet siteleri ve sosyal medya kullanımı da dahil olmak üzere, kullandıkları teknolojik cihazlar mutlaka takip edilmelidir.

2.3. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde, bu tezde raporlanan araştırmaya bilimsel temel oluşturan ilgili literatür yurt dışı ve yurt içinde yapılan çalışmalar başlıkları altında derlenecektir.

2.3.1. Yurt dışında yapılan çalışmalar

Okulöncesi eğitimin önemine rağmen Covid-19 krizi süresince dünya genelinde bu dönem öğrencileri ile ilgili eğitimin ne şekilde yürütülmesi gerektiği ile ilgili büyük bir kafa karışıklığı ve belirsizlik oluşmuştur. Daha önceki araştırmalarda küçük yaşta

çocukların ekran sürelerinin kısıtlı olması ve mümkün olduğunca ekrandan uzak tutulması ile ilgili çalışmalar yerini dijital öğrenmenin bu dönem öğrencilerinin öğrenmelerine olan etkilerini ölçmeye ve yadsınamaz faydalar bulunduğu sonucuna ulaşan araştırmalara bırakmıştır. Çeşitli ülkeler bu dönemde aile veya bakıcı rehberlikli eğitimi seçerken, bazı ülkeler okulöncesi eğitimin gerçek yaşama dayanması gerekliliğini göz önünde alarak imkan buldukça anaokulları ve kreşleri yüz yüze eğitime açmayı uygun görmüştür (Samuelsson, Wagner ve Eriksen Ødegaard, 2020).

NIEER (2020) Okulöncesi Öğrenme Aktiviteleri Anketi raporuna göre; Amerika'da okulöncesi programları kapatılan çocuklar için, ebeveynler, çocuğun öğrenme için çeşitli uzaktan desteklere katılım sıklığı şu şekilde bildirilmiştir: Çocukların çoğu (%61-72), 10 öğrenme etkinliğinin her birine haftada birden az katılmıştır. Sınıflar kapandıktan sonra çocukların öğrenmesini desteklemeye yönelik faaliyetlere katılımlarının sıklığı, programın gözetimi ve çocuk ve aile özelliklerine göre bir miktar değişiklik göstermiştir; sosyo-ekonomik olarak alt gruplarda olanların neredeyse hiçbiri, uzaktan öğrenme etkinliklerine yüksek oranda katılım göstermemiştir (NIEER, 2020).

Avustralya'da yapılan bir çalışmaya göre (Brown vd., 2020); ulusal çapta çocukların ve gençlerin öğrenme kayıpları yaşadıkları görülmüştür. Bu öğrenciler için evde öğrenme süresi boyunca beklenen bilişsel kazanımların olmayacağı anlamına gelmiştir. Bu kayıplar, bazı öğrencilerde bilişsel kazanım ve başarıda gecikmeye neden olurken, diğerlerinin eğitim sistemi tarafından kaybedilmesine neden olmuştur. Etkiler özellikle şu durumlarda belirginleşmiştir:

- Bu yıllarda yapılan yatırımların geri dönüşünü gösteren yerleşik bir araştırma bütünü ile öğrenme için kritik yıllar olan ilk yıllar.
- Öğrenme kaybını telafi etmenin zor olduğu savunmasız öğrenciler.
- Ne kadar uzun süre kaldıklarını belirterek, ayrılma riski altında olan veya bağlantısı kesilen öğrenciler.
- Kültürel ve dilsel açıdan farklı geçmişlere sahip öğrenciler.

Bu kayıpların nedeni, birçok ailenin evde öğrenmeyi destekleyecek fiziksel alan, teknoloji ve diğer kaynaklardan yoksun olmasıdır. Ek olarak, birçok ebeveyn ve bakıcı, çocuklarının öğrenmesini desteklemek için gereken zamandan yoksundur. Bu durum sosyo-ekonomik durumdan bağımsız olarak, tam zamanlı ücretli ve tek ebeveynin maaşlı ailelerin zorluklarını ifade etmektedir.

İsveç’de Ulusal Eğitim ve Halk Sağlığı Servisi direktifleri, çocukların hasta olmadıkça okula gitmeleri gerektiğini çünkü okulöncesi eğitimin erken gelişimlerinin çok önemli bir yönü olduğunu ve okulöncesi eğitimin çocuklar ve aileleri için bir hak olduğunu vurgulamıştır (Samuelsson, Wagner ve Eriksen Ødegaard, 2020). Norveç’te ise okulöncesi kurumları salgın başında diğer eğitim kademeleri ile birlikte kapatılmıştır. Yalnızca sağlık çalışanları gibi temel çalışanların çocuklarının eğitime katılmasına izin verilmiştir. Öğretmenler oluşturdukları özel medya kanallarında anaokullarından videolar yayınlamıştır (Samuelsson, Wagner ve Eriksen Ødegaard, 2020). Norveç’te uzaktan eğitim ve yüz yüze eğitimin birlikte yürütüldüğü hibrit eğitim yöntemini kullandıkları görülmüştür.

Yunanistan’da herkesin üzerinde çalışması gereken bu ani ve acil durumda öğretmenler, öğrencileriyle iletişimi sürdürmek ve ailelere yardımcı olabilmek için genellikle asenkron formlarda olan uzaktan eğitim şekilleri kullanılmıştır. Çok sayıda etkileşim ve iletişim yeteneğini bir araya getiren ve uzaktan öğrenmede koşullu, yararlı bir araç olabilen sosyal ağ ortamları ve bunun yanı sıra internet bilgi sistemleri ve entegre sistemler aracılığıyla sunulan, çok çeşitli kurs yönetimini içeren asenkron uzaktan eğitim platformları bu dönemde okulöncesi eğitim için kullanılmıştır (Foti, 2020). Aynı zamanda Foti (2020), tarafından yapılan çalışmada okulöncesi öğretmenleri de hizmet içi eğitimle ele alınması gereken bir sorun olan uzaktan eğitim konusunda pek bir şey bilmedikleri belirtmiştir.

Yetkili makamların öğrencilere uzaktan eğitime eşit erişim sağlamak için bütün bir önlem paketi aldığı yüksek ve orta öğretim sistemlerinin aksine, Rusya okulöncesi eğitiminde önlemler esas olarak görev gruplarının organizasyonu ile sınırlanmıştır. Bu nedenle, temel eğitimin üst kademelerinden farklı olarak, okulöncesi çocuklara devlet kurumları tarafından daha az önem verilmiştir. Sonuç olarak; aile, okulöncesi eğitim programına hâkim olma görevi biçiminde ek bir yük almıştır. Çocuk bakım tesislerinin kapatılması olağan aile yaşam biçiminde ciddi değişikliklere yol açmıştır (Gromada, Richardson ve Rees, 2020).

Çin’de pandemi döneminde anaokullarının uzaktan eğitim sağlama zorunluluğu bulunmamasına rağmen kamu sektöründen eğitimciler ve özel müfredat geliştiricileri de dahil olmak üzere paydaşlar proaktif olarak dijital müfredat kaynakları tasarlama ve ebeveynlere çocuklarının öğrenimini desteklemeleri için rehberlik edecek eğitim uygulamaları ve platformları tanıtmaya işlerini üstlenmişlerdir. Çocukların evde oyun

oyunmalarını destekleyen esnek programlar oluşturulmuştur. Bu koşullar altında birçok Çinli ebeveyn, karantina sürecinde sırasında çocuklarına uzaktan eğitim sağlamak için öğretmenlerin ve eğitim yetkililerinin önerilerini takip etmiştir (Dong, Cao ve Li, 2020).

Cordovil vd. (2021)'nin yapmış olduğu çalışmaya göre ebeveynler karantina döneminde 3 ila 5 yaş arasındaki çocuklarının zamanlarının çoğunu hareketsiz faaliyetlerde geçirdiğini bildirdi. COVID-19 pandemisi ile birlikte öğretmenler, çocukların sosyalleşmelerini engellediği için materyal paylaşımının yasaklanmasının en kötü önlemlerden biri olduğu görüşündeydi. Açık alan kullanımının artırılması ise çocukların dışarıdaki eylem olanaklarını iyileştirdiği için olumlu kabul etmişlerdir. COVID-19 pandemisi, Portekizli çocukların karantina sırasındaki genel fiziksel aktivite düzeyleri üzerinde bir düşüş oluşturmuştur. Bazı okullarda sağlık yönergelerinin uygulanması, çocukların oyun fırsatları üzerinde daha fazla olumsuz etkiye yol açmıştır.

2.3.2. Yurt içinde yapılan çalışmalar

Türkiye’de covid-19 pandemi döneminde gerçekleştirilen uzaktan eğitim süreci: Okulöncesi eğitimin değerlendirilmesi adlı çalışmada (Kunduracı ve Yaralı, 2022), hem öğretmen hem de çocukların uzaktan eğitim sürecinin olumlu yönlerine göre olumsuz yönlerine ilişkin daha fazla görüş bildirdikleri belirlenmiştir. Öğretmenlerin çevrimiçi ders sürecini olumsuz etkileyen etmenlere yönelik çocukların dikkat dağınıklığı, söz sırası beklememeleri, ailenin ilgisizliği ve derse müdahalesi, bağlantı/internet sorunları hakkında görüş belirttikleri görülmüştür. Çocukların ise uzaktan eğitim sürecini sıkıcı buldukları ve çevrimiçi derslerde oyun etkinliklerine daha çok yer verilmesini istedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Çevrim içi öğrenme ortamlarında çocukların çeşitli uygulamalı etkinlik ve oyunlara katılım sağlayabilecekleri uzaktan eğitim programları tasarlanmanın önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Uzaktan Eğitim Hakkında Okulöncesi Öğretmenlerinin Görüşleri adlı çalışmada (Geriş ve Gümüş, 2021), ulaştığı sonuçlara göre; okulöncesi öğretmenleri pandemi döneminde uzaktan eğitimin gerekli olduğunu düşünmelerine rağmen, zorunlu olmayan hallerde uzaktan eğitim uygulamayı düşünmemektedir. Birçok okulöncesi öğretmeni tüm gelişim alanlarına yönelik çalışmalar yaptıklarını ve uzaktan eğitimin verimli geçtiğini belirtmiştir. Sınıflarda mevcudun tamamı uzaktan eğitime katılmamıştır. Öğretmenler alt yapı sorunu yaşamadıklarını belirtmelerine rağmen velilerle iletişimde ve teknoloji konusunda sorunlar yaşadığını belirtmiştir.

Covid-19 Pandemisinde Uzaktan Eğitim: Okulöncesi Öğretmenlerinin Sürece İlişkin Görüşleri adlı çalışmada (Yazıcı, Keskin ve Gelişli, 2022), temalara ait kategoriler incelendiğinde öğretmenler uzaktan eğitimi tanımlarken olumsuz, olumlu ve karşılaştırmalı olmak üzere üç farklı şekilde yanıt vermişler fakat daha çok olumsuz tanımlar üzerinde yoğunlaşmıştır. İkinci tema olan okulöncesi öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde kullandıkları iletişim araçlarına ilişkin verdikleri yanıtlar değerlendirildiğinde, daha çok senkron/eş zamanlı olarak yürüttükleri görülmüştür. Genellikle Whatsapp, Zoom, Google Meeting gibi programlardan yararlandıklarını belirtmişlerdir. Üçüncü tema olarak öğretmenler uzaktan eğitim sürecinde çocukların dikkatini çekmek etkileşim, sözel anlatım, aile katılımı odaklı etkinlikler yapmaya çalıştıklarını, fakat daha ağırlıklı olarak etkileşim odaklı etkinliklere yer verdiklerini belirtmektedir. Araştırmada etkileşim odaklı etkinlikleri öğretmenler oyunlar, üç boyutlu materyal hazırlama, şarkı söyleme, etkileşimli öykü okuma gibi etkinlikler olarak ifade etmişlerdir. Araştırma bulgularında yer alan dördüncü tema, okulöncesi öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinin olumlu yönleri ile ilgili görüşleridir. Bu tema altında teknoloji, çocuk, öğretmen ve aile yönünden kategoriler oluşturulmuştur. Bu kategorilerden teknoloji ve çocuk üzerindeki olumlu yönlerine daha çok vurgu yapılmıştır. Araştırmada yer alan beşinci temada öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinin olumsuz yönlerine ilişkin görüşleri değerlendirildiğinde teknoloji/donanım, öğretmen, çocuk, aile ve ortam açısından olmak üzere beş kategori ortaya çıkmıştır. Bu kategorilerden teknoloji/donanım ve öğretmen kaynaklı sorunlar üzerinde daha çok durulmuştur. Araştırmada belirlenen son başlık, okulöncesi öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecine yönelik önerileridir. Bu temada sistem, ebeveyn, öğretmen desteği ve diğer olmak üzere dört kategori yer almaktadır. Öğretmenlerin önerilerinin bu kategorilerden daha çok sistem ve ebeveyn desteği üzerinde olduğu görülmektedir.

Okulöncesi Eğitimde Uzaktan Eğitim Uygulamalarının Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda İncelenmesi: Sorunlar ve Öneriler adlı çalışmada (Altın ve Gündoğdu, 2021), pandemi döneminde okulöncesi eğitimde gerçekleştirilen uzaktan eğitim uygulamalarının okulöncesi öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda incelemeyi amaçlamıştır. Elde edilen bulgulardan okulöncesi öğretmenlerinin özellikle bilgisayar ve akıllı telefonlar aracılığıyla 'Zoom, Whatsapp ve EBA' gibi farklı uzaktan eğitim programları kullanarak çeşitli etkinlikler gerçekleştirdikleri gözlenmiştir. Bununla birlikte, okulöncesi düzeyde yapılan eğitimin pandemi döneminden olumsuz etkilendiği

ve gerekli tedbirler alınarak yüz yüze eğitimin devam ettirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Araştırmada tespit edilen en büyük sorunlardan birinin uzaktan eğitim uygulamalarında yaşanan teknolojik araç-gereç/alt yapı eksikliği olduğudur. Öğretmen görüşlerine göre diğer başlıca sorunlar ise ailelerin eğitime fazla destekte bulunmaması, ebeveynlerin teknolojiyi kullanmada yetersiz olmaları ve çocukların uzaktan eğitimi gerçekleştirebilecekleri bir ortamlarının olmaması, ekran başındaki çocuklarda oluşan dikkat ve motivasyon eksikliğidir.

Okulöncesi Eğitim Alan Çocukların, Öğretmenlerinin ve Ebeveynlerinin Uzaktan Eğitime İlişkin Görüş ve Deneyimleri adlı çalışmada (Özoruç ve Sığırtmaç, 2023), okulöncesi öğretmenlerine göre uzaktan eğitimin avantajları incelendiğinde; çocukların aileleriyle daha etkili zaman geçirdiği, aile katılımının arttığı, toplum tarafından teknoloji kullanımının yaygınlaştığı, uzaktan eğitim sayesinde derslerin esnek saatlerde yapıldığı, çocukları bireysel değerlendirme imkânının arttığı ve sağlık açısından virüsten korunmayı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Okulöncesi öğretmenlerine göre uzaktan eğitimin dezavantajları incelendiğinde; çocukların derse katılım konusunda cihaz ve internet sorunu yaşadıkları görülmüştür. Ders esnasında ise kopmaların, ses-görüntü problemlerinin, etkinliklerde kullanmak için materyal eksiklerinin yaşandığı, ders sürelerinin 20 dakika olmasından dolayı yetersiz kalması, aynı evde birden fazla çocuğun aynı saatte dersi olduğunda bazı çocukların derse katılmadıkları yaşanan problemlerdendir.

Uzaktan eğitime yakından bakış: Bir metafor çalışması adlı çalışmada ulaşılan sonuçlar ışığında uzaktan eğitim sürecine ilişkin birtakım öneriler sunulmuştur:

- Uzaktan eğitime erişimle ilgili yaşanan sıkıntılar metaforlarda da dile getirilmiştir. Geçici bir süreç olmasına rağmen yüz yüze eğitim yerine ikame edilen bu uygulamanın ileride yaşanabilecek benzer durumlara uygun hâle getirilmesi, buna uygun altyapı ve donanım çalışmalarının yürütülmesi gerekmektedir.
- Çevrimiçi ders ve diğer uzaktan eğitim uygulamalarında yer alan içerikler öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve istekleri doğrultusunda zenginleştirilmelidir.
- Yüz yüze eğitimden uzak kalan öğrencilerin motivasyonlarının azaldığı ve sosyal iletişimlerinin/etkileşimlerinin büyük ölçüde azaldığı tespit edilmiştir. Bu durumun duyuşsal ve duygusal gelişim açısından istenmeyecek durumlara neden olmaması için rehberlik saatleri, öğrenci görüşmeleri yapılmalıdır. Öğrencilerin

sosyalleşmesini destekleyici çevrimiçi seminer, eğitici oyun, münazara ve bilgilendirmeler hazırlanmalıdır (Karakuş ve Karacaoğlu, 2021).

Covid-19 Pandemi Döneminde Okulöncesindeki Uzaktan Eğitim Sürecinin İncelenmesi bu araştırmadan çıkan önerilere göre (Özger,2022); Covid-19 pandemi döneminde çocukların sosyal etkileşimleri düşük düzeyde kalmıştır. Bu öğrencilerin yüz yüze olan eğitimlerinde sosyal etkileşimlerini artıracak etkinliklere daha çok yer verilmelidir. Öğretmenlerin dijital yetkinliğini artıracak önemler alınmalıdır.

Okulöncesi Eğitimde Uzaktan Eğitim Uygulamaları: Çevrimiçi Canlı Dersler adlı çalışmada (Yavuz, 2022), okulöncesi eğitimde çevrimiçi derslerin zorunlu hallerde çocukların gelişimleri bakımından faydalı olduğu ancak özellikle sosyal duygusal gelişim alanını destekleyecek şekilde düzenlenmesi gerektiği sonucu ortaya çıkmıştır. Çocuklara uygun hazırlanacak, etkileşim kurmaya uygun yazılımlarla sosyal duygusal gelişimin desteklenmesi önerilmektedir. Küçük çocukların kullanımına uygun yazılımlar geliştirilmesi önerisi hem çocuklar arası hem de çocuk-öğretmen arası etkileşimi arttıracığı belirtilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin teknoloji araçlarını kullanmaya yönelik eğitimlere katılımları önerilmiştir. Teknoloji kaynaklı teknik aksaklıklar ile çocukların yeterli araç gereç ve internete sahip olması yönünde gerekli eğitim politikası ve alt yapı önlemlerinin alınması önerilmiştir.

Alan (2021) 24 eğitimci ile görüşerek okulöncesi uzaktan eğitimin ihtiyaçlarını ortaya çıkarmayı amaçlayan bir çalışma yapmıştır. Bu çalışma, öğretmenlerin teknolojik yetkinliklerinin geliştirilmesi, etkileşimli kaynakların artırılması, kullanıcı dostu çevrimiçi platformların okulöncesi eğitime uygun hale getirilmesi, veli desteğini artırma ve veli ve çocukların psikolojik iyi oluşlarının göz önünde bulundurulması gibi müdahalelerle okulöncesi uzaktan eğitim süreçlerinin daha iyi hale getirileceğini ileri sürmüştür. Alan (2021) uzaktan eğitimin kalitesini artıracak önemli öneriler geliştirmesine rağmen, MEB'in bu dönemde takip ettiği uzaktan eğitim politikalarına yönelik eleştirilere yeterince yer vermemiştir. Ayrıca, bu çalışmaya katılan katılımcıların perspektifleri analitik ve eleştirel değil oldukça betimsel bir biçimde analiz edilmiş ve öylece raporlanmıştır. Yukarıda atıf yapılan diğer çalışmalar ve Alan (2021)'ın bu çalışmasına katkı sunmak amacıyla, bu tezde raporlanan araştırma, önceki çalışmalardan görece farklı olarak okulöncesi uzaktan eğitim süreçlerini derinlikli, eleştirel ve analitik bir biçimde incelemeyi amaçlamıştır. Okulöncesi uzaktan eğitim süreçlerine ilişkin bilimsel bilgi temelini güçlendirme amacıyla yapılan bu çalışma genel olarak daha önce

bu konuda yapılan araştırmaların oluşturduğu bilgi birikimini güçlendirmeyi hedeflemiştir.

3. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın yöntemi, evren ve örnekleme, veri toplama araçları, verilerin analizi ve yorumlanmasına ilişkin bilgilere yer verilmektedir.

3.1. Araştırma Modeli

Nitel araştırma, nitel veri kaynaklarından (gözlem, görüşme ve doküman analizi) toplanan verilere dayanarak olgu ve olayların doğal ortamlarında incelendiği bir araştırma yaklaşımıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Nitel araştırmalarda kullanılan birçok model bulunmaktadır. Bu araştırmada temel nitel araştırma modeli prosedürleri takip edilmiştir. İlgili modelin kullanılmasının nedeni, bu tezde raporlanan araştırmanın amacına uygunluğudur. Temel nitel araştırma modeli uygulamalı bilimsel alanlardaki profesyonel pratikleri geliştirmek amacıyla sistematik veri toplama ve analiz etme süreçlerini içeren bir araştırma modelidir (Merriam, 2009). Bu tanım esas alındığında, Covid-19 Pandemisi sırasında okulöncesi uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin deneyimlerini ortaya çıkarmayı ve benzer bir durumda neler yapılabileceği ile ilgili öneriler geliştirmeyi hedefleyen bu araştırma için temel nitel araştırma modelinin uygun bir seçim olduğu ifade edilebilir. Covid 19 Pandemisi sürecinde, uzaktan eğitime ilişkin yaşanan deneyimleri doğal ortamından veriler toplayarak inceleyen bu araştırma, uzaktan eğitim okulöncesi eğitim süreçlerini daha iyi hale getirme amacı taşımaktadır.

3.2. Katılımcılar

Araştırmanın katılımcıları seçilirken nitel araştırma örnekleme yöntemlerinden biri olan, amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır (Creswell, 2012; Merriam, 2009). Bu bağlamda, araştırmanın katılımcıları aşağıdaki ölçütlere göre seçilmiştir:

- 2020-2021 eğitim-öğretim yılında, Covid-19 pandemisi sırasında uzaktan eğitim süreçlerine katılan okulöncesi öğretmenleri olmaları
- Katılımcıların 2020-2021 eğitim-öğretim yılı boyunca, sınıflarında uzaktan eğitim etkinliklerine yer vermiş olmaları.
- En az beş yıl ana okulu öğretmenliği yapmış olmak.
- 3, 4 ve 5 yaş gruplarında okulöncesi öğretmenliği yapıyor olmak.

Bu kriterlere uygun toplam 8 okulöncesi öğretmenle yarı-yapılandırılmış derinlikli görüşmeler yapılmıştır.

Katılımcıların tamamı kadın öğretmenlerden oluşmaktadır. Katılımcıların mesleki tecrübeleri en az 10 yıldır. Katılımcılar Bilecik İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı çeşitli okullarda öğretmenlik yapmaktadır. K1 ve K2 büyük bir ilçede, aynı ilkokula bağlı anasınıflarında çalışmaktadır. K3 ve K4 daha küçük bir ilçede aynı anaokulunda çalışmaktadır. K5-K6 ve K7 büyük bir ilçe merkezinde aynı anaokulunda çalışmaktadır. K8 ise aynı ilçede bulunan bir anaokulunun müdürüdür.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bir kişinin davranışlarının nedenleri ve herhangi bir konudaki görüşleri ya da duyguları öğrenilmek isteniyorsa en uygun yöntem yine kişiye gidilerek ondan bilgi almaktır. Kişinin açık uçlu sorulara vereceği özgün yanıtlar çerçevesinde onun düşüncelerini, duygularını ya da görüşleri daha doğru bir biçimde öğrenmek olanaklıdır (Türnüklü, 2000). Bu teorik bilgi doğrultusunda bu araştırmada yarı-yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Araştırma kapsamında öğretmenlerin deneyimlerini öğrenmek ve benzer durumlarda neler yapılabileceği ile ilgili fikirlerini almak amacıyla görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler, gönüllülük ve gizlilik gibi etik ilkeler uyarınca gerçekleştirilmiştir. Görüşme sırasında katılımcıların izni alınarak ses kaydı yapılmış ve bu şekilde gerçekleştirilen görüşmeler deşifre edilmiştir. Ses kaydının yanı sıra araştırmacı görüşmeler esnasında notlar tutmuştur.

3.4. Verilerin Analizi

Veri analizinde, tümevarımsal bir biçimde kodlama, kategori ve tema oluşturma teknikleri kullanılarak daha çok katılımcıların perspektiflerini ön plana çıkaran yorumlayıcı yaklaşımdan yararlanılmıştır (Creswell, 2012; Merriam, 2009). Verilerin analizinde, her bir araştırmacı birer analiz ünitesi olarak değerlendirilmiştir. Açık ve odak kodlama yoluyla tema ve kategorilere ulaşılmıştır. Veri içerisindeki örüntüler, sürekli karşılaştırma ve teyit etme yoluyla net hale getirilmiştir. Veri analizi sonrasında, bulgular dört ana başlık altına toplanmış, her bir bulguya ilişkin detaylı raporlama yapılmıştır. Araştırmanın güvenilirlik ve geçerliliğini artırmak için, analiz sürecinde ilgili literatür

tekrar tekrar incelenmiş, uzman görüşü alınmış, araştırmacının kendi öznelliği üzerine yansımalar yapılmıştır. Bulgular, katılımcılardan alıntılarla desteklenerek sunulmuştur.

3.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmanın üç temel sınırlılığı bulunmaktadır: Birincisi, araştırmaya katılan öğretmenlerin içerisinde erkek öğretmen bulunmamaktadır. Araştırmanın katılımcılarının tamamının kadın olması, okulöncesi eğitimde çalışan öğretmenlerin neredeyse tamamının kadın olmasından kaynaklanmaktadır. İkincisi, katılımcı öğretmenler kırsal kesimde, köylerde değil, il ve ilçe merkezlerinde çalışmaktadırlar. Uzaktan eğitimde teknolojik araç ve altyapı hizmetlerinin kırsal bölgelerde çok daha eksik olduğu düşünülürse bu araştırmanın sonuçlarının kırsal bölgeler için geçerli olmadığı ileri sürülebilir. Son olarak, bu araştırma derinlikli veri toplama amacı ile 8 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Daha fazla sayıda katılımcı ile gerçekleştirilmemesi de bir sınırlılık olarak ifade edilebilir. Bu araştırmanın bulguları ve sonuçlarının bu üç sınırlılık göz önünde bulundurularak değerlendirilmesi önerilmektedir.

4. BULGULAR

Yüz yüze eğitimden uzaktan eğitime geçilen Covid-19 global pandemisi döneminde gelişen eğitim teknolojilerinin sunduğu araçlardan yararlanılarak okulöncesi eğitimde de uzaktan eğitim faaliyetleri yürütülmüştür. Okulöncesi uzaktan eğitim faaliyetlerini etraflıca incelemeyi amaçlayan bu araştırma kapsamında, okulöncesi uzaktan eğitim faaliyetleri gerçekleştiren öğretmenlerden yapılan derinlikli görüşmeler yoluyla toplanan veriler analiz edilmiştir. Çalışmanın bu bölümünde, araştırma kapsamında sekiz katılımcı okulöncesi öğretmenden derinlikli görüşmeler yoluyla elde edilen verilerin analizinden çıkan bulgular, araştırma sorularına yanıt verecek bir organizasyon içerisinde sunulacaktır.

4.1. COVID 19 Okulöncesi Uzaktan Eğitim Sürecinde Yapılan Çalışmalar

Bu başlık altında pandemi dönemi okulöncesi uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin neler yaptıkları detaylı bir biçimde ele alınacak, böylece araştırmanın birinci sorusuna bir yanıt oluşturulacaktır. Katılımcı öğretmenler, bu dönemde uzaktan eğitimi başarılı bir biçimde yürütebilmek için oldukça çeşitli yolları kullanmış gözükmektedirler. Örneğin, bazı öğretmenler çevrimiçi derslerin sürelerini ayarlama konusunda bile büyük bir belirsizlik yaşamış, bunu daha sonra kendi tecrübelerine dayanarak ve MEB'in bu konudaki direktiflerine uyarak zaman içerisinde netleştirmişlerdir. Yine benzer bir biçimde, öğretmenler günlük akış-günlük etkinlik noktasında iyi pratikleri uzaktan eğitim sürecine uyum sağladıkça tespit edip kullanmışlardır. Öğrencilere materyal ulaştırma, öğrencilerin yaptıkları çalışmalarını değerlendirme, çeşitli teknolojik imkân ve platformlardan yararlanma, derslere hazırlık süreçleri gibi konularda birçok sorunla karşılaşan öğretmenler, bu sorunları farklı yollarla aşmışlardır. Uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin neler yaptıklarını, hangi tür pratiklerle uzaktan eğitimi daha etkili hale getirdiklerini inceleyen bu bölümde, öğretmenlerin uzaktan eğitim süreçlerinde, yüz yüze eğitimden farklı olarak, gerçekleştirdikleri çalışmalar detaylı bir biçimde ele alınacaktır.

4.1.1. Derse hazırlık çalışmaları

Derse hazırlık süreci normal yüz yüze eğitimde olduğu gibi uzaktan eğitimde de öğretmenler için gerekli planlamaların yapıldığı zaman dilimini ifade etmektedir. Uzaktan eğitimdeki hazırlık çalışmaları, ders materyallerinin ve içeriğinin hazırlanmasının yanı

sıra öğretmen, veli ve öğrencilerin dijital beceri yeterliliklerini geliştirmesini de içermektedir. Dijital beceri yetersizliklerinden kaynaklı sorunlar uzaktan eğitim sürecinde yaşanan sorunlar başlığı altında daha detaylı bir biçimde ele alındığı için, bu bölümde sorunlar değil, derse hazırlık çalışmalarının neler olduğuna odaklanılacaktır.

Okulöncesi öğretmenlerinin uzaktan eğitim döneminde derse hazırlık çalışmalarından ilki, bu dönem öğretmenlerin okulda gerçekleştirdikleri toplantılardır. Uzaktan eğitim döneminde sosyal mesafeyi en aza indirmek için uygulanan kapanma dönemleri zaman zaman gevşetilmiş, insanların sokağa çıkmasına müsaade edilmiştir. Bu dönemlerde öğretmenler, çalıştıkları okullarda bir araya gelerek toplantılar yapmışlardır. Öğretmenleri uzaktan eğitim süreçlerinde yüz yüze toplantılar yapmaları, uzaktan eğitim süreçlerinde bile koordinasyonu ve iş birliğini artırmak için yüz yüze toplantılara ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Örneğin, K6 ve K8 farklı okullarda çalışmalarına rağmen haftada bir gün okulda diğer öğretmenlerle birlikte toplantı yaptıklarını, o haftaki planlarda nelerin öğretileceğine, hangi etkinlik ve çalışmaların, ne şekilde yapılacağına karar verdiklerini belirtmişlerdir. K6 yapılan bu planların okullarda daha önce hazırlanmış olan aylık planlarla uyumlu olarak hazırlandığını da ifade etmiştir. K8, bu toplantılarda o hafta kullanılacak malzeme ve materyallere karar verilmesinin önemini dile getirmiştir.

Bu toplantılarda, dijital beceri yeterlilikleri daha iyi olan öğretmenler, diğer öğretmenlere yardım ederek, uzaktan eğitim faaliyetlerinin kalitesini artırmak için gerekli olan iş birliği noktasında önemli roller oynamışlardır. Örneğin, K7'nin sahip olduğu teknolojik beceri yeterliliklerinin görece daha iyi düzeyde olması, onu dijital içerikler hazırlama konusunda daha avantajlı kılmıştır:

Eğitim çalışmaları şu şekilde oldu. Bir plan oluşturduk öncelikle. Yani şöyle powerpoint üzerinde gömülü dosyalar ve bağlantılardan oluşan bir plan hazırladım. Şarkı koydum oraya mesela, yapabileceği etkinlikleri, ailelerin yapabileceği etkinlikleri koyduk, izleyebilecekleri bir video vardı oraya gömülmüş şekilde koyduk. Özellikle bu şekilde gönderdik daha düzenli ve takip edilebilir bir biçimde olması için. Tüm bu tür planları okul adına ben yaptım. Bu tür işleri anladığım için açıkçası.

Hazırlanan etkinlik planlarının ve eğitimsel içerikleri daha interaktif ve kolay takip edilebilir hale getiren K7, diğer öğretmen arkadaşları adına da teknolojik araçların kullanımı sorumluluğunu kendi üzerine alarak içerik oluşturduğunu söylemiştir. K7'nin

bu söylediklerinden yola çıkılarak öğretmenlerin teknolojik yeterliliklerini geliştirmelerinin, uzaktan eğitim içeriklerini geliştirip zenginleştirmeleri için bir ön koşul olduğu değerlendirilebilir. Ayrıca, dijital becerileri daha iyi olan öğretmenlerin, öğretmenler arası iş birliğini artırmada önemli bir rol oynadıklarını göstermektedir.

4.1.2. Günlük akış-etkinlik planı hazırlama

Okulöncesi eğitimde günlük akış kavramı, eğitim süreçlerinde günlük olarak hangi etkinliklerin ve içeriklerin (konu, kavram, sayı vb.) hangi materyal, yöntem ve tekniklerle gerçekleştirileceğini yazılı bir biçimde ifade eden, plan niteliğindeki metinlerdir. Normal yüz yüze eğitim süreçlerinde olduğu gibi uzaktan eğitim süreçleri de günlük planlar veya günlük akışlar hazırlanmasını gerektirmektedir. Bu günlük akış planları içerisinde çeşitli etkinliklere yer verilmektedir. Okulöncesi eğitimde hâkim pedagojik yaklaşım olan yapılandırmacılık terminolojisine göre, etkinlik temelli öğrenme ifadesi sıklıkla kullanılmaktadır. Bu nedenle, bir eğitim içeriği sıklıkla bir etkinlik olarak da adlandırılmaktadır. Fakat bu etkinlikler yalnız bir kazanımı değil, genelde çoklu olarak birçok kazanımı gerçekleştirmeyi amaçlamaktadır. Normal yüz yüze eğitim süreçlerinde, öğretmenler bu günlük eğitim akışlarını hazırlayarak profesyonel işlerini yani eğitsel faaliyetlerini bu planlarla uyumlu bir biçimde yürütmektedir. Tıpkı yüz yüze eğitimde olduğu gibi uzaktan eğitim süreçlerinde de bu günlük akış planları kullanılmıştır. Fakat günlük akış planlarının uygulanması açısından yüz yüze ve uzaktan eğitim arasında önemli bir farklılık vardır. Yüz yüze eğitim süreçlerinde bu günlük akış planlarını velilerle paylaşmak yerleşik bir pratik olmamasına rağmen, uzaktan eğitim süreçlerinde bu günlük akış planlarını velilerle paylaşmak adeta bir gereklilik haline gelmiş ve yerleşik bir pratiğe dönüşmüştür. Katılımcı öğretmenler okulöncesi öğrencileri için hazırlanan etkinlik planlarını ailelere de iletilmişlerdir. Veliler ise, bu planları evde çocuklarla birlikte uyguladıklarını belirtmişlerdir. Örneğin K3 günlük akışla ilgili işleyişin gerçekleşmesini şu şekilde özetlemiştir: ‘Günlük akışı veli ve çocuk ev ortamında kendisi yapıyorlardı ve whatsapp üzerinden bana fotoğrafla dönüş yapıyorlardı. Atıyorum güne sporla başlayıp, biz sınıfta nasıl arka arkaya yapıyorsak aynı o şekilde veli de evde planları uyguluyordu.’ K3’ün belirttiğine benzer şekilde K5 de ‘Diğer etkinlikleri yapıp yapmadıklarını öğrendim çünkü whatsapp aracılığıyla günlük 6 derslik bir eğitim akışı yolluyordum. Bunları ne kadar yaptıkları konusunda ya da hangilerinin önemli olduğu konusunda bilgi verdim.’ diyerek sürecin nasıl gerçekleştiği ile ilgili bilgi vermiştir. Katılımcıların bu

ifadeleri doğrultusunda günlük akışların whatsapp aracılığıyla öğrencilere ve velilere ulaştırıldığı ve yine whatsapp üzerinden velilerin etkinliklerin uygulanması ile ilgili öğretmenlere fotoğraflar ile kanıt sundukları anlaşılmaktadır. Whatapp kullanımına ilişkin bulgular sonraki bölümde ele alınacağı için burada farklı bir tespit üzerinde durulacaktır. Okulöncesinde aile ve veli desteği veya katılımı ile etkinliklerin gerçekleştirilmesinin öğrencinin eğitimi üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu bilinmektedir. Bu bilgi ışığında, yüz yüze eğitimden farklı olarak, uzaktan eğitim süreçlerinde günlük akış planlarının velilerle paylaşılması ve çeşitli eğitsel etkinliklerin veliler aracılığıyla gerçekleştirilmesi, uzaktan eğitimin bir avantajı olarak değerlendirilebilir.

Günlük akış planlarını hazırlama, velilerle paylaşma, velilerden eğitim süreçlerinde yararlanma ve yapılan etkinlikleri değerlendirme noktasında öğretmenlerin hepsi standart bir çizgi takip etmemiş gözükmektedir. Bazı öğretmenler günlük akış planını sadece velilerle paylaşmayla yetinirken, bazıları bu planları ayrıntılı olarak velilere iletmiş, etkinliklerin adım adım nasıl gerçekleştirileceğine ilişkin açıklamalar veya direktifler hazırlamış ve veli ile gerçekleştirilen eğitsel süreçleri yakından takip etmiş gözükmektedir. Bu konu ile ilgili gerçekleştirdiği çalışmaları K1 şu şekilde ifade etmiştir:

Bu kadar emek vermemiş olsam işte velilere haftalık sadece program hazırlayarak, uzaktan eğitim programı hazırlayarak da atabilirdim aslında. Birçok arkadaşımız böyle yaptı. Fakat ben bunu yapmadım. Uzaktan eğitim için interaktif plan da hazırladım ekstra olarak, bunları da yine velilerime whatsapp kanalıyla attım. Oradaki bütün planda hani ne amaçladım, tüm etkinlikler nereye götürecek bizi, neler yapmamız gerekiyor gönderdim. Tekerlemeler, şiirler falan ekstra vardı. Günlük akışı da hani linklerle birlikte vererek, görsellerle hani hepsini koyarak attığım için veli hani kaçırdığında veya çocuk onu tam anlayamadığında da tekrar girip, bakma, izleme, etkinliği tekrarlama şansı oldu. Bu da uzaktan eğitimin bir artı yönü bence. Bu kadar materyal çeşitliliği olmasaydı veli de zannediyorum o boşluktan yararlanıp gevşetebilirdi bu işi.

K1, günlük akış içeriklerine linkler ve görseller ekleyerek, günlük akışı daha ilgi çekici ve interaktif hale getirmiştir. Bu içeriklerin interaktif olmasının en önemli avantajı ise içeriklerin tekrarlanabilir, durdurulabilir ve geri alınabilir olmasıdır. Uzaktan eğitim içeriklerinin bu niteliği, öğrenmenin gerçekleşmediği ve/ya yavaş gerçekleştiği

durumlarda, kişilerin uygun olduğu zaman diliminde eğitim etkinliklerini gerçekleştirebilmelerine olanak sağlamıştır (atıf). Uzaktan eğitim içeriklerinin sağladığı bu avantaj sayesinde, eğitsel etkinliklerin daha iyi bir biçimde tamamlandığı ileri sürülebilir. Anlık internete bağlanamama ve/ya donma gibi sorunlar nedeniyle içeriğe ulaşamama gibi çevrimiçi derslerde sıklıkla yaşanan teknolojik aksaklıklar, bu tarz etkinliklerin tekrarlanabilir olması, videoların ve eğitim içeriklerinin sanal ortamda kayıt altında tutulması gibi avantajlar sayesinde aşılabilir hale gelmiştir. K1'den yapılan alıntıda eğitim akışlarında şiir ve tekerleme gibi içeriklerin olduğu görülmektedir.

Günlük plan ve günlük akışları interaktif hale getirmeyi, okulöncesi uzaktan eğitim süreçlerindeki başarılı çalışmalarından birisi olarak değerlendiren K1, bu konu hakkındaki düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

Bu kadar emek vermemiş olsam. İşte velilere haftalık sadece program hazırlayarak, uzaktan eğitim programı hazırlayarak da atabilirdim aslında. Birçok arkadaşımız böyle yaptı. Fakat ben bunu yapmadım. Uzaktan eğitim da hazırladım ekstra olarak, bunları da yine velilerime whatsapp kanalıyla attım. Oradaki bütün planda hani ne amaçladım, tüm etkinlikler nereye götürecektir bizi, neler yapmamız gerekiyor gönderdim. Tekerlemeler, şiirler falan ekstra vardı. Günlük akışı da hani linklerle birlikte vererek, görsellerle hani hepsini koyarak attığım için veli hani kaçırdığında veya çocuk onu tam anlayamadığında da tekrar girip, bakma, izleme etkinliği tekrarlama şansı oldu. Bu da uzaktan eğitimin bir artı yönü bence. Bu kadar materyal çeşitliliği olmasaydı veli de zannediyorum o boşluktan yararlanıp gevşetebilirdi bu işi.

Günlük akışın başarılı bir şekilde oluşturulması Okulöncesi Uzaktan Eğitim sürecinde yapılan çalışmalar başlığı altında ele alınmıştır. Başarılı günlük akışlar öğrencilerin öğrenmelerini pek çok açıdan avantajlı hale getirmiştir. Videolar ve müzikler gibi interaktif etkinlikler öğrencilerin öğrenme materyallerini istedikleri zaman tekrar edebilmelerine olanak sağlamıştır. Böylece uzaktan eğitim süreçlerinin etkililiği artmıştır denebilir.

4.1.3. Online dersler ve bu derslerin sürelerini ayarlama

Katılımcı öğretmenler, uzaktan eğitim sürecinin ilk zamanlarında kimi sorunlarla karşılaşmışlardır. Bu sorunlara rağmen ilerleyen zamanlarda öğretmenlerin bu sisteme yavaş yavaş uyum sağladıkları ve uzaktan eğitim derslerini daha başarılı bir biçimde

sundukları katılımcı öğretmenlerin açıklamalarından anlaşılmaktadır. Okulöncesi Uzaktan Eğitim sürecinde yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri başlığı altında, öğretmenlerin bu süreçte karşılaştıkları sorunlar detaylı bir biçimde ele alınmıştır. Bu nedenle, çalışmanın bu bölümünde öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlardan daha çok, öğretmenlerin bu süreçte neler yaptıkları ve ne tür çalışmalar ile uzaktan eğitimi daha etkili hale getirmeye çalıştıkları incelenecektir.

Katılımcı öğretmenlerin her birinin ifadelerine göre, uzaktan eğitimin ilk dönemlerinde çeşitli yanlış anlaşılmalara, belirsizlikler ve tecrübesizlikler yaşanmıştır. Öğretmenlerin neyi nasıl yapacaklarını net olarak bilmedikleri bir zamanda uzaktan eğitim sunmaya başlamaları nedeniyle, öğretmenler birçok uygulamayı ve detayı süreç içerisinde zaman ilerledikçe öğrenmiş gözükmektedirler. Örneğin, K2 uzaktan eğitimin ilk haftalarında, MEB'in ilgili daire başkanlıklarının, uzaktan eğitimin günlük 6 saat dersler ile tıpkı yüz yüze eğitim gibi ilerleyeceğine dönük açıklamalar yaptıklarını ve bu tarz açıklamaların önemli bazı yanlış anlaşılmalara ve belirsizliklere neden olduğunu ifade etmiştir. Okulöncesi dönem çocuklarının uzun saatler boyunca bilgisayar başında online derslere katılabilmeleri için yeterli olgunluk düzeyine ulaşmış olmadıklarını göz önünde bulundurmamayan bu açıklamalar, K' ve diğer öğretmenlerin bazı önemli sorunlar yaşamalarına sebep olmuştur. Örneğin, K2, ilk haftalarda, MEB'den gelen direktifleri yerine getirmek için günlük 20'şer dakikalık dersler yapmış ve bu dersler arasında 10'ar dakikalık aralar vererek zoom derslerini organize etmiştir. Fakat bu ders süreleri ve sıklıkları ilerleyen zamanlarda, netlik kazanarak farklı bir forma doğru evrilmiştir. K2 bu durumu şöyle ifade etmiştir:

Şimdi 6 etkinlik hakikaten o kadar yordu ki, çocuklar giriyorlar, şimdi başlıyoruz. Günlük sabah hani selamlaşma rutinimiz ve sohbetle geçiyor ilk 20 dakika. Ne yapacaklarımızı konuşuyoruz falan, önceki günle ilgili bir durum varsa onu ele alıyoruz. 20 dakika etkinlik 10 dakika teneffüs her seferinde böyle çocuklar da gir çık yapamıyor çünkü hani küçükler. Veliler şifreyle giriş yapıyorlar. O bir hafta hepimizi çok zorladı. Sonra dediler ki hani idare olsun. Açıklamada hani daire başkanımızdan gelince haftada işte, en az şu kadar saat, şu kadar etkinlik yeterli dediklerinde, biz de dedik ki biz bu işi 20'şer dakika olarak yapalım. 3 blok arka arkaya, 4 blok hani. O günkü günlük akıştaki önemli etkinliklere göre hani birebir yapabileceğim etkinliklere göre dersleri belirledim. Toplam ders süremiz yarım saat ile bir

buçuk saat arasında günlük etkinliklere göre değişiyordu.

K2'nin ifadelerinden anlaşılabilceği üzere, zaman içerisinde öğretmenler tecrübe kazanarak uzaktan eğitime daha iyi uyum sağlamış gibi gözükmektedirler. Özellikle K2'nin 'biz de dedik ki biz bu işi 20'şer dakika olarak yapalım' ifadesi, bu öğretmenin gelen resmî açıklamalardan net bir mesaj çıkaramadığını göstermektedir. Bu konudaki resmî açıklamaların belirsizlikler içermesi, K2'nin belli sınırlar içerisinde kalarak kendi çözüm yollarını aramasına yol açmıştır. Böylece K2, ifadelerinde de anlaşılacağı gibi, blok dersler yapmaya başlamıştır. Nitekim okulöncesi yaş grubu öğrencilerinin verilen aralardan sonra sürekli sisteme girmeleri bir soruna dönüşmüş, K2 de bu sorunu minimize etmek için blok dersleri bir çözüm olarak kullanmış gözükmektedir. Benzer bir biçimde, K4 de uzaktan eğitimin ilk haftaları kimi sorunlar yaşadığını belirttikten sonra bu sorunların ilerleyen haftalarda çözülmeye başladığını ifade etmiştir. Bu sorunların çözümünde, MEB'den gelen açıklamalar önemli bir rol oynamıştır. MEB'in ilgili daire başkanlığı uzaktan eğitimin ilerleyen zamanlarında, okulöncesi çağı öğrencilerinin ekran süresinin azaltılması gerektiğine yönelik uyarılar yaparak bu sorunun çözülmesini sağlamıştır. Sonraki süreçte, en az haftada 3 gün 20'şer dakikalık etkinliklerin çevrimiçi ders olarak yürütülmesinin okulöncesi çağı çocukları için uygun olacağı netlik kazanmıştır. Buraya kadar alıntılanan katılımcı öğretmenlerin ifadelerinden de anlaşılacağı gibi bu karar, okulöncesi dönemi uzaktan eğitimde görece bir rahatlama sağlamıştır. MEB tarafından yapılan bu açıklama ile sağlanan esneklik, yanlış anlaşılması, belirsizlikleri ve olası yüksek beklentileri gidererek, katılımcı öğretmenlerin öznelik duygularını güçlendirerek hareket alanlarını genişletmiş gözükmektedir. K4, bu tip belirsizlikler ortadan kalkıp, sistem yavaş yavaş oturmaya başladıktan sonra herhangi bir sorun yaşamadan, uzaktan eğitim süreçlerini başarılı bir biçimde ilerlettiğini şu şekilde ifade etmiştir: 'Günde 20'şer dakikalık ve haftada 3 saat şeklinde, ondan sonra çocukların eğlenebileceği etkinlikler olarak planladık'. K4'ün ifadeleri uzaktan eğitimin ilk haftalarındaki durumun ilerleyen haftalarda dramatik bir biçimde değiştiğini göstermektedir. İlk haftalarda günlük 6 ders yapacaklarını düşünen öğretmenler, bunun mümkün olamayacağını tecrübeleriyle anladıktan sonra, MEB'den gelen resmi yazının da müsaade etmesiyle, haftada 3 online ders yapmaya başlamışlardır. Yani ilk haftalardaki anlayışa göre haftada 30 adet ders yapmaları gerekirken, ilerleyen zamanlarda bu sayı 3'e düşmüştür. Bu önemli değişiklik, uzaktan eğitimin ilk zamanlarda farklı bir eğitim modeli ve tamamen farklı bir eğitim aracı gibi değil, neredeyse yüz yüze

eğitimin aynısı gibi anlaşıldığını göstermektedir. Yüz yüze eğitimin yerleşik pratiklerini uzaktan eğitimde de sürdürebileceklerini düşünen bu öğretmenler ve hatta bakanlık yetkilileri, uzaktan eğitimin kendine özgü ilke ve yöntemleri olan farklı bir platform olduğunu çok geçmeden anlamış gözükmektedirler. Uzaktan eğitimin kendine özgü gereklilikleri anlaşılmaya başladıktan sonra, haftanın 3 günü 20-30 dakikalık ders yapmak yavaş yavaş yerleşik bir pratiğe dönüşmüştür. Nitekim, K5 ve K6 da haftanın 3 günü 20-30 dakikalık birer online ders yaparak süreci ilerlettiklerini ifade etmişlerdir.

Yaşanan bu sorun ve bu sorunun zaman içerisinde çözüme kavuşturulması, merkezi sisteme sahip ülkelerin uzaktan eğitim süreçlerinde, resmi otoriteler tarafından yapılan açıklamaların ve geliştirilen politikaların kilit önemine işaret etmektedir. Gerçekten de uzaktan eğitimin, yüz yüze eğitime göre daha esnek yapılmasına izin verilmesi, öğretmenlere uzaktan eğitim süreçlerinde destek sağlamıştır. Örneğin, katılımcı öğretmenlerden K5 ders sürelerini etkinliklerin tamamlanmasına göre ayarladığını belirtmiştir. Aynı şekilde K6 da bazen derslerin 30 dakikayı geçtiğini bazen ise etkinlik durumuna göre 30 dakikadan daha kısa sürdüğünü not etmiştir. Bu noktada, uzaktan eğitimin esnek olmasının kendisine kolaylık sağladığının altını çizen K1, diğer öğretmenlerden farklı olarak şunları dile getirmiştir:

Mesela yarım saatte etkinliklerin bittiği de oldu. Mesela eski- yeni kavramını veriyorsam çok fazla uzun tutacak bir şey değil. Yönergeleri verip, çalışma sayfalarını yapıp, örneklerini verip, ondan sonra videosunu izledikten sonra zaten çocuğu daha fazla tutmaya gerek yok. Whatsapptan aynı videoyu tekrar gönderip işte tekrar izleyebilirsiniz, pekiştirebilirsiniz gibi önerilerde de bulduk. O yüzden bazı günlerde bir gün 1,5 saat tuttuysam, ertesi gün dersin yarım saat tuttuğu da oldu. Yani biz bunu bu şekilde dengeli bir şekilde tamamladık. (...) Zoomda çok çabuk zaman hani sınıftaki gibi olmuyor. Buradaki gibi değil. Mesela etkinlik yaptırıyorum, oradaki 20 dakika veya 30 dakikalık sürece sığdırarak ben hepsinin sonucunu görmek istiyorum ama kimi çocuk çok yavaş bir şekilde yaparken bazı çocuk çok hızlı, zamanla yarışıyoruz. Bazı çocuklardan sonra göndermesini isteyebiliyordum. Allah'tan hani programlarımız esnek de böyle şeyleri tolare edebildik hani.

Her ne kadar uzaktan eğitimin sağladığı zaman esnekliğini bir avantaj olarak not etse de K1 uzaktan eğitimde bireysel öğrenme hızlarının bir soruna dönüştüğünü belirtmiştir. Bu sorun karşısında, K1 hızlı öğrenen öğrencileri yavaşlatmamak için, daha yavaş öğrenen

öğrencilere ek süreler vererek, onların da sınıfla uyumlu olarak ilerlemelerini sağlamış gözükmektedir. Ayrıca K1'in ifadeleri, uzaktan eğitimin yüz yüze eğitimden oldukça farklı olduğunu da ortaya koymaktadır. K1 'zoomda' zamanın çok çabuk geçmediğini, online ders platformlarındaki zamanı yüz yüze görüşme zamanı ile kıyaslayarak, 'buradaki gibi değil' ifadesiyle vurgulamıştır.

Her ne kadar 20-30 dakikalık uzaktan eğitim dersleri işe yararmış gibi gözükse de bazı öğretmenler, velilerin veya aile bireylerinin çalışma saatlerinin uzaktan eğitim ders saatleri ile çakışması sebebiyle bazı sorunlar yaşamış ve bu sorunları kendileri, inisiyatif kullanarak çözmüş gözükmektedirler. Örneğin, bu sorunu yaşayan K4 şunları dile getirmiştir: 'Çalışan ebeveynlerin çocukları mesela vardiyalı çalışan ailelerin çocukları çok katılamıyorlardı. Çocuklar derse katılmak için aileye bağlıydılar çünkü. Bu yüzden aslında öğretmenlerimiz daha çok herkesin katılabileceği saatlere çevrimiçi dersleri planladı. İşte 7'den sonra 8'den sonra yapan arkadaşlarımız oldu'. Online derslere katı bir zaman çizelgesi konulmaması, sosyo-ekonomik eşitsizliklerden kaynaklı sorunları da azaltmayı sağlamış gözükmektedir. Çalışma saatlerinden dolayı çocuklarını derse katamayan aileler, öğretmenlerin dersleri akşamları yapmaları sayesinde, bu imkana kavuşmuşlardır. Aynı sorunu farklı bir biçimde deneyimleyen K6 ise şunları ifade etmiştir: 'Bir diğeri çevrimiçi derslerin velilerin iş saati ile çakışması sorunuydu. Bazı veliler derslerin akşam olmasını, bazıları gündüz olmasını istediler. Bu ders saatlerini iş saatlerine göre ayarlamaya çalıştık zaman zaman. Tabii evdeki abi, ablalarının dersleri ile çakışanlar oldu. Bu sorunları çözmek için saatleri olabildiğince herkese uyan bir saate aldık'. Bu açıklamalardan hareketle, MEB'in okulöncesi dönemde sağladığı esneklik, katılımcı öğretmenlerin inisiyatif kullanarak uzaktan eğitimde yaşanabilecek birçok sorunu çözmelerini kolaylaştırdığı sonucuna varılabilir. Çevrimiçi ders saatlerinin ayarlanmasına yönelik daha ciddi ve çözümü kolay olmayan sorunlar Okulöncesi Uzaktan Eğitimde Yaşanan Sorunlar başlığı altında detaylı bir biçimde ele alınmıştır.

Okulöncesi eğitimde kullanılan eğitim-öğretim yöntem ve tekniklerinin oldukça çeşitli ve zengin olduğu söylenebilir (atıf). Okulöncesi eğitim de sıklıkla kullanılan tekniklerden bir tanesi olan gösterip- yaptırma, çevrimiçi derslerde de sıklıkla kullanılmış gözükmektedir. Bu durumu, K2'nin şu ifadelerinden anlamak mümkündür:

Materyallerimizi hazırladığımız için, ekran karşısında aynı sınıftaki gibi kendimizi de örnek alarak işte nasıl sınıfta anlatıyorsak. Örneğin daire şekillerini keserek, diyelim ki bir kardan adam yapıyoruz dairelerden. Bende

de aynı materyaller var, çocuklarda da var. Diyorum ki şimdi dairelerimizi kesiyoruz, hadi hep beraber. O sırada ben de kesiyorum, onlar da kesiyorlar. Ondan sonra işte daireleri büyükten küçüğe doğru mesela yapıştırıyoruz, sonra şapkasını yapalım, işte süsleyelim, bunun gibi aynı sınıfta anlattığımız gibi yönergeleri anlattım. Onlar da yaptıktan sonra oluşan etkinliğini, öğretmenim benimki bitti diye gösterdi. Hiç sıkıntı olmadı o yüzden.

K2'nin söylediklerinden, öğrencilerin uzaktan eğitim süreçlerinde gösterileni sorunsuz bir biçimde yaptığı sonucunu çıkarabiliriz. Fakat bu örnekteki çocuklardan bazıları eğer kesme işlemini bilmeselerdi, yapılanı gerçekleştirememesi sonucu ortaya çıkabilirdi. K6 ise çevrimiçi dersler sırasında çocuklarla iletişim kurma konusunda yaşadığı sıkıntıyı özellikle belirtmiş ve: 'bunu çözmek için farklı etkinlikler tasarlanabilir. Çocuklara tek tek ismi ile söz verirken bile sıkıntılar çıkabiliyor. Çevrimiçi derslerde bu tür iletişim sorunlarını çözmek üzerine yöntemler düşünülebilir.' diyerek farklı öğretim yöntem ve tekniklerinin dijital ortamlara uygulanabilirliğini sorgulamış fakat buna yönelik herhangi bir çözüm veya fikir belirtmemiştir.

4.1.4. Velilerle iletişim ve materyal ulaştırma

Okulöncesi eğitimde genellikle somut işlemler döneminde olan okulöncesi çağı çocuklarının eğitim etkinliklerinde somut materyallerin yer alması oldukça önemlidir. Okulöncesi eğitim etkinliklerinin sıklıkla çeşitli materyallerin kullanımını gerektirmesi, uzaktan eğitimde velilerin materyale sahip olma sorununu doğurmuştur. Eğitsel etkinlikler için gerekli olan materyaller okulöncesi eğitim kurumlarında bulunduğu için, uzaktan eğitim sürecinde gerçekleştirilen eğitsel etkinliklerde materyal problemi ortaya çıkmıştır. Veli ve öğrencilerin okulöncesi uzaktan eğitim sürecinde yaşadıkları materyal sorununu K2 şöyle ifade etmiştir:

Materyallerini bizim hazırlamamızın yanında mesela sanat etkinliği kitabı her çocuğa dağıtılabılır el ele kitabı gibi. Aynı şekilde bu sanat etkinlikleri kitabını ekran karşısında yaptırmak daha faydalı ve pratik olabilir. Elele kitabı ve okuma-yazma etkinlikleri işte onların elinde olabilir. Yani uzaktan eğitime geçiyorsak bile materyalin bize ulaşması ve bizim de bunu veliye ulaştırmamız MEB tarafından gönderilebilirdi. Bu materyalleri biz ekran karşısında yaptırabilirdik.

Okulöncesi eğitim için hazırlanan Elele kitaplarının MEB tarafından öğrencilere dağıtılarak, öğrencilerde en azından kitap eksikliğinin MEB tarafından çözülebileceği katılımcı tarafından belirtilmiştir. K2 ‘gönderilebilirdi’ ve ‘yaptırabilirdik’ gibi ifadelerle okulöncesi eğitimde yaygın bir biçimde kullanılan içeriklerin, uzaktan eğitim süreçlerinde etkili bir biçimde kullanılmadığını ifade etmiş, bu durumun ise materyalleri çoğaltıp velilere ulaştıracak etkin bir dağıtım ağının resmî kurumlarca kurulamaması nedeniyle çözülemediğini not etmiştir.

Bu sorun karşısında, katılımcı öğretmenler, materyal eksikliğini gidermek için temel olarak 3 farklı çözüm yolu geliştirmişler: Materyal ve içeriklerin okuldan velilere temininin sağlanması, materyal ve içeriklerin whatsapp kanalı ile iletilerek veliler tarafından çıktılarının alınması, interaktif ve sanal içeriklerin kullanılması. Materyallerin dağıtımını okuldan gerçekleştiren K1, bu konudaki faaliyetlerini şu şekilde özetlemiştir:

Yapacağımız etkinlikleri haftada bir gün buraya gelip bütün etkinliklerimizi, işte sanat etkinliğinden ne varsa okuma-yazmaya hazırlık çalışmaları, el ele kitapları falan hep verdik yani. (...) Velilere diyoruz ki: bugün öğleden sonra 1 ile 3 arasında gelip haftalık etkinliklerinizi alabilirsiniz şeklinde. Onlar da alıyorlardı.

K8 materyal ve içeriklerin ulaşılabilir olmasının önemini ve okuldan ulaştırılmasını şu şekilde açıklamıştır:

Biz maddi olan şeylerden kaçındık. İnsanların parası olsa bile o dönem biliyorsunuz insanların ulaşması zordu. O yüzden mümkün olduğu sürece etkinliklerimizde evde olabilecek basit malzemeler seçmeye çalıştık. Yaprak toplattık, taş toplattık işte mahallelerinden. Fasulye saydık. Nohutla fasulyeden örüntüler yaptık. Yeri geldiğinde hani özel eğitimde olduğu gibi arkadaşlara işte fotokopi çektik. Buradan verdik. Velilere o dönem okula aldıkları malzemeleri geri verdik. Veliler malzemeleri bizden almaya geldikleri zamanlarda hatta polislerle görüştük, okulun öğrencisi olan kişilere ceza yazmayın diye bildirdik emniyete. Adamcağızın birinin durumu yoktu mesela. Biz eğitimsel anlamda ne gerekiyorsa okuldan sağladık. Tabi bu yemek vs. anlamında değil. İşte eğitim malzemeleri nedir, pastel boya, kağıtsa kâğıt, karton vs. gibi gerekli malzemeleri okuldan karşıladık.

Velilerin sosyal teması minimize ederek okuldan materyal temin etmesi ile ilgili sorunları bu iki öğretmenin kendi inisiyatifleri ile planlama yaparak çözdükleri ifadelerinden

anlaşılmaktadır. K5 ise eğitsel içerikleri whatsapp ile velilere ulaştırdığını ifade etmiştir: ‘Bunun dışında bazı haftalar çalışma sayfaları hazırlayıp gönderdim. Bunları whatsapp’tan gönderip çıktı almalarını istedim.’ K5 hazırladığı içerikleri velilere uzaktan ileterek velilerin çıktı almasını sağlamış ve böylece sosyal teması en aza indirmiştir.

Katılımcı öğretmenler, uzaktan eğitimi destekleyici başka bir unsur olarak whatsapp uygulamasından yararlanmalarını sıklıkla not ettiler. Örneğin, K1 whatsapp’tan şu şekilde yararlandığını ifade etmiştir:

Mesela yarım saatte etkinliklerin bittiği de oldu. Mesela eski- yeni kavramını veriyorsam çok fazla uzun tutacak bir şey değil. Yönergeleri verip, çalışma sayfalarını yapıp, örneklerini verip, ondan sonra videosunu izledikten sonra zaten çocuğu daha fazla tutmaya gerek yok. Whatsapp’tan aynı videoyu tekrar gönderip işte tekrar izleyebilirsiniz, pekiştirebilirsiniz gibi önerilerde de bulunduk. O yüzden bazı günlerde bir gün 1,5 saat tuttuysam, ertesi gün dersin yarım saat tuttuğu da oldu. Yani biz bunu bu şekilde dengeli bir şekilde tamamladık.

K1 whatsapp’ı eğitimsel amaçlar için oldukça etkili bir biçimde kullanmış gözükmektedir. Whatsapp yardımı ile öğrencilere eğitsel materyaller göndermiş, oradan öğrencilerin ilerlemelerini takip etmiş ve ayrıca bu şekilde çevrimiçi derslerin sürelerini daha iyi kontrol etmiş gözükmektedir. Aynı şekilde, whatsapp’tan değişik biçimlerde diğer katılımcı öğretmenler de yararlanmış (örn. K4, K5 ve K8). K4 günlük akışı whatsapp üzerinden etkinlik planı olarak gönderdiğini ifade etmiştir. K5 planlara ek olarak bazı haftalar çalışma sayfaları hazırladığını ve bunları whatsapp üzerinden öğrencilerin erişimine açtığını altını çizmiştir. K1 de aynı şekilde eğitsel videolar, şarkılar ve ödevler gibi içerikleri whatsapp grubunda paylaşarak bu gibi içeriklere erişim sağladığını belirtmiştir. K8 diğer öğretmenlerden farklı olarak whatsapp’ı diğer bazı amaçlar için de kullanmış gözükmektedir:

Öğretmenlerin haftada 1 gün velilerle iletişime geçmesini sağladık, whatsapp üzerinden veya telefonla çünkü öncelikle velilere uygulamalar hakkında bilgi vermemiz gerekiyordu. İşte bu hafta mesela bir deney yapacağız, ihtiyacımız olan malzemeler mesela, sirke, şişe gibi şeyleri söyledik. Bunları bazen whatsapp’tan yazdık bazen sesli veya görüntülü görüşmeler şeklinde yaptık.

Katılımcı öğretmenin ifadeleri, whatsapp’ı sadece çeşitli eğitimsel içerikleri öğrencilere erişirme aracı olarak değil aynı zamanda velilerle iletişim sağlam platformu olarak da

kullandığını göstermektedir. Velilerin eğitim süreçlerini desteklemeleri için, whatsapp kanalı ile velilerle iletişime geçen K8, yalnızca yazılı iletişim değil whatsappın diğer fonksiyonlarından da yararlanmıştı. Buna benzer şekilde K6 ise çevrimiçi dersler dışında sürekli ailelerle iletişim içinde olduğu belirterek uygulamanın adını belirtmeden çocuklar ve aileleri ile bireysel görüşme günleri yaptığını ve ailelerle görüntülü olarak görüştüğünü ifade etmiştir. Tüm öğretmenlerin velilere ve öğrencilerine iletişim (yazılı, sesli ve görüntülü konuşmalar) amacıyla sıklıkla whatsapp'tan yararlanmış olduğu yukarıda belirtilenlerden anlaşılmaktadır. K5 whatsapp'a ek olarak özellikle uygulamalara katılmayan veya katılmayan öğrenci ve velilere telefon görüşmeleri yoluyla ulaştığını belirtmiştir. K5'in velilere telefon yoluyla da ulaşması K5'in whatsapp kullanmayan aileleri gözettiği ve dijital eşitsizlikler konusunda hassasiyet gösterdiği söylenebilir. K5'in daha konvansiyonel bir iletişim aracı olan telefon ile de iletişim kurması, whatsapp gibi araçları etkin kullanamayan ailelerin dijital eşitsizliklerden daha az etkilenmelerini sağlamıştır.

Belirtilen bu üç yolu ayrı ayrı veya birlikte kullanan öğretmenlerin yanı sıra, materyal erişime sorununa yenilikçi çözümler üreten öğretmenler de olmuştur. Örneğin, K6 bu süreçte interaktif kitaplar kullanarak, fotokopi ve erişim sorununu aşmış gözükmektedir.

Kitap kullanıyorduk zaten, kitaplardan devam ediyorduk mesela canlı derslerde kitap yaptığımız zamanlar oluyordu. Bir de ekstra o kitaplardan ödev veriyorduk ve oradan devam ediyorduk. Bu kitaplar interaktifti. İnteraktif olduğu için hem böyle videoyla çalışıyorlardı hem de kitap üzerinden çalışıyorlardı. Canlı derslerde de mesela o interaktif özelliğini falan kullanıyorduk kitabımızın. Zaten dışarı çıkamadığımız zamanlar oluyordu. Velilerimiz de o nedenle fotokopi istemedi ve zaten o şekilde interaktif kitaplarımız olduğu için hocam biz de gerek duymadık ekstra fotokopi gibi çalışmalara girmeye.

K6 bu yenilikçi yöntemle birçok materyal erişime sorununu aşmış gözükse de interaktif kitapların ücretli olması, K6'nin çözümünün her okula ve/ya öğretmene yaygınlaştırılmasında çeşitli sorunlar çıkabileceğini de göstermektedir.

4.1.5. Uzaktan eğitimde yapılan çalışmaların takibi ve değerlendirilmesi

Görüşme yapılan öğretmenlerin çoğu, gönderilen günlük akış ve diğer çalışmaların yapılıp yapılmadığını velilerle iletişim kurarak takip ettiklerini belirtmişlerdir (K1, K3, K4, K5, K8). Bu öğretmenlerin büyük çoğunluğu çalışmaların yapıldığının kanıtı olarak velilerden etkinliğin yapıldığına dair fotoğraf göndermelerini talep etmiştir. Örneğin, K3 ‘Her gün kim ne yaptıysa onların fotoğrafını whatsapp üzerinden teker teker bana atıyorlardı.’ diyerek fotoğrafla ve whatsapp gibi iletişim kanalları ile yapılan çalışmaların takibinin nasıl yapıldığına ilişkin bilgi vermiştir. Katılımcı öğretmenlerden K4 değerlendirmenin yapılışı ile ilgili detay vermeyip, değerlendirmenin önemini şu şekilde vurgulamıştır: ‘Veliler o etkinlikleri çocuklarla beraber uygulayıp dönütünü bize veriyordu. Dönütleri biz takip ediyorduk. Yine düzenli katılmayan çocuk varsa onları arıyorduk mesela neden katılmadığını öğreniyorduk. Katılmama sebeplerinin ne olduğunu öğreniyorduk.’ K4’ün verdiği bilgiler, öğretmenlerin çevrimiçi derslere ve etkinliklere katılmayan öğrenci ve veliler ile iletişim kurarak bu öğrencilerin derslere katılmamalarının sebebini öğrenmeye çalıştıkları anlaşılmaktadır.

Velilerle iletişim kurarak öğrencilerin çalışmalarını takip eden ve değerlendiren öğretmenler, ayrıca öğrencilerin çalışmaları yapamamaları veya ders katılmamaları ile ilgili sorunları tespit ederek, bu sorunların çözümüne de katkı sunmak istemişlerdir. Örneğin, K5 ‘Katılmayan kişilere veya çevrimiçi derslere katılmayanlara telefonla ulaşip neden katılmadıklarını sorarak bunu da not alıyorduk. Gerekirse bir sorun varsa çözebilmek için rehber olduk ailelere’ diyerek sorunların çözümünde sunduğu katkıyı vurgulamıştır. Öğrencilerin derslere katılım ve yaptıkları çalışmalar sadece öğretmenler tarafından değil okul idareleri tarafından da takip edilmek istenmiştir. Bu durumu, K5, şöyle açıklamıştır: ‘Sonrasında haftalık olarak idarelerimiz etkinliklerle ilgili velilerden geri dönüş almamızı, neyin ne kadar yapıldığını hatta fotoğraflarıyla beraber bunları belgelendirmemizi istediler. Her hafta katılımı ilgili fotoğraflarla beraber günlük olarak yoklama yaptık.’ K5’in bu ifadeleri, okul idaresinin öğrencilerin çalışmalarına ilişkin talep ettiği somut belgeleri toplamaya çalıştığını göstermektedir. Okul idarelerinin öğretmenlerden somut kanıtlar istemesi ve öğretmenlerinde öğrenci çalışmalarının takibini ve değerlendirmesini daha iyi yapma isteği, öğrenci çalışmalarının neredeyse tamamının kayıt altına alınmasını gerektirmiştir. K8, öğretmenlerin haftalık olarak fotoğraflar ve belgelerle kayıt tuttıklarını şu şekilde dile getirmiştir.

Bizim bu sorunları çözmemizde en büyük avantajımız, öğretmenlerimizin

hazırladığı haftalık bültenler oldu. Bu bültenler veli whatsapp gruplarında paylaşıldı. Buradaki bazı fotoğraflar instagramda paylaşıldı. Bunların içeriğinde çocukların evde gerçekleştirmiş olduğu etkinlikler ve aktiviteler vardı. Bu şekilde yapılan çalışmalar görünür olduğunda ailelerin ve çocukların eğitime katılım oranları arttı. Çünkü neden herkes oradan kimlerin yaptığını görebiliyordu. Kimse ilgisiz aile olmak istemeyeceği için bu işe yaradı. Güzel bir şey mi değil. Çocukları biraz birbiriyle yarıştırmak gibi oluyor bu durum ama çocukları ve veliyi başka türlü aktif hale getiremiyoruz. Biraz bizim insanımız dostlar alışverişte görsün gibi düşündüğü için bu gerekli oldu. Nedir mesela işte biz bugün Alican'la kurabiye yaptık, işte biz sandviç yaptık, kek yaptık veya yumurtadan adam yaptık gibi, çocuklarla birlikte yaptıkları aktiviteleri paylaştılar gibi gibi.. Biz bu anlamda sosyal medyayı biraz aktif olarak kullandık ve işimize yaradı. Biz de öğretmenler olarak tabii ki velilere geri dönüşler yaptık. Hani çocuğunuza çok destek oluyorsunuz, yaptığınız etkinlikler çok güzel gibi cesaretlendirici cümlelerle geri bildirimlerde bulunduk. Hatta bir gün velinin biri çok duygulandığını söyledi, kadın kendisi annesiz büyüdüğü için çocuklarının eğitimine çok özen gösterdiğini söyledi.

K8 yukarıdaki cümlelerinde, değerlendirmenin yapılaş şekli ve önemine dair pek çok önemli noktayı vurgulamıştır. K8'in ifadelerindeki önemli noktalardan bir tanesi, velilerin öğretmenlerden gelen takdir edici ve destekleyici sözleri oldukça önemsediklerini göstermektedir. Öğrenci çalışmalarının takip edilmesi ve değerlendirilmesinin somut kanıtlar üzerinden gerçekleştirilmesi, öğrencilerin yaptıkları çalışmaların haftalık bültenlerde, whatsapp gruplarında ve instagramda paylaşılmasını gerektirmiştir. Bu paylaşımlar takip ve değerlendirmenin ötesinde, farklı bir işlev kazanmış gözükmektedir. K8'in açıklamalarına göre, öğrencilerin çalışmalarının bu tarz platformlarda paylaşılarak görünür hale gelmesi, öğrenci ve velileri adeta bir rekabet içerisine sokmuş, daha fazla beğeni ve takdir almak için daha iyi veya daha çok çalışmalar yapmaya yönlendirmiştir. Bu durumda ortaya çıkan rekabet veya yarışma eğitimsel açıdan eleştirilebilir olsa da bu durum okulöncesi uzaktan eğitim çalışmalarına veli-öğrenci ilgi ve motivasyonunu artırma noktasında oldukça önemli bir rol oynamış gözükmektedir. Öğrencilerin çalışmalarını görünür yapmaları, birbirlerinin yaptıklarını görmelerini ve değerlendirmelerini sağlayarak, öğrenci ve velileri uzaktan eğitime karşı

güdülemiştir. Bu güdüleme, öğrencilerin derslere devamsızlığını azaltmış, katılım, ilgi ve motivasyonu artırarak okulöncesi uzaktan eğitim faaliyetlerinin kalitesini artırmıştır. Bu bulgu istikametinde, sosyal medya platformlarında oluşturulan gruplarda yapılan çalışmaların paylaşılmasının uzaktan eğitimde motivasyonu ve ilgiyi artırıcı bir rol oynadığı sonucuna ulaşılabilir. Ayrıca bu paylaşımlar takip ve değerlendirmeleri de kolaylaştırmış gözükmektedir.

4.1.6. Uzaktan eğitimde velilerin katkısı

Okulöncesi uzaktan eğitim süreçlerinde veliler oldukça önemli bir rol oynamıştır. Diğer uzaktan eğitim seviyeleri ile karşılaştırıldığında, veli katkısı veya rolünün en önemli ve fazla olduğu seviyenin okulöncesi eğitim olduğu ileri sürülebilir. Okulöncesi uzaktan eğitimin bileşenlerinin neredeyse tamamında önemli rollere sahip olan veliler, çevrimiçi derslere de çocuklarıyla birlikte katılmışlardır. Okulöncesi uzaktan eğitim sürecinde yaşanan sorunlar başlığı altında veli katılımı ile ilgili problemlere detaylıca yer verileceği için, bu bölümde sorunlar değil velilerin bu süreçte neler yaptıkları incelenecektir. Burada daha çok velilerin eğitsel süreçlere çocukları ile birlikte katılmalarının uzaktan eğitimi nasıl daha iyi hale getirdiğine dair katılımcı öğretmenlerden kanıtlar sunulacaktır.

Okulöncesi uzaktan eğitim süreçlerinde velilerin ne denli önemli işlevlere sahip olduklarını net bir biçimde ifade eden K1, bu dönemde velilerin adeta birer okulöncesi eğitimcisi gibi roller üstlenmeye başladıklarını şu şekilde anlatmıştır:

Bu kadar detaylı mıydı öğretmenim yani altı üstü bir eski- yeni kavramı mesela. İşte neden bu kadar detaya giriyoruz. Verelim kâğıdı, hazırlamışsınız madem, eskiyi boya, yeniyi işaretle. Hayır bu değil yani mesele. Anlatarak, açıklayarak, videosu varsa izleterek çocuklara hani muhakkak. Çünkü diyoruz ya hep beş duyu, beş duyu diye okulöncesinde, somutlaştırarak, o anlamda hani velilerimiz de birer öğretmen oldular bu süreçte ve anneler de bizimle empati kurabilme yeteneği kazandılar.

K1, öğretilen konuyu somutlaştırmanın ve beş duyuya hitap edecek şekilde çocuğa sunulmasının gerekliliğinin önemini anlatırken bu süreçte velilerin adeta birer öğretmen gibi davranmaya başladıklarını vurgulamıştır. K2 velilerin çocukları uzaktan eğitime alıştırma noktasında oldukça önemli roller oynadıklarını şu şekilde anlatmıştır:

Bazı yönlerde mesela çocuk kendisi hâkim değilse ekranda mesela ekranı

kapatan oluyordu veya senin söylediklerini duyamayan oluyordu. O zaman veli yanında bekleyip bazen devreye girip işte genelde ekrana görünmeden ama diğer çocukların annesi görmeden, daha çok bireysel olsun diye. Anne ordaysa bile görünmedi ekranda, ilk başta çocuklar iyice uyum sağlayana kadar, ekrana alışana kadar o şekilde velimiz uzaktan yardımlarda bulundu.

K2 bu cümleleri ile çocuklara aile desteğinin okulöncesi uzaktan eğitim sürecinde bir gereklilik olduğunu, bu dönem çocukların teknolojiyi kullanmak için bile anne-baba-yardımcı gibi kişilerin desteğine ihtiyaç duyduğunu dile getirmiştir. Ayrıca veli katılımının ne denli önemli olduğunu vurgulayan K2, okulöncesi uzaktan eğitim süreçlerinde veli katılımının olmadığı durumlarda yani velinin eğitime katılmaması, genellikle çocuğun da eğitime katılmaması sonucunu doğurduğunu dile getirmiştir. Veli katılımının yeterli ve etkili olduğu sınıflarda uzaktan eğitim süreçlerinin çok daha iyi bir biçimde ilerlediğini ve amacına ulaştığını diğer katılımcılar da net bir şekilde ifade etmişlerdir. Örneğin K6: ‘Açıkçası ben uzaktan eğitimde fazla zorlanmadım. Bunun bir sebebi de belki benim sınıfımda katılım iyi olduğu için olabilir. Veliler ve öğrenciler dersleri ciddiye aldılar.’ cümlesi ile veli desteğinin uzaktan eğitim süreçlerini daha rahat ve etkili hale getirdiğini dile getirmiştir.

K2 çevrimiçi derslere katılım oranının kendi sınıfında oldukça yüksek olduğunu, veli ve öğrencilerin aktif olarak sürecin içinde yer aldıklarını belirtmiş ve ‘Veliler de çok eğleniyorlardı. İple çekiyorlardı ders saatini.’ diyerek velilerin derslere katılım konusundaki istekliliğine vurgu yapmıştır. Bunun sebepleri üzerine yaptığımız konuşmada, K2 velilere süreç içinde aktif rol verdiğini söylemiştir. Aynı şekilde velilere görev veren ve velileri eğitsel süreçlere aktif olarak katan K1 ise ‘Tiyatro çalışmaları falan yaptık böyle küçük haftalık görevler falan verdik böyle velilerimize, masallarla ilgili özellikle (...) O yüzden böyle haftanın bir günü de işte görevli olan velimiz ve öğrencimiz işte küçük sunumunu bir 5 dakika 10 dakika yaptılar bize’ demiştir. Etkinliklerde aktif rol almanın velileri katılım için daha istekli hale getirdiğini net bir biçimde tespit eden bu öğretmen, gelecekte daha farklı neler yapardınız sorusuna da ailelere yönelik etkinlikleri daha fazla yapardım diyerek cevap vermiştir. Ayrıca, uzaktan eğitim süreci içinde velilerin okulöncesi eğitim konusunda daha bilinçli hale geldiklerini düşünen K2, bu konu hakkındaki fikirlerini şu şekilde ifade etmiştir: ‘Öğretmenin nasıl bir eğitim verdiğini, ne tür etkinlikler yaptığını, sadece oyun oynamadıklarını bütün gün bazı insanlar

zannediyorlar ya eğlenerek geçtiğini bunun böyle olmadığını, en ufak bir kavram için bile ne kadar emek verdiğimizi görmüş oldular.’

Okulöncesi uzaktan eğitim süreçlerine aktif bir biçimde katılarak eğitimin daha iyi yapılmasını sağlayan veliler, uzaktan eğitim çalışmalarına katılımlarından bazı faydalar da görmüşler. Okulöncesi eğitime ilişkin bilgi ve becerini, uzaktan eğitim süreçlerine aktif olarak katılarak artıran veliler, ayrıca bu faaliyetler sayesinde izolasyon ve yalnızlaşmanın yoğun biçimde yaşandığı kapanma dönemlerinde kendilerini global pandeminin negatif etkilerinden görece korumuş gözükmektedirler. Okulöncesi uzaktan eğitimin velilere sağladığı bu fayda, aslında eğitim dışı bir alanla yani uzaktan eğitimin veliler üzerindeki sosyo-psikolojik etkisi ile ilgili olmasına rağmen, bu durumun çocukların eğitimini ilgilendiren doğurguları da bulunmaktadır. Uzaktan eğitim faaliyetlerine katılım sayesinde, global pandemi döneminde psiko-sosyal olarak görece daha iyi hale gelen velilerin, çocuklarının eğitimi üzerindeki olumlu etkilerini bu dönemde de sürdürdüklerine işaret etmektedir. Diğer bir ifadeyle, bu dönem izole olan, depresyona giren ve yalnızlaşan velilerin kendi yaşadıkları sorunları çocuklarına da yansıtılmaları beklenirken, pandeminin negatif etkilerini uzaktan eğitime katılarak en aza indiren veliler, çocuklarını da bu negatif etkilerden korumuş gözükmektedirler. Uzaktan eğitimin velilere ve dolayısıyla çocuklara da sağladığı bu faydayı K8 şu şekilde açıklamıştır:

Canlı derslerin en önemli faydası, velilere çoğunlukla annelere psikolojik destek olmasıydı. Sadece canlı dersle değil whatsapp ve telefon görüşmeleri de buna eklenebilir. Çünkü esasında bakıldığında, çocuklarının eğitiminin engellenmesi yanında, velilerin psikolojilerini daha çok etkiledi bu pandemi süreci. Okul ve öğretmenler dışında onlara rehberlik edecek, destek olacak hiçbir birim yoktu. İlk zamanlar insanlar ne yapacaklarını bilemediler. Sokağa çıkma yasakları, evde çocuklarla baş başa kalma durumu onların depresyona girip, bunalmalarına neden oldu. Bu anlamda öğretmenle görüşmek, konuşabilmek onların en büyük destekçileri oldu aslında.

K8, bu ifadeleri ile, çevrimiçi derslerin ek faydalarına dikkati çekerken bu dönemde veli ve çocukların ihtiyaç duyduğu psiko-sosyal desteği öğretmen ve okulların uzaktan eğitim ve çevrimiçi dersler aracılığı ile sağladıklarını ifade etmiştir. Bu dönemde ne yapacaklarını, nasıl davranacaklarını bilemeyen ailelerin, okul ve öğretmenlerle görüşerek psikolojik anlamda destek gördüklerini belirten K8, öğretmenlerin yalnızca

çevrimiçi derslerle değil whatsapp ve telefon görüşmeleri yoluyla da velilere destek sağladığının da altını çizmiştir.

4.2.Okulöncesi Uzaktan Eğitim Süreçlerinde Ortaya Çıkan Sorunlar ve Bu Sorunlara Çözüm Önerileri

Uzaktan eğitim esnasında yaşanan olumsuz, durum ve olayların ve eğitimsel anlamda yaşanan eksikliklerin bir nedeni de Covid-19 pandemisinin kendisidir. Katılımcı öğretmenler farklı biçimlerde bunu ifade etmişlerdir. Örneğin K7 pandemi döneminde yaşadığı duygu ve düşünceleri şu şekilde özetlemiştir:

Bence uzaktan eğitimde kapalı olma durumu vesaire de var ya o süreç bence bana, çocuklara ve velilere de çok iyi gelmedi olabilir yani şahsi olarak sevmediğim bir dönemi hatırlatıyor. Ben kendimi çok iyi hissetmedim bu süreçte çünkü bir zaman sonra kendimi öğretmen gibi hissetmemeye başladım. Belki yeterli olmuşumdur, belki çocuklar bir şeyler öğrenmişlerdir ama ben görmüyorum ya, ben gözlemleyemiyorum anne gözlemliyor bana söylüyor; bunları bunları yaptık diye ne kadar öğretebilir ki. Ne kadar sürüyor ve ne kadar yapılabilir ki yani diye düşündüm, bu yüzden belki bana başarısız oldu, gibi gelmiştir yoksa hani bütün etkinlikleri yapmaya çalıştım açıkçası.

Uzaktan eğitimin genel olarak başarısız olduğunu ifade eden katılımcı yukarıdaki düşünceleri ile bu durumu covid-19 pandemisinin yaşattığı diğer olumsuz durumlarla ilişkilendirmiştir. Uzaktan eğitim denildiğinde pandeminin negatif durumlarını anımsatması nedeniyle negatif bir algıya sahip olabileceğini belirtmiştir.

Uzaktan eğitimin sınırlılıkları pek çok başlık altında incelenmiştir. Fakat doğrudan uzaktan eğitimi yetersiz bulan K6: 'Çünkü şimdi pandemi biter başka bir rahatsızlıklar ortaya çıkabilir. Bu sefer tekrardan böyle bir eğitime geçilebilir yani. Tekrar uzaktan eğitime geçilse birebir kadar verimli olacağını düşünmüyorum. Çünkü ekran karşısında her şey bi yere kadar olabiliyor' şeklinde uzaktan eğitimin aınırlılığını dile getirmiştir. K6 aynı zamanda özellikle okulöncesi dönemde çocuk ile aynı ortamda bulunmanın önemine şu düşünceleri ile dikkat çekmiştir: 'Mesela burda canlı bir temasta bulununca çocuğa da bir ödül oluyor. Ona yüzyüzeykenki kadar temas edemiyorsun sonuçta bir ekran karşısındasın. Çocuğa dokunarak bir şey anlatmak istiyorsun ama maalesef temas olmuyor. Küçük yaşlarda temas çok önemli bence çocuğa, daha rahat öğretebiliyorsun

öğreteceklerini.’ K6 bu şekilde öğrenmenin gerçekleşebilmesi için küçük yaş gruplarına yakın temasın ve aynı ortamda bulunmanın önemini dile getirmiştir.

Türkiye’de Pandemi döneminde uygulanan uzaktan eğitim faaliyetleri sonrasında, Covid-19 vakalarının azalması ve aşılama çalışmalarının artması ile birlikte kademeli olarak normalleşme süreçleri başlatılmıştır. Öğrenci, veli ve öğretmenlerin uzaktan eğitime uyum sağlanmalarında olduğu gibi normalleşme süreçlerine uyum sağlamada da çeşitli problemler görülmüştür. Okulöncesi eğitimde uzaktan eğitim nedeniyle okuldan uzak kalan öğrencilerde sosyalleşme ve iletişim anlamında ciddi eksikler olduğu katılımcı öğretmenler tarafından belirtilmiştir. Örneğin K2 okula dönüş süreci ile ilgili olarak: ‘Süreçte büyük bir dikkat dağınıklığı oldu. Mesela eğitime geri döndüğümüzde dikkat dağınıklığı, problem davranışlar çok görüldü. Bunların hepsi pandemiden kaynaklı sanırım, o süreçte uzun bir zaman evde kapalı kaldılar’ demiştir.

4.2.1. Uzaktan eğitimde eksik kalan etkinlikler ve konular

Katılımcı öğretmenler yaptıkları açıklamalarda, uzaktan eğitim çalışmaları içerisinde büyük öneme sahip olan çevrimiçi derslerin eğitsel amaçlarının yanı sıra farklı pozitif etkilerine de değinmişlerdir. Örneğin K6 eğitimin tamamen yapılmamasındansa, teknolojinin bize sunduğu çevrimiçi ders imkanının kullanılmasının bu süreçte oldukça yararlı olduğunu ifade etmiştir. Çevrimiçi derslerin sunduğu avantajlara rağmen pandemi döneminde yapılan okulöncesi uzaktan eğitim çalışmaları sırasında, çeşitli etkinlik ve çalışmalar yeterince yapılamamıştır. Özellikle bazı tür etkinliklerin doğası gereği uzaktan yapılamaması veya bu etkinliklerin nasıl yapılacağına ilişkin direktiflerin yeterince anlaşılabilmesi veya anlatılamaması, bu tip etkinliklerin içeriklerinin eksik kalması sonucunu doğurmuştur. K3 bu tarz nedenlerle yeterli bir biçimde gerçekleştirilemeyen çalışmalar hakkında şunları dile getirmiştir: ‘Müzik etkinliklerini mesela çok fazla yapamadık. Çünkü müzik ben de farklı onlara yansıması daha farklı olan bir etkinlikti. En zorlandığımız etkinlikler müzik ve ritim etkinlikleriydi.’ Ayrıca teknolojik yetersizlikler ve aksaklıklardan kaynaklı yaşanan problemlerin de bu tarz sorunlar yarattığını vurgulayan K3, çocukların aktif katılımının sağlandığı etkinlik ve eğitim içeriklerinin verimli bir şekilde yürütüldüğünü belirtmiştir: ‘Yani öğretmenin çok fazla aktif olduğu etkinliklerde çocukların dikkati dağıldığı için çok açıkçası orali olmuyorlardı. Onlarla beraber yürüttüğüm onları da kattığım etkinliklerden açıkçası çok daha verim aldım’ diyerek aktif katılımın sağlanamadığı etkinliklerde çocukların

dikkatinin dağıldığını belirtmiştir. K3'ün paylaştığı bu önemli gözlem ve tecrübeler, tıpkı yüz yüze eğitimde olduğu gibi uzaktan eğitimde de aktif katılımın öğrenme üzerinde belirgin bir biçimde olumlu bir rol oynadığı görülmektedir. Okulöncesi uzaktan eğitim süreçlerinde, ortalama 3-6 yaş gurubu öğrenciler ile yapılan etkinliklerde dahi aktif katılımın oldukça ayırt edici bir etkisi olduğu açığa çıkmaktadır.

K4 yeterli şekilde yapılamayan çalışmalar hakkında şu fikirlerini beyan etmiştir: Yine sanat etkinliklerinde motor becerileri geliştirici etkinlikler de kısıtlı kaldı. Dil etkinlikleri de yine yeterli şekilde yapılamadı. Çünkü yüz yüze çok daha yoğun çalışmalar yapılabiliyor.' K4 bu süreçte sınıfta bir araya gelemeyen ve eğitim süreçlerine uzaktan katılan bu öğrencilerin iletişim ve kendini ifade etme becerilerinin kısıtlandığını ve sosyalleşme ile ilgili kazanımların çocuklara öğretilmediğini belirtmiştir. K4 uzaktan eğitimin kısıtlılıkları ile ilgili olarak ayrıca şu cümlelerle düşüncelerini dile getirmiştir:

Çizgi çalışması vs. gibi etkinlikler veliler tarafından da takip edilebileceğinden hani daha oyun etkinliğidir, türkçe dil etkinliği onlar daha kısıtlı kaldı. Çünkü çocukların dikkati daha kolay dağılabiliyordu. Birebir olsak kitabı gösteriyoruz, çocuk kitaba dokunuyor, görüyor ama ekrandan çok daha kısıtlı kaldı. Mesela o an sınıf ortamındayken sorusunu sorabiliyor hikayeye ilgili ama orda zoom programında çok daha zor. Bence çok kısıtlı kalıyordu ekran. Biz hani oyunlar geliştirdik, bulmaca oyunları filan oynadık ama yine de kısıtlı kalıyordu. Yani bizim işimiz çocukla temas, çocukla göz göze gelme yani çocuğa dokunabilmek. Bu ekranda bunu ne kadar yapabiliriz ki. Bu hani ne kadar geliştirilebilir?

K5 çocuklarla sınıf ortamında bir arada olamamanın pek çok zorluk oluşturduğunu ifade etmiştir. Sosyalleşme, paylaşma, oyun kurma, iletişim, grup önünde kendini ifade etme gibi konularda sorun yaşandığını ifade etmiştir. Bu konular bizim okulöncesi eğitimde amaç ve kazanımlarımız arasında yer alan temel konulardır ve okulöncesi eğitim, yaparak-yaşayarak öğrenme üzerine temellendirilmiştir diyerek uzaktan eğitimin yetersizliklerini dile getirmiştir.

Sonuç olarak ise:

Yine de bazı kazanımlara aile desteği ile vs. ulaşabildiğimizi düşünüyorum. Ama sosyalleşme ve iletişim yani mesela cümle kurma, yeni kelimeler öğrenme bunlar bizde biraz sınırlı kaldı. Çünkü çocuklar birbirlerinden de oyun içinde vs. iletişim kurdukça öğreniyorlar.

diyerek uzaktan eğitim sürecini değerlendirmiştir. K5 eksik kalan ve sorun yaşanan konularla ilgili kendini değerlendirirken ise ‘Canlı dersler hem yetersiz hem de öğretmen merkezli olduğu için okulöncesinin temel anlayışına biraz ters kaldı. Akran iletişimini desteklemek öğretmenin üzerine kaldı yani biraz. Ben de bu konuda başarılı olduğumu düşünmüyorum.’ diyerek eksikleri tamamlama noktasında başarısız kaldığını açıkça ifade etmiştir. Bu konuda ne yapması gerektiği hakkında her hangi bir destek alamayan K5 ‘Yani gerçekten ne yapabilirdim bilmiyorum bilgisayar ekranında birbirleri ile olan iletişimi arttırmak adına. Canlı derslerde hepsine tek tek söz hakkı vermek bile epey zaman alan ve çocukların kendini rahat ifade edemediği bir olay haline geldi.’ sözleri ile bu konuların uzaktan eğitimde nasıl etkili olabileceği hakkında fikir sahibi olmadığını dile getirmiştir.

K1 eksik kalan kazanımlardan şu şekilde söz etmiştir:

Yapamayacağımız şeyler de oldu oyunlar gibi mesela, işte jimnastik dışında grup oyunlarında falan çoklu işte oyunlarda hani olmuyor, sıkıntı oluyor. Yoksa hani oyun bizi gerçekten zorladı hani birebir oyunlarda filan evet. Uzaktan eğitim oyunlarına baktık ama sınırlıydı. Uzaktan eğitim oyunlarını biliyorsunuz hani yedi, sekiz tane oyun dışında çok da fazla oyun yoktu hani ekran karşısında oynanabilecek. Bunun yerine ben daha çok jimnastik, spor hareketleri, yönerge vererek hani yaptırabileceğimiz oyunlar, müzikli oyunlar, heykel oyunu gibi onlarla yapabildim.

Okulöncesi dönemde öğrenmenin en önemli yollarından biri olan oyun etkinliklerinin yetersiz kalışını ifade eden öğretmenin bu söyledikleri önemlidir. Oyun etkinlikleri kurallı, yarı kurallı ve kuralsız olarak sınıflandırıldığında(atıf), yarı kurallı ve kuralsız serbest oyunların uzaktan eğitimde ortaya çıkmasına imkan olmaması veya imkan verilmemesi nedeni ile çocukların öğrenme süreçlerinde de eksikler olması mümkündür. K8: ‘Mesela hikaye anlatımlarında çocuğun dikkatini web araçlarıyla çekmeniz çok zor. Eğitici çizgi film izleyelim deseniz, anlamsız olur çünkü televizyonda da var.’ diyerek sanal ortamda çocuğun dikkatini çekmenin zorluklarına değinmiştir. ‘Çocuk dokunmak istiyor, yaparak ve yaşayarak öğrenmesi gereken bir dönemde.’ şeklinde okulöncesi eğitimin özelliklerine vurgu yapan K7 ise ‘Okuldayken bütün gün kollarımızda, bacaklarımızdalar. Dokunmadan, konuşmadan, yani sesini yakından duymadan, mimiklerini görmeden, sürekli uzaktan verilebilecek bir eğitim olduğunu düşünmüyorum’ diyerek pandemi döneminde gerçekleştirilen uzaktan eğitimin

kısıtlılığını dile getirmiştir. K7 bununla ilgili olarak uzaktan eğitim sürecini değerlendirenken şu cümlelerle durumu ifade etmiştir:

Hiçbir etkinlik başarılı olmadı. Etkinlikler başarılı olmadı çünkü okulöncesi eğitim ailenin verebileceği bir şey değil. Hatta hiçbir eğitim kademesi ailenin verebileceği bir şey değil. Yani bizim zaten eğitim sistemimizde şey var ya hani veli katılımı, aile katılımı veya okul-aile iş birliği de dedikimiz. Hep bunları diyoruz ama bu sadece aileyle olabilecek bir şey değil. Sadece okulla ve öğretmenle olmadığı gibi, sadece aile ile de eğitim mümkün olamaz. Okulöncesi eğitiminde çocuklarla temas etmemiz gerekiyor. Okulöncesi eğitim uzaktan anlatmayla yapılabilecek bir şey değil. Bilgisayarın başında zaten çok fazla duramayan bu 3,4,5 yaş çocukları için uzaktan eğitim verimli olmadı diye düşünüyorum. Mesela bir oyun oynayacak olduk. Diyelim ki mor rengi öğreniyoruz ve dedim ki odanızdan mor eşya getirir misiniz? İşte gelirken ağlayanlar oldu, gelirken düşen kafasını vuran oldu, bulamayan oldu. Çocukla bir şey yaparken arka tarafta mesela kardeşi düşüyor, aileden biri televizyon izliyor ve çocuğun ilgisi bozuluyor. Veliler çocukları ekran karşısında bırakıp gidebiliyorlar. Bunlardan dolayı, bana göre hiçbir etkinlik okulda olduğu gibi başarılı olmadı.

Eğitim ortamına öğretmenin hakim olamaması nedeniyle yaşanan sorunlara da bu ifadelerinde yer veren K7, uzaktan eğitimin yalnızca aile desteği ile gerçekleştirilemeyeceğini dile getirmiştir.

Okulöncesi eğitim hitap ettiği yaş grubunun doğası gereği somut materyallere bir hayli ihtiyaç duyan bir içeriğe sahiptir. Pandemi dönemi uzaktan eğitim sürecinde öğrenci ve velilerin okul içerisinde bulunan bu materyallere ulaşımı sıkıntıya girmiştir. Katılımcı öğretmenler çok defa kişilerin evinde materyallerin bir çoğunun bulunmadığını dile getirmişlerdir. Örneğin K2 materyal konusunda: ‘Ama ilk eve göndermediğimde etkinlikleri, ekranın karşısında oturdum, işte ne yapacağız şimdi, materyal yok çünkü(...)Ben ona uzaktan o şekilde hadi bir yazıyoruz dediğim zaman çocuk onu zaten doğru bir şekilde yazamaz.’ demiştir. Bu cümlelerden anlaşılacağı üzere eğitim öğretim materyalleri okulöncesi eğitimde oldukça önemli bir yere sahiptir. K2 bunu için basılı materyalleri kendisi okulda hazırlayarak evlere göndermiştir. Eğitim öğretim etkinlikleri ve içerikleri hakkında bilgi verdikten sonra kullandığı ve hazırladığı materyallerin önemi ile ilgili K2 şunları söylemiştir: ‘O yüzden materyal olmadan bu iş büyük bir sıkıntı

olurdu. Ancak hazırlığın varsa, yapmayı düşündüğün etkinlikleri fotokopi ile çoğaltıp velilere verdiysen ekranın karşısında bunu yapmak kolay. Diğer türlü dediğim gibi hiçbir hazırlığın yoksa(...), tamam şarkıyı söyledik, tamam bilmeceyi sorduk, müzikle dans ettik. Ondan sonrası yok, materyal lazım bir şeyler yapabilmek için.’ K8 ise velilerden eğitim öğretim için materyal talep ederken bazı hususlara dikkat etmiştir ve bunu ise şu şekilde dile getirmiştir: ‘Biz maddi olan şeylerden kaçındık. İnsanların parası olsa bile o dönem biliyorsunuz insanların ulaşması zordu. O yüzden mümkün olduğu sürece etkinliklerimizde evde olabilecek basit malzemeler seçmeye çalıştık. Yaprak toplattık, taş toplattık işte mahallelerinden. Fasülye saydık. Nohutla fasülyeden örüntüler yaptık.’ Basılı materyallerin hazırlanıp dağıtılması ve okuldan materyallerin geri verilmesine ilişkin K8 şunları dile getirmiştir: ‘ Yeri geldiğinde hani özel eğitimde olduğu gibi arkadaşlara işte fotokopi çektik. Buradan verdik. Velilere o dönem okula aldıkları malzemeleri geri verdik. Veliler malzemeleri bizden almaya geldikleri zamanlarda hatta polislerle görüştük, okulun öğrencisi olan kişilere ceza yazmayın diye bildirdik emniyete.’ Aynı zamanda okulların öğrenci ve velilere eğitim-öğretim anlamında destek sağladığını ifade eden K8 maddi durumu olmayan bir veliye gerekli eğitim araç-gereçlerinin okulun imkanlarından karşılandığını söylemiştir. Bu eğitim malzemeleri: pastel boya, kağıt, karton vs. gibi gerekli temel malzemelerden oluşmaktadır.

4.2.2. Değişen çalışma saatleri ve günleri

Neredeyse tüm katılımcılar okulöncesi dönemde uzaktan eğitim uygulamalarının çok sık olarak değiştiğine, bu değişikliklere ayak uydurmanın zorluğunu dile getirmişlerdir. Covid-19 pandemisi sırasında bazı okulların açık bazılarının kapalı olması gibi kararlarla ilgili bu düşünce ve fikirlerin çoğuna okulöncesi uzaktan eğitim süreci içinde yaşanan sorunlar başlığı altında yer verilmiştir. K1 uygulamadaki farklılıkları şu şekilde özetlemiştir:

Biz her gün yaptık. Çocuklarda bu sefer hani haftanın belirli bir gününe sığdırdığınız zaman kopukluk oluyor. Öğretmenden kopukluk olmasın, hani konular açılmasın, çocukların okulla bağı hiçbir zaman kopmasın diye, görmeye de ihtiyacı var çünkü hani her gün 1 saatte olsa, 2 blok etkinlikte olsa her gün yaptık biz etkinliklerimizi hatta işte ilk başta haftanın iki günü okulda yüz yüze eğitim, iki günü uzaktan eğitimdi. Pardon üç günü uzaktan

eğitimdi. Daha sonra öğretmenim biliyorsunuz işte döndük tam bir uzaktan eğitime. Ondan sonra biz hani kurumlar içinde bulunduğu kişilerin duruma uyduğu için, okuldaki öğretmenler 4 gün okulda olduğu için biz de yine 4 gün okulda başladık hani yüz yüze yapmaya. Bir gün ara verdik. O günde de yine evde zoom üzerinden yaptık ama genel anlamda hani hiçbir gün boş bırakmadık. Her gün etkinliklerimizi yaptık. Hani 30 dakikalık veya 40 dakikalık hani zoom üzerinden 3 tane blok set mesela. Benim için önemli olan o gün için planda neydi? İşte kavram varsa bir okuma-yazmaya hazırlık çalışması varsa mesela o önemliydi. Onu yaptık, hazırlığımız vardı. Sanat etkinliğimizi yaptık.

Çevrimiçi derslerle ilgili açıklamalarda bulunan K1 yüzyüze ve uzaktan eğitim uygulamalarının, kaç gün yüz yüze, kaç gün uzaktan eğitim yapılacağı gibi kararların farklı şekillerde ve sık sık değiştiğine cümlelerinde yer vermiştir. Ayrıca, K1 değişen okul saatleri ile ilgili şunları söylemiştir: ‘Şu da sıkıntı oldu işte bağlı bulunduğun okulun çalışma gün ve saatleri çok etkili oldu. Bazı anaokulları mesela beş gün çalıştılar aralıksız. Anasınıfları ilkokul bünyesinde ise dört gün çalıştılar. Farklı uygulamalar da bireyselliğe itti öğretmenleri. Bir netlik yoktu.’ K2 ise bu konuda: ‘Anaokulu ve ilkokul bünyesindeki anasınıfları diye ayrılmaması gerekirdi. Bir taraf uzaktan eğitim yaparken bir taraftakiler yüz yüze eğitim yapmamalıydı. Onlar ayrılınca öğretmenler de bilemedi acaba o mu doğru yapıyor, ben mi doğru yapıyorum.’ diyerek uzaktan ve yüz yüze eğitim uygulamalarının okula göre değişmesini eleştirmiştir. Eğitim- öğretim süreçlerinin ne şekilde ilerleyeceği ile ilgili açıklama eksikliğinin olduğunu ifade eden K2, buna ilişkin olarak: ‘Nasıl çocuğa her şeyi bir yönerge ile anlatıyorsak, anaokulu ve anasınıfı öğretmenlerine de uzaktan eğitim ile ilgili bir yönerge verilmeliydi’ demiştir. Pandemi döneminin büyük bir kısmında ilkokula bağlı anasınıfları uzaktan eğitim yaparken, bağımsız anaokulu bünyesindeki sınıflar 4 veya 5 gün yüz yüze günlük 3 saat eğitim- öğretim gerçekleştirmişlerdir(atıf-yazı). Bu 3 saatlik yüz yüze eğitimin yapıldığı okullardan birinde çalışan K7 bu süreç ile ilgili şu fikirleri beyan etmiştir:

Ama 3 saat geldiğimizde yani yemek ve serbest zamanı çıkardığımız dönemdeki eğitim bence yeterli oldu. Mesela gelip 3 saat kaldığımız zaman, yemek yoktu mesela o eğitimi her şeye tercih ederim. Yani yemek yok, işte beslenme yok. Çocuklar maskeyle beraber serbest zaman da yani oyun zamanı da olmuyordu. Direkt güne başlamadan sonra etkinlik ile başlıyoruz

ve 3 saatte bitiriyoruz. Bu şekilde daha çocuklar daha düzenli, derli-toplu ve verimli bir eğitim oldu yani.

K7 okulöncesi eğitimde yüzyüze eğitimin gerekliliğine inandığını diğer ifadelerinde belirtmiştir. Bu yüzden 3 saatlik eğitimin çocuklar için yeterli ve gerekli olduğunu öne sürmektedir.

4.2.3. Bilgi teknolojileri altyapı ve kullanım sorunları

Teknoloji kullanımı ve teknoloji okur-yazarlığı ile ilgili temel sorunlar çift yönlü olarak ortaya çıkmışlardır. Bunların bir yönü öğretmenin uzaktan eğitimi nasıl yürüteceği ile ilgili bilgi sahibi olmaması, diğer yönü ise karşıda bulunan öğrenci veya velinin teknoloji kullanımı konusunda yetersiz olmasıdır.

Biz mesela daha öncesinde zoomu bilmiyorduk. Teknolojik olarak hazır değildik. Nasıl ekrana yansıtacağız, bunların hepsini deneme, yanılma yoluyla öğrendik. İngilizce bir de. Yani odaya girip bekleyenler oldu, giremeyenler oldu. Boşta bekleyenler, ders başlamadı mı diye soranlar oldu. Biz de dersteyiz aslında. Başka id' ye girip orada bekleyenler oldu. yani bir çok aksaklık oldu. Hem teknolojik olarak hazır değildik aslında. Bir de ekran başında olmaya alışık değildik, veliler de değildi. Çocuklar hiç hazır değildi zaten.

K2'nin yukarıdaki sözlerine göre öğretmenler çevrimiçi ders uygulamaları hakkında bilgisizdi. Çevrimiçi ders nasıl yapılır konusunda tecrübesizlerdi ve bu konuda öğretmene rehberlik edecek bir kılavuz veya program bulunmamaktaydı. Katılımcıların belirttiklerine göre, pandemi dönemi uzaktan eğitim sürecinde herkes kendi çabaları ile teknoloji konusundaki eksikliklerini tamamlamak zorunda kalmıştır. Tıpkı öğretmenler gibi veliler de bu teknolojileri nasıl kullanacağı konusunda bilgilendirilmemişlerdi. K3 bu konu ile ilgili olarak: 'Sorunlarımız kesinlikle velilerimizin daha fazla teknolojiyle içiçe olmamasından kaynaklandı. Çok fazla teknoloji ile alakası olmayanlarla çok zorluk yaşadık. Nasıl giricez işte oradan EBA'yı ilk defa tanıyanlar oldu. Teknolojiye uzak olanlar biraz daha zorlandı diyebilirim.' demiştir. Teknoloji konusunda yabancılaşan velilere uzaktan eğitim süreçlerini açıklamak bu dönemde öğretmenlerin zorlandığı konulardan bir diğeri olmuştur. Başka bir ifadesinde K3 öğretmenler arasında bile teknolojik araç ve gereçlere yabancı olan, teknolojik yeterlilikleri bulunmayan kişiler olduğunu ifade ederek, bu bireysel teknolojik yetersizlikleri aşmak adına MEB tarafından bir çalışma

veya eğitim yapılmadığını dolaylı olarak ifade etmiştir. Benzer şekilde K6'da uzaktan eğitim ve çevrimiçi ders süreçlerinin başlangıcında ne öğretmenler ne öğrenci ve velilerin bu konuda bilgisi olmadığını dile getirmiştir. Bu nedenle MEB tarafından en azından sürecin başında bir kılavuz yayınlanması kişilerin bu eksikliğini tamamlamak adına yardımcı olabilirdi. K6 bu sorunların nasıl aşıldığı ile alakalı olarak şunları ifade etmiştir:

Karşılaştığımız ilk sorun teknolojinin kullanımı ile ilgili. Mesela ilk zamanlar biz bile zoom nasıl indirilir ve kullanılır bilmiyorduk. Bu programların kullanımını öğrenme ve bunu veliye aktarmada sıkıntı yaşadık. Biz yükleme ve kullanma kısmında okuldaki öğretmenlerle birbirimize destek olduk. En zor kısmı bunu velilere aktarmaktı. Velilere anlatmak zor oldu çünkü program İngilizceydi. Bir çok kişi İngilizce bilmiyordu. Velilere Whatsapp'tan görüntülü bir şekilde, şuraya basacaksınız, şuraya tıklayacaksınız gibi yönlendirerek, kurulumu ve kullanımını anlattık. Anlaşılmadığı durumlarda özel görüşmeler yaparak, tekrar ettik görüntülü olarak. Bu canlı derse bağlanma konusunu bu şekilde aştığımızı düşünüyorum.

K7'de buna benzer şekilde, teknoloji kullanımı ile ilgili eksikliklerin tamamlanması adına çözüm olarak neler yaptığını şu şekilde dile getirmiştir: 'Şöyle zoom ve EBA'ya nasıl bağlanacaklarını anlayamadılar veliler ve bu konuda çok sorunlar yaşandı. Benim çözümlüm şöyle oldu yani defalarca anlattım. Kendim yüzyüze anlattım, ses kayıtları gönderdim, şuradan zooma gireceksiniz, bu şekilde yapacaksınız tekrar tekrar anlatarak, konuşarak ve telkin ederek.' Bu ifadelerden anlaşılacağı gibi programları kullanmayı öğrenen öğretmenler veli ve öğrencilere programları öğretmek adına inisiyatif almak durumunda kalmışlardır. Programların kullanımı konusunda yaşanan bir diğer sıkıntı İngilizce dilinde olmasıdır. Bu durum İngilizce bilmeyen öğretmen, veli ve öğrencileri daha da zora sokmuştur.

Uzaktan Eğitim sürecinde yaşanan en önemli sorunların başında internet altyapısı ile ilgili sorunlar gelmektedir. Eğitim süreçlerine katılmayan öğrencilerin internet bağlantısına sahip olmamaları nedeniyle katılmadıklarını belirten K2'... Bu nedenle hani sıkıntı evde internetin çok olmaması ya da işte tablet, telefon sayısının sınırlı olması...' diyerek uzaktan eğitimde yaşanan bu sıkıntıyı dile getirmiştir. K2 internet altyapısı ile ilgili yaşanan sorunları şu şekilde detaylandırmıştır:

İnternet sıkıntısı, altyapısı olmayan sadece telefon üzerinden mobil internetle

bağlananlar... Maddi durumu elvermeyip de yeni paket alıp da internete bağlanmakta sıkıntı çeken çok insan vardı. EBA üzerinden girdiğinde 8 gigabaytlık bir hediye verdiler ama hatta hala devam ediyor ama EBA üzerinden bağlanıldığında sürekli kopmalar oluyordu. O yüzden biz direkt ID şifresi ile zoom üzerinden ders yapmayı tercih ettik. Evde iki veya daha fazla öğrenci varsa derslerin çakışması ile ilgili sıkıntılar yaşandı. İnternet paketleri de EBA üzerinden internet değil de mobil hattın üzerine tanımlanan bir internet olması gerekirdi bence. Zoomdan da bağlanabilmesi için çocukların böyle bir çözüm uygulanabilirdi. Ama sadece EBA üzerinden verdiği için interneti, onu kullanamadı bile çoğu insan zaten.

K2'ye benzer şekilde K7 de: 'Mesela işte EBA daha ne bileyim, bedava olabilirdi bilmiyorum o süreçte böyle şeyler oldu, yaptılar bir ara ama çok da kimse kullanamadı diye biliyorum. EBA sistemi çok yavaştı mesela, çöktü ve insanlar bu sistem üzerinden bağlanamadılar.' internet sorunu için bulunan çözümün kimse tarafından kullanılmadığına işaret etmiştir. Buna ilave olarak K7 internet servis sağlayıcılarının yetersizliği üzerine şunları söylemiştir: 'Bunun dışında şöyle kopmalar sürekli oluyor tabii. Herkes o dönem internet üzerinden görüştüğü için ve herkesin internet hızı aynı olmadığı için çok sık kopmalar oldu. Ben kendim de sürekli yaşadım yani.' İyi bir bilgisayar ve tablet sahibi olmanın da uzaktan eğitim-öğretim süreçleri içerisinde önemli bir rol oynadığını ifade etmiştir. İnternet servis sağlayıcıların EBA üzerinden velilere 8 gb'lık internet tanımlamalarının EBA'da yaşanan yoğunluk nedeniyle öğrencilerin kullanmadığını ifade eden K2 ve K7 birçok öğrencinin internet imkanına sahip olmaması nedeniyle derslere katılmadığını belirtmişlerdir. K7 bu sorunun çözülebilmesi için ise mobil hattın üstüne ücretsiz internet paketleri tanımlanmasını önermiştir. İmkani olmayan veliler için ücretsiz internet ve ücretsiz bilgisayar gibi olanakların bu dönemde sağlanmamış olmasının eğitimde fırsat eşitliğine uygun olmadığı söylenebilir. Bunun yanı sıra ülkemizde bazı köy ve kasabalarda internet çekmemesi dolayısıyla çevrimiçi derslerin yapılamadığı da göz önüne alınmalıdır.

K4 altyapı eksiklikleri sorunu ile ilgili olarak: 'İnterneti olmayan, bilgisayarı olmayan gibi durumlar bizim okulumuzda çok fazla yaşanmadı hani daha çok sosyo-ekonomik durumu iyi olan çocukların bulunduğu bir okuldayız ve çevredeyiz, onun da etkisi olabilir.' diyerek bulunduğu okulda bu soruna rastlanmadığını ifade etmiştir. K6 ise: 'Bunun dışındaki sorunlardan bir tanesi de velilerden kaynaklanan çevrimiçi derslere

katılamama durumuydu. Çevrimiçi derse katılamamanın sebeplerinden biri akıllı telefon veya internet kullanıcı olunmaması idi. Bu sorunları bizim çözmemiz zaten mümkün değildi.’ şeklinde düşüncelerini ifade ederken, altyapı ve araç-gereç eksikliği yaşayan öğrencilere ait sorunların çözülmesinde politika yapıcıların eksikliğini üstü kapalı olarak ifade etmiş ve bu konunun öğretmenlerin kendi başlarına çözemeyecekleri sorunlar olduğunu dile getirmiştir. K1 yaşanan sorunların çözümüne ilişkin düşünceleri ise şöyle olmuştur: ‘Altyapı ve internet aksaklıkları bizim çözemediğimiz sıkıntılar. Bakanlığımız tabi yeterince tablet dağıtmaya çalıştı. İhtiyacı olan çocuklara ulaşmaya çalıştı. Okullardan ihtiyaç listeleri gitti. Ama bazı velilerimize sınırlı sayıda olduğu için sanırım o tabletler gerçekten her ihtiyacı olana doğru zamanda ulaşmadı eline.’ K1’in ifadelerine göre MEB araç-gereç eksikliği yaşayan öğrenci ve velilerine tablet dağıtacağını duyurmuş, fakat pek çok kişiye bu tabletlerin ulaşım-ulaşmaması ile ilgili fikir sahibi olmadıklarını dile getirmiştir. Diğer öğretmenlerimiz de bu konu ile ilgili bilgi sahibi değildir ve MEB tarafından tablet dağıtılmış olan öğrenciye rastlamamışlardır.

Uzaktan Eğitim sürecinde yaşanan en önemli sorunların başında internet altyapısı sorunları, teknolojik araç-gereçlerin eksikliği ve pahalılığı gibi konular gelmektedir. Tüm katılımcılar bu konu ile ilgili sıkıntıları mülakat sırasında dile getirmişlerdir. Bu durumu en net biçimde ifade eden K2’ye göre ‘Küçük bir ekrandan etkinlik yapmak var bir de bilgisayar veya daha büyük bir ekrandan etkinlik yapmak farklı oldu. Diyelim sanat etkinliğini göstererek yapıyorsun ya, çocuk o küçük ekranda bunları algılamak ve yapmak zor yani’. Ekran boyutu sorununu dile getiren K2, bilgisayar sahibi olma, internet erişimi ve hızı gibi sorunlara ek olarak, sahip olunan teknolojik araçların özelliklerinin uzaktan eğitim süreçlerinden oldukça önemli olduğunu vurgulamaktadır.

4.2.4. EBA TV dersleri ve çevrimiçi ders sorunları

Öğretmenleri uzaktan eğitim süreçlerinde çevrimiçi dersleri MEB’in kurmuş olduğu internet üzerindeki EBA platformundan sağlamaları istenmiştir. EBA kullanımı ile ilgili olarak K1:’ EBA üzerinden giriyorduk ilk başta. O zaman EBA üzerinden girdiğimiz zaman da atmalar oldu, kopmalar oldu. Biz perişan olduk ondan sonra dedik yapmayalım böyle.’ diyerek EBA sisteminde yaşanan sıkıntıları dile getirmiştir. K4 bu konu ile ilgili düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir: ‘Zoom programı üzerinden yaptık. Yani EBA ve zoom arasında bir işbirliği yapıldı fakat EBA üzerine yüklenmeler çok fazla olduğu için çoğunlukla direkt zoom programı üzerinden yaptık çalışmalarımızı.’

Çevrimiçi derslerin EBA sistemi üzerinde yoğunluk oluşturması nedeniyle yaşanan kopmalar, takılmalar gibi aksaklıklar, bu faaliyetlerin zoom üzerinde gerçekleştirilmesiyle çözülmüştür. K2’de konu hakkındaki düşüncelerini benzer şekilde dile getirmiştir: ‘Çünkü EBA’da aşırı yüklenmeden dolayı sürekli kopmalar ve girememeler yaşandı. Hiç verimli olmadı. EBA çok yetersiz kaldı, koptu, kilitlendi. Mecburen zoom üzerinden devam ettik biz ama dediğim gibi internet sıkıntısı, tablet sıkıntısı.’

EBA sistemi üzerinden çevrimiçi ders tanımlama Zoom programı ile yapılmıştır. Yani EBA altyapı olarak zaten zoom programını kullanmaktaydı. Bu yüzden yaşanan bağlantı problemleri nedeniyle öğretmenler doğrudan Zoom programını kullanmayı tercih etmişlerdir.

Okulöncesi uzaktan eğitimde çevrimiçi derslerin yapılması, günlük akış ve izlencelerin veliler ile paylaşılması çalışmaları yapılmıştır. Pandemi döneminde kurulan TRT EBA TV içeriğinde ise okulöncesine yönelik dersler ve içerikler bulunmamaktadır. İnternet ve teknoloji altyapısı bulunmayan köylerde bulunan veya sosyoekonomik düzeyi düşük olan veli ve öğrenciler için EBA TV önemli bir araç olmuştur. Bu televizyon tabanlı eğitim içeriklerinin içerisinde okulöncesine yönelik dersler konulmamış olması ciddi bir eksiklik meydana getirmiştir. K2 EBA TV ile ilgili olarak: ‘İnternetle ulaşılamayan çocuklara TRT EBA’dan okulöncesine yönelik çalışmalar yapılabilirdi, çünkü ekran büyük. En azından bir elele kitabımız vardı ya, televizyondan ekrandan, gün gün ilerleyebilirdi. Bir de sanat etkinliği yaptırılabilirdi. Okuma-yazmaya hazırlık etkinlikleri elele kitaplarından EBA TV üzerinden yapılabilirdi.’ Diyerek bu konudaki eksikliğin basit bir şekilde giderilebileceğini ortaya koymuştur. K1 ise EBA TV’ye okulöncesi eğitim saatlerinin çok çok sonradan konulduğunu söylemiş ve buradan yürütülen eğitim çalışmalarının verimli olmadığını dile getirmiştir. K1 televizyondan iletilen eğitimin verimliliğini şu şekilde tartışmıştır:

Etkinlik çeşitliliği artırılıp, gün içindeki tekrar sayısı EBA’da arttırılabilir. Farklı etkinlikler konulabilirdi. 10 dakikalık bir TRT EBA’daki etkinlik çocuklara yeterli gelmezdi. Bizim yaptığımız gibi günde iki etkinlik, üç etkinlik yapılabilirdi. Altyapısı da sağlamdı gerçekten başarılı kişiler çalışıyordu. Bu işi yapabilecek yetenekte ve potansiyele sahip insanlardı. Neden bu kadar az tutuldu ders saatleri, saatler ve içerikler pek yeterli gelmedi. Her halde biraz acemiliğine geldi birçok kişi için. Ama yine de çok

kısa bir süre için de başarılı bir şekilde TRT EBA kullanıma girdi.

Uzaktan eğitime hazırlıksız yakalandığının altını çizen bu katılımcıya göre, TRT EBA'nın erişime geç de olsa açılmasının, uzaktan eğitim faaliyetlerine olumlu katkı sağladığı görülmektedir. Bunun yanı sıra, uzaktan eğitimde her kademedeki yaşanan önemli zorluklardan biri öğrencilerin ve öğretmenlerin neredeyse tamamının daha önce çevrimiçi ders ile ilgili deneyimlerinin olmamasıdır.

Çocuklar için ekran veya bilgisayar denildiği zaman işte video izlemek ya da oyun oynamak, youtube gibi paylaşımlar onlar için vardı. Birden karşılarında öğretmenini görüp, ona bir şeyler anlatan, bir şeyler yaptırmaya çalışan birini görünce onlar çok şaşırıyorlardı. İlk derslerde ne yapacağız şimdi ne anlatalım diyerek ben de çok panik oldum.

K2 bu konu hakkında yukarıdaki fikirleri belirterek hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin uzaktan eğitimin erken dönemlerinde ne yapacakları ile ilgili şaşkınlık ve bilgisizlik yaşadıklarını ifade etmiştir. K1 ise bu konu ile ilgili: ' Biz çözene kadar, veliler de çözene kadar durumu ilk etapta bir hafta özellikle zor oldu. Ekran başında bunu çocuğa nasıl verebilirim korkusu vardı öncelikli olarak...' diyerek uzaktan eğitimin ilk zamanlarında yaşadıkları zorlukları dile getirmiştir. Çevrimiçi dersler öncesinde öğretmenlere herhangi bir eğitim verilmemiş veya her hangi bir açıklama yapılmamıştır. Her okul kendi bünyesindeki öğretmenlerle çevrimiçi ders nasıl yapılır? sorusuna cevap arayıp, kendi aralarında iletişim kurarak bir yol bulmaya çalışmışlardır.

Çevrimiçi dersleri okulöncesi düzeyi çocukları için uygun hale getirme ve öğrencinin dikkatini derse çekme konuları pandemi dönemi okulöncesi eğitim için önemli hale gelmiştir. K5 bu konudaki sıkıntıyı şu şekilde dile getirmiştir: 'Canlı dersler hem yetersiz hem de öğretmen merkezli olduğu için okulöncesinin temel anlayışına biraz ters kaldı. Akran iletişimini desteklemek öğretmenin üzerine kaldı yani biraz. Ben de bu konuda başarılı olduğumu düşünmüyorum.' Bu sorun ile ilgili çözüm önerilerinin neler olacağı sorulduğunda ise katılımcı öğretmenimiz şunları ifade etmiştir: 'Yani gerçekten ne yapabilirdim bilmiyorum bilgisayar ekranında birbirleri ile olan iletişimi arttırmak adına. Canlı derslerde hepsine tek tek söz hakkı vermek bile epey zaman alan ve çocukların kendini rahat ifade edemediği bir olay haline geldi.' Bu ifadelerden öğretmenin çevrimiçi dersi etkili hale getirme ve iletişim ile ilgili sorunları çözemediği anlaşılmaktadır. K5, bu sorunu çözemeyen öğretmenlere bir örnek oluşturmaktadır fakat

bu gibi sorunları kendi tespit ve yöntemleri ile aşan öğretmenler de bulunmaktadır. K1 çevrimiçi derslerdeki işleyişe dair şu sözleri söylemiştir:

Kopmalar başlıyor bazen. Belki de canlı tutabilmemin tek sebebi çocukların aktif katılımlarını sağlayabilmiş olmak. Bugün ne yapacağız diye merakla bekliyorlardı mesela işte. Bir önceki gün yarın yapacağımız etkinlikleri genelde söylüyorum ama hepsini söylemiyordum, ipuçları veriyordum sadece. Merakla bekliyorlardı bugün öğretmenim acaba ne yapacağız, hangi şarkılar, hangi oyunlar var ne masalı var ne etkinlik yapacağız diye. Hani çocuğun aktif olarak heyecanını da dinamik tutabilmemin sebebi tamamen materyal kullanmam. Materyal olmasa gerçekten sıkılıyor çocuk, beş dakikadan sonra dikkatini toparlayamıyor.

Çevrimiçi derslerin etkililiğinin, çevrimiçi ders esnasında materyel kullanımı ile arttığını tespit eden K1, bu tespitten hareketle öğrencilerin ilgi ve motivasyonlarını yüksek tutabildiğini belirtmektedir.

4.2.5. Velilerle ilgili sorunlar

K1 uzaktan eğitim sürecinin başlangıcında velilerin oldukça endişeli olduğunu şu şekilde belirtmiştir: ‘:Hayal güçlerini geliştirmeleri için, çünkü hani velilerin de ilk başta nasıl olacak, nasıl olur öğretmenim diye çok endişeleri vardı. Hani ekran karşısında yeterli alabilir mi çocuk hani sizi görmeden...’ Bilgisayar veya telefonda nasıl bir eğitimin mümkün olacağı hakkında endişelenen velilerle ilgili K1 şunları da söylemiştir: ‘Ekranın karşısında verdiği yönergeyi doğru algılayabilir mi? Biz doğru algılayabilir miyiz? Çocuğumuza yeterince yardımcı olabilir miyiz diye epey böyle bi hani endişelendiler. Sonrasında o hani teknoloji kullanmayı öğreniyorlar ya hani.’ Velilerin bu endişeleri uzaktan eğitim ile ilgili bilgi ve tecrübeleri arttıkça azalmıştır.

Veli katılımı okulöncesi uzaktan eğitim sürecinde diğer tüm eğitim kademelerinden çok daha önemli bir hale gelmiştir. Bunun sebebi okulöncesi çağı çocuğunun okuma yazma bilmemesi ve teknolojiyi tek başına kullanamaması nedeniyle bir büyüğünden yardım alarak derse katılması ve dersi takip etmesi gerekliliğidir. Bu nedenle veliyi uzaktan eğitim sürecine ikna etmek ve okulöncesi dönemdeki çocuğunun eğitimi ile yakından ilgilenmesini sağlamak öğretmenler için zorluk teşkil etmiştir. Veli katılımı sorunu ile ilgili olarak K5: ‘Bazı veliler canlı dersleri imkanları olmasına rağmen önemsemeyip girmediler bu bizim okulda biraz sorun oldu. Okulöncesini sadece oyun

olarak görüyorlar.(...)Ama canlı dersleri gereksiz bulan veliler oldu. Bu da ailelere okulöncesinin nasıl bir eğitim olduğu anlatılarak çözülebilirdi bence.’ demiştir. Buna göre K5 veli katılımının sağlanması sorununa çözüm olarak ailelere okulöncesi eğitimin önemini anlatmayı önermiştir. K7 uzaktan eğitimin neden etkisiz bir yöntem olduğunu ifade ederken şu cümleleri kurmuştur:’ Velilerin bana yardımcı olmamış olması ve çocukları ekran başında yalnız bırakmaları etkinliklerin verimini düşürdü. Canlı derslerde veli katılımı sağlayamadım. Veliler sırf benim otoritemle orda ders olabileceğini düşündüler. Okulöncesi uzaktan eğitim ile ilgili yaşadığım en önemli zorluklardan biri buydu açıkçası.’ Bazı aileler okulöncesi dönemde yalnızca öğretmen otoritesi ile ders süreçlerinin ilerleyebileceği şeklinde bir yanılgıya kapılmışlardır, K7 bu algıyı kırmak da zorlandığını dile getirmiştir. Veliler okulöncesi uzaktan eğitime bakış açısı ve yaklaşımı ile ilgili olarak K8 şunları ifade etmiştir:

Uzaktan eğitimin önemli sorunlarından biri veli ilgisizliğiydi. Birincisi veliler dedi ki okulöncesinde uzaktan eğitime ne gerek var. İkincisi çocukların ablaları, abileri oluyordu, dersler onlarla çakışıyordu. Bu yüzden katılımı sağlamak zorlaştı. Üçüncüsü öğretmenleri bazen canlı derslerde ve psikolojik anlamda yalnız bıraktılar. Dördüncüsü sanki biz öyle söylemişiz gibi, tabletlerine ve telefonlarına eğitici oyunları indirip, sanki çocuklara çok yararı olacak gibi onları tablet ve telefona bağımlı hale getirmeleri. Bu sefer çocukların eğitime ilgisi kalmadı. Bu eğitici oyun ve programların evet faydaları var mı, diğerlerine nazaran iyi ama çocukların internete olan bağımlılığını arttıran ve bir yerden sonra fayda yerine zarar veren hale gelebiliyorlar. Bazı veliler canlı dersleri, okulun bir başka boyutu, bir bakıcılık gibi görerek öğretmeni yalnız bıraktılar. Bunun yanı sıra veliler diğer sınıflarla, sınıf öğretmenlerini karşılaştırarak o sınıf toplamayı öğrenmiş, bizim sınıf öğretmenimiz öğretmedi gibi şeyler söylediler. Bazı veliler de öğretmen ne yapıyor diye özellikle, öğretmene baskı uyguladılar. Bu da çok sıkıntı yani öğretmen yeri gelir, sesini yükseltmesi gerekir dikkat çekmek için. Böyle olduğu için canlı derslerde öğretmenler otoritesini de kuramadı. Hareketli öğrencilerin olduğu sınıflarda ise öğretmen dur, sus derken zaten dersler bitti ve çok verimli olmadı.

K8’in ifadelerinden anlaşılacağı üzere velilerin bakış açılarından kaynaklı olarak pek çok problem ve sorunla karşılaşmıştır. Öğretmenler bu sorunları çözmekte diğer pek

çok problemde olduğu gibi yalnız kalmışlardır. Çocukların teknoloji ile fazla haşır neşir olmasından kaynaklı olarak yeni sorunlar ortaya çıkmıştır. Derslere ve eğitim süreçlerine katılan velilerin katılım şekilleri ve bakış açılarından kaynaklı daha farklı sorunlar da gözlemlenmiştir. Örneğin öğretmeni eleştirmek veya öğrencileri ve öğretmenleri birbirini ile kıyaslamak gibi... Bu tür sorunlara herhangi bir çözüm önerisi getirilmemiştir.

Uzaktan eğitim süreçlerinde evde birden fazla öğrencinin bulunduğu durumlarda ders saatlerinin aynı anda olduğu durumlarda teknolojik materyal ve internetin kullanılması ve paylaşılması ile ilgili sorunlar ortaya çıkmıştır. K2 bu sorunla ilgili olarak şunları dile getirmiştir: 'Evde iki veya daha fazla öğrenci varsa derslerin çakışması ile ilgili sıkıntılar yaşandı. Küçük bir ekrandan etkinlik yapmak var bir de bilgisayar veya daha büyük bir ekrandan etkinlik yapmak farklı oldu. Diyelim sanat etkinliğini göstererek yapıyorsun ya, çocuk o küçük ekranda bunları algılamak ve yapmak zor yani.' K4 benzer şekilde evde bulunan büyük yaş grubu öğrencilerle ders saatlerinin çakışma durumlarının olduğunu belirtmiştir. Bu soruna çözüm olarak K4 velilerle iletişime geçerek ders saatlerini değiştirdiğini ve çakışmayacak şekilde ayarladığını dile getirmiştir. K8 eğitim süreçleri ile ilgili konuşurken bu konudan şu şekilde söz etmiştir:

Öğretmenlerin planlamada yaşadıkları en büyük sorun şuydu işte çocuğun abisi var ilkokula gidiyor ablası var ortaokula gidiyor, üçünün birden dersleri çakışıyor. Bu yüzden anne baba evdeyken anne çocuğun yanında olsun diye ve saatler çakışmasın diye iş çıkış saati veya akşam saatlerini seçtiler dersleri etkili yapabilmek için. Bir okulöncesi bir ortaokula giden çocuğu olan veli haliyle ortaokula giden çocuğunun ders takibini tercih etti. Sınavlara vs. gireceği için onları daha önemli gördüler.

Bu açıklamalara göre kardeşlerin derslerinin çakışması sorunu öğretmenler okulöncesi dönemdeki öğrencilerin derslerini akşam saatlerine planlayarak çözmeye çalışmışlardır.

4.3.Okulöncesi Uzaktan Eğitimde Başarılı Çalışmalar

Okulöncesi uzaktan eğitim süreci içinde çevrimiçi dersler ve eğitim akışları içerisinde hangi tür etkinliklerin daha başarılı olarak uygulanabildiği konusunda katılımcıların görüşleri iki grupta toplanabilir. Birinci gruptaki öğretmenler (K1, K2, K3, K4) sanat, okuma-yazma ve matematik etkinlikleri gibi doğrudan kâğıt-kalemle ve bilgisayar üzerinden gerçekleştirilen etkinliklerin başarılı olduğunu düşünürken, ikinci

gruptaki öğretmenler (K5, K6, K7, K8) birbirinden farklı türde birçok etkinliğin daha başarılı bir biçimde gerçekleştiğini belirtmişlerdir.

Sanat Etkinliği, okuma yazma ve matematik etkinliği gibi çalışmaların daha sorunsuz gerçekleştiğini ifade eden katılımcılardan biri olan K1, bu çalışmaların ne denli başarılı olduğunu şu sözleri ile ifade etmektedir: ‘Hiç eksik kalmadı o etkinlikler biliyor musun öğretmenim? Hani şu anlamda ben şu hedefe ulaşamadım, bu kazanıma ulaşamadım, eyvah bu konuyu işlemeyelim, atlayalım dediğimiz hiçbir şey olmadı. Hani çocuklarımız gerçekten burada nasıl hazır oluyorsa birinci sınıfa hakikaten o şekilde hazırlandılar.’ İlk gruptaki öğretmenlerden K2 ise ‘sanat etkinlikleri ve okuma-yazma etkinlikleri daha başarılıydı bence’ diyerek bu konudaki fikrini belirtirken, K4 ‘Bilişsel etkinlikler mesela hani daha çok kâğıt üzerinde kalacak etkinlikler, matematik etkinliği hani bu tarz etkinlikler daha iyiydi.’ diyerek, benzer şekilde, kâğıt-kalem ile gerçekleşen etkinliklerin daha başarılı gerçekleştirildiğini belirtmiştir. Bunun yanı sıra K4 ‘Uzaktan eğitimde hareketli etkinlikleri yaptırmakta zorlandık. Daha çok bilişsel olan etkinlikleri verebildik’ diyerek hareketli etkinlikler ve oyun gibi çalışmaların daha zor gerçekleştiğine dikkat çekmiştir.

K1, diğer katılımcılarla benzer olan fikirlerini belirtmesinin yanı sıra, ek olarak bilgisayar üzerinden videolarla desteklenebilen şiir, parmak oyunu, tekerleme gibi içeriklerin de başarılı bir şekilde gerçekleştirildiğini belirtmiştir:

Benim fikrim de gene sanat etkinlikleri ve okuma- yazma etkinlikleri uygundu. Materyalle destekleyebildiğimiz, hani çocuğa somut olarak verebildiğimiz etkinlikler içerisinde birincisi okuma-yazmaya hazırlık çalışmalarıydı, ikincisi de sanat etkinlikleriydi. Türkçe-dil etkinliğini de diyebilirim. Çünkü hani ben her gün aktif olarak çocuklara hikayeler ve masallar okudum. Şiirlerimizi, parmak oyunlarımızı, tekerlemelerimizi öğrendik ve bunların tekrarlarını yaptık. Artı bunların videoları ile görselleri ile somutlaştırıp, destekleyip eve de gönderdiğimiz için hani whatsapp grubundan hani linklerini attık sürekli hani işte şu videomuzu tekrar izleyebilirsiniz, buradan pekiştirebilirsiniz şeklinde. En başarılı ve verimli olduğum üçü diyebilirim.

K1’in açıkça belirttiği gibi çocukların pratik ve somut olarak deneyimlediğini etkinlikler uzaktan eğitimde daha etkili bir biçimde gerçekleştirilmiş gözükmektedir. K3 sanat etkinliklerinin başarılı olduğunu belirtirken, bu konuda ortaya çıkan en önemli problemin

malzeme temini ve masrafı olduğunu dile getirmiştir. Bu yüzden K3; ‘Ben daha çok evde olan, atıyorum bulgurla, fasulyeyle, şunla, bunla, örüntüdür gibi çalışmalara daha fazla yer verdim. Yoksa etkinliklerde hiçbir sıkıntı yoktu. Çocuklar çabuk adapte oldular o ortama.’ diyerek bu soruna kendi inisiyatifi ile bulduğu çözümü dile getirmiş ve etkinliklerin başarılı bir şekilde uygulandığını ifade etmiştir.

İkinci gruptaki öğretmenler sadece belli türde bir etkinlik çeşidinin başarılı olduğunu belirtmeyerek, başarılı etkinlik örneği olarak birbirinden farklı türde etkinlikleri belirtmişlerdir. Örneğin ikinci gruptan K5, fiziksel aktivite içerik spor ve oyun gibi etkinliklerin daha başarılı bir biçimde gerçekleştirildiğini şu şekilde ifade etmiştir:

Canlı derslerde özellikle verimli olanlar spor ve oyun etkinlikleri oldu bizim için. Spor etkinliklerinde mesela çocuklar videodaki model sayesinde hareketleri istekli bir şekilde yaptılar. Ekrandan da olsa hareket imkanları kısıtlı olan çocuklar için bunu yapmak keyifli oldu bence ben böyle düşünüyorum. Okulda yaptığımızda tabi doğrudan onları görüp müdahale edebiliyorum sorun olduğunda ama yanlarında aileleri ile birlikte de bu spor etkinliklerini uygun şekilde yaptığımı düşünüyorum. Onlar için de hareketli olmak o dönemde, karantina döneminde önemli bir şeydi bence. Oyun etkinliklerinde de arkadaşlarını ekranda görmek onlar için farklı bir deneyimdi, istikle katılmalarını sağladı. Çok hareketli oyunlar yerine biraz daha durağan şeyler oynayabildik tabi mesela bir el ele tutuşup oynanan sınıf içi oyunlar gibi şeyleri oynamak hayal tabi ekran başında. Ama mesela kırmızı renkli bir şey bul getir gibi oyunlar oynadık. Ya da başına dokun, burnuna dokun gibi biraz daha durağan ama çocuklar için eğlenceli şeyler yaptık. Mesela o ara bir çarkıfelek oyunumuz vardı. İşte çeviren öğrenci kendisine ne gelirse o hareketi yapıyordu. 3 kere zıpla gibi mesela.

Oyun ve spor gibi fiziksel hareket gerektiren etkinlikler, pandemi döneminde eve kapanmak zorunda kalan çocukların ilgisini çekmiş gözükmektedir. Bu soruna alternatif yollar arayan katılımcı öğretmen, sınıfta uygulanan oyunların o dönem için hayal olduğunu ifade etmiş fakat daha basit ve çevrimiçi ders sırasında ekranda oynanabilecek oyun ve hareket içeren etkinlikleri başarılı şekilde uyguladığını söylemiştir. Spor etkinliklerinin ise çeşitli videoların takibi yoluyla gerçekleştirilmesi, bu tarz etkinliklerde uzaktan eğitim araçlarının başarılı bir biçimde kullanıldığını göstermektedir. Fiziksel aktivite içeren etkinliklerin çocukların ilgisini çekmesi ve başarılı bir biçimde uzaktan

eğitim ile gerçekleştirilebilmesi, K5'in bu etkinlikleri sıklıkla kullanmasına neden olmuştur. Örneğin K5, 6 etkinlikten oluşan eğitim akışlarına spor ve kahvaltı ile başlamayı tercih etmiştir: 'Güne genelde spor ve kahvaltı ile başlıyoruz, bizim için bunlar da önemli etkinlikler. Okulöncesinde özellikle doğru beslenme alışkanlığı kazandırmak okul açıkken de bizim için önemli bir kazanım oluyor' sözleri ile bu tarz etkinliklerin okulöncesi uzaktan eğitimdeki öneminin altını çizmiştir.

K5'ten farklı olarak, ikinci grupta yer alan K6 ise evrimii derslerde kullanılan interaktif içeriklerin uzaktan eğitim süreçlerini olumlu yönde etkileyen işlevlerinin olduğunu belirtmiştir. 'İnteraktif kitaplar da uzaktan eğitimde çok etkili kullanıldı' şeklinde fikrini ifade ederken, doğrudan sanal ortamda gerçekleştirilen interaktif içeriklerin bu süreçteki öneminin ortaya koymuştur. Bunlara ek olarak K6, ocuklara uygun web 2.0 araçları ile web ortamında bulunan oyunları da ders içeriği olarak kullandığını belirtmiştir. K7 ise 'interaktif kitaplar sayesinde zoom ve EBA'dan bu tür kitap çalışmaları yapabildik ama yalnızca kitap çalışmasından ibaret değil sonuçta okulöncesi eğitim' diyerek interaktif çalışmaların görece başarılılığına dikkat çekmiştir.

K6 fen eğitimi kapsamında deney etkinliklerinin, öğrencilerin de eş zamanlı olarak ekranları karşısında belli yönergeleri takip ederek deneyi evlerinde yapmaları sayesinde başarılı bir biçimde gerçekleştirildiğini belirtmiştir. K6'nın belirttiği bu fikir, bir etkinlik veya çalışmanın başarılı olabilmesi için izlenen planlama, yöntem ve tekniğin öneminin ortaya koymasının yanı sıra ğretmen-ğrenci ve velinin gerekli desteği sağlayarak uzaktan eğitim süreçlerine olumlu katkılar yapabileceklerini göz önüne sermektedir. K6 ayrıca 'Fakat canlı derslerde müzik ve ritim etkinlikleri gibi etkinlikler gayet başarılı oldu. Çocuklar hem eğlendi hem de böylece aktif birer katılımcı olduklarını hissettiler. Ritim ve müzik etkinlikleri tam anlamıyla başarılı oldu diye düşünüyorum' diyerek okulöncesi uzaktan eğitim süreçlerinde başarılı olan farklı bir etkinlik türüne de örnek vermiştir. Bu dönemde pek çok farklı ve başarılı etkinlik örneklerinin ortaya çıktığını ifade eden K8 düşüncelerini şu şekilde dile getirmiştir:

23 Nisan etkinliği mesela çok başarılı oldu. İl milli eğitim müdürlüğünden bir şarkı gönderildi. Çocuklar o şarkı ile evlerini süsleyerek çekilmiş videolarını, fotoğraflarını paylaştılar ve bunlar birleştirildi. Gerçekten ortak, güzel bir çalışma olmuştu. Bayram sevinci, işte milli değerler gibi konular başarılı bir şekilde ele alınmış oldu yani bu çalışmayla ve uzaktan eğitimin başarılı olduğu çalışmalardan biriydi. Birlik hissiyatı oluşturdu çocuklarda ve

ailelerde. Müzik, dans gibi çalışmaların önemli olduğunu düşünüyorum. Çünkü çocuklar oyun oynayamıyorlardı o dönem, o yüzden en önemli çalışmalar müzik, dans, hareket etkinlikleri idi. Spor aktiviteleri yaptılar mesela jimnastik. Müzik açıyorlardı, öğretmen diyordu mesela, elini kaldır, ayağını kaldır, düşüyorlardı, yuvarlanıyorlardı belki ama hem eğleniyorlardı hem de o fiziksel hareketleri yaparak, enerjilerini atabiliyorlardı. Arkadaşlarımızın bazı interaktif kitapları vardı. Onlarda mesela öğretmen anlatıyor, çocuğa seçenek fırsatı sunuyor. Mesela hikâyede kim ağaçtan düştü diyor. Çocuk bilgisayarda işte seçeneklerden seçiyor ve bilenler alkışlanıyor. Bu sayede çocuğun dikkati dağılmıyor ve takip etmesi kolaylaşıyor. Daha sonra biz 2. Dönem Harezmi eğitimine başvurmuştuk. Öğretmenlerimiz buradan eğitim aldılar mesela web2.0 araçları ile ilgili. Mesela kahraman oluşturup, onu konuşturuyorlardı, programlarla. Bu tür çalışmalar uzaktan eğitimde daha çok ilgi çekti. Bu web2.0 araçlarını, okulöncesi kullanımına uygun olanlarının kullanılması da uzaktan eğitimde güzel oldu. Ne kadar çocuğu aktifleştirirseniz o kadar iyi oluyor çalışmalar. Mesela dışarı çıkma saatleri oluyordu çocukların karantina dönemindeyken. O saatlerde yaprak toplama, taş toplama vs. gibi etkinlikler yapılıyordu. Sonra bu malzemeler evde kullanılıyordu öğretmenle, bu çalışmalar çok güzel oldu. Sanat etkinliğine dönüştürüldü bu yapraklar ve taşlar. Hem de aileyle geçirilen güzel bir zaman olmuş oldu.

K8'in açıklamaları okulöncesi uzaktan eğitimde başarılı olan birçok etkinliği içermektedir. Bu etkinliklerin tamamının ortak özelliği, öğrencileri öğrenme süreçlerine aktif olarak katan etkinlikler olmasıdır. K'8 ifadelerinden, 23 Nisan gibi ulusal bayramlarda yaptırılan ve kayıt altına alınarak paylaşılan etkinliklerin başarılı bir biçimde gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Buna benzer bir biçimde, müzik, spor, dans gibi fiziksel aktivite gerektiren etkinliklerinde başarılı olduğu söylenebilir. Öğretmenlerin dijital beceri yeterliliklerini geliştirerek hazırladıkları sanal içerikler de çocukların ilgisini çekmede başarılı olmuş gözükmektedir. Ayrıca çocukları dış dünyada taş ve yaprak toplama gibi aktivitelere yönlendiren daha sonra toplanan bu materyaller ile yapılan çalışmalar, çocukların dış dünya ile bağlarının oldukça azaldığı pandemi döneminde, uzaktan eğitim üzerinde olumlu bir etki yaratmış gözükmektedir.

Pandemi dönemi okulöncesi uzaktan eğitimde çevrimiçi ders uygulamasının olması, yapılan çevrimiçi derslerin okulöncesi dönem çocuklarına uygun hale getirilmesi gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Bakanlık bu nedenle çevrimiçi ders süre ve sayılarını bu yaşlardaki çocuklar için olabildiğince düşürmüştür. Bu önlem haricinde öğretmenler çevrimiçi dersi ilgi çekici hale getirmek için yaptıkları çalışmaları detaylıca anlatmışlardır. Örneğin, K7 interaktif kitaplarla çevrimiçi derslerini gerçekleştirdiğini, bu kitaplardan çocukların ellerinde de olduğunu ve bu şekilde dersin takip edilmesinin kolaylaştığını dile getirmiştir. K7 video gibi içeriklere sahip interaktif kitapların, etkinlikleri konu ve amaç bütünlüğüne uygun olarak çocuklara sunmada işlevsel olduklarını belirtmiştir: ‘Çocukların dikkati canlı derslerde dağıldığı için artık videolar ve ses içerikleri ile etkileşimli hikaye kitapları kullandım mesela. İşte bu şekilde çocukların ilgisini çekmeye çalıştım. Farklı kitaplar buldum yani farklı kitaplar derken, üç boyutlu, etkileşimli yani çünkü çocukların dikkati çok dağılıyordu.’ Düşünceleri bu şekilde belirten K7’e benzer biçimde, K3 de çocukların dikkatini canlı tutabilmek için yaptığı ek çalışmaları şöyle özetlemiştir:

Canlı derste yaptığımız çalışmalar daha çok çocukların dikkatini daha uzun süre tutabileceği, çok fazla kâğıt üzerinde değil de, oyunlarla, gösterip yaptırımlarla oluyordu. Daha sonra hamur oynama gibi şeyler yapıyorduk. 3 boyutlu çalışabileceğimiz etkinlikler yapıyorduk. Hikâye okuma, tekerlemeler, bilmece sorma gibi etkinlikler, hikâyenin resmini çizme gibi etkinlikler yapıyorduk. İlk önce onların dikkatini etkinliğe çekmek için sorular soruyordum örneğin görselde veya resimde ne gördükleri ile ilgili.

Birlikte görsellerle ilgili hikâye oluşturma gibi etkinlikler de yaptık.

Çevrimiçi derslerde yaptığı çalışmaları ve kullandığı içerikleri anlatan K3, çocukların dikkatini çekmek ve öğrencileri derse aktif katabilmek için çocuklara sorular sormuş ve birçok etkinlik yaptırmıştır. K3’ün deneyimleri, çocukların aktif olarak katıldıkları etkinliklerin uzaktan eğitim süreçlerini iyileştirdiğini göstermektedir. Bu aktif katılım sayesinde, ekran başındaki çocuklar, derslere ilgilerini daha uzun süre canlı tutabilmişlerdir. K2 eğitsel etkinliklerin arasına çeşitli oyunlar ve hareketli çalışmalar yerleştirerek dersleri daha ilgi çekici hale getirmiştir: ‘Aralarda işte biraz eğlenceli olsun jimnastik yaptık, bunun gibi oyunlar oynamaya çalıştık ama işte biraz daha hareketli oyunları ve neşelenmek için bilmeceler falan sorduk, jimnastik falan yaptık, onun gibi...’ Çevrimiçi ders esnasında yaptırılan fiziksel aktiviteler, derslerin daha etkili

gerçekleşmesini sağladığı için, okulöncesi uzaktan eğitim süreçlerinde başarılı örneklerden birisi olarak değerlendirilebilir.

‘Yapılan çalışmalar’ başlığı altında, uzaktan eğitim çalışmalarının takibi ve değerlendirilmesi konusunda da bahsedildiği gibi velilerin günlük olarak paylaştıkları fotoğrafların başarılı bir değerlendirmeye olanak sağladığı görülmektedir. Örneğin K8 katılım oranını arttırmak, aile ve çocukların eğitim süreçlerine aktif katılımını sağlamak için öğretmenlerin haftalık bültenler hazırladığını dile getirmiştir. Bu bültenlerin whatsapp ve instagram yoluyla paylaşılması, yapılan etkinliklerin görünür olmasını sağlamıştır. K8’e göre, çocukların evde gerçekleştirmiş olduğu etkinlikler ve aktivitelerin bu paylaşımlar yoluyla görünürlük kazanması, çocukların bu tarz etkinlik ve aktivitelere ilgisini ve bunlara katılım motivasyonlarını pozitif yönde belirgin bir biçimde artırmıştır. Ayrıca bu görünürlük, K8’e göre, ailelerin de çocuklarının eğitsel faaliyetlerini destekleme ve takip etme noktasında daha aktif olmalarını sağlamıştır. Öğrenci ve veli motivasyon ve ilgisini artırma noktasında, sözel geri bildirim vermenin de etkili olduğunu vurgulayan K8, özellikle destekleyici sözel ifadelerin oldukça iş yaradığının altını çizmiştir.

4.4.Gelecekte Yaşanabilecek Benzer Durumlara Yönelik Öneriler

Covid-19 pandemisine benzer şekilde ileride yaşanabilecek olağanüstü durumlarda gelişen teknolojinin elverdiği ölçüde uzaktan eğitimin yeniden mümkün olabileceği tahmin edilmektedir. Bu tahminle ilgili olarak öğretmenlere böyle bir durum tekrar yaşanırsa neleri daha farklı yapabilecekleri ile ilgili sorular yöneltilmiştir.

4.4.1. Gelecekte uzaktan eğitim çalışmaları

Katılımcı öğretmenlere gelecekte benzer bir durum yaşamaları ve tekrar uzaktan eğitime geçmeleri durumunda daha fazla neler yapabilecekleri sorulmuştur. Öğretmenler bununla ilgili birbirinden farklı çalışmalara ağırlık vermek istediklerini belirtmişlerdir. Bu dönemde yaygınlaşan web 2.0 araçlarını kullanmayı ve yaygınlaştırmayı düşünen öğretmen sayısı yoğunluktadır. Örneğin K1 internet üzerinde bulunan bu hazır web 2.0 araçlarını kullanmayı istediğini şöyle dile getirmiştir:

Yani şeyleri de çok seviyordum ben mesela kodlama çalışmalarını da. Onlara da çok yer veriyordum. Kodlamanın kendi sayfaları vardı, internet sayfaları. Mesela öğrencilerimle o sayfayı paylaşıyordum onlar da aynı anda

giriyorlardı, sonra hep beraber farklı bir internet ortamında kodlama çalışmaları yapıyorduk. Çocukların bu daha hoşuna gidiyordu. Bunun gibi üretilmiş pek çok içerik oluştu zamanla. Bu tür farklı içeriklerden yararlanırdım kesinlikle. Şimdi çok fazla online platformlar oluşmuş durumda ve hepsinden yararlanabiliyorsun. Çünkü önceden böyle bir şey asla düşünmezdik kimin aklına gelirdi ki uzaktan eğitim işte tüm öğrencilerin ekran karşısında sen oradan bir şeyler öğretmeye çalışacaksın, hiç birimizin aklında yoktu bu zamana kadar. Böyle bir hastalığın çıkması ile oldu ve bence yıldan yıla da daha güzel gelişmeler olacağına inanıyorum ben.

İnternet üzerinde geliştirilen içeriklerin çoğalması ve farklılaşması pandemi dönemi uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlerin ve öğrencilerin oldukça ilgisini çekmiş gözükmektedir. K1'in öğrencileriyle birlikte kodlama yapması, pandemi döneminde teknolojinin sağladığı olanakların daha iyi keşfedildiğini göstermektedir. Bu olanakların gelecek yıllarda daha da gelişeceğini düşünen K1, uzaktan eğitim fırsatlarının eğitimin kalitesini artıracaklarını düşünmektedir. İnternetin sağladığı bu eğitim içeriklerini etkili bir şekilde kullanmaya devam etmek isteyen K4 bununla ilgili olarak şunları ifade etmiştir:

Bence bilişsel oyunlar arttırılabilirdi hani internet üzerinden oynanabilecek bilişsel oyunlar geliştirilebilir. Yeni teknolojilerle kendilerini orda hissedebileceği bir ortam oluşturulursa tabii ki faydası olabilir. Tabii bu tarz yeni teknolojilerin ilk başta öğretmenlere verilip uygulanması ile neden olmasın.

K4 internet içeriklerinin uzaktan eğitimi daha verimli hale getirmesine ilişkin bilişsel oyunlara dikkat çekmektedir. Bilişsel oyunlara sanal ortamlarda katılımın geliştirilmesinin eğitimin kalitesini artıracaklarını düşünen K4, bundan sonra geliştirilecek yeni eğitim ortamlarının kullanımı için de öğretmenlerin önceden eğitim almalarının uygun olacağını dile getirmiştir. Bunu önerisini ise şu şekilde temellendirmektedir:

Çünkü ilk başta hani zoom programını kullanmakta bile zorlandık. Bu webte bulunan oyunları açmakta bile zorlandık. Bunları bile öğrenmemiz belirli bir süreç aldı sonuçta. Önce bir eğitim verilip bu tarz etkinlikler düzenlenebilir tabii ki. Çünkü çocuklar da teknoloji çocuğu onu da göz ardı etmememiz lazım.

Öğrencilerin normal eğitim dönemlerinde de teknolojiden uzak olmaması gerektiği ifade eden K2, teknolojik konularda öğretmenler ve velilere eğitim verilmesi konusunda K4 ile benzer düşüncelere sahip gözükmektedir:

Çocukları teknolojilerden uzak tutmak artık çok zor ve uzak tutmanın da yanlış olduğunu düşünüyorum ben zaten. Tabii bunun süresi, dozajı, güvenliği öğretmenler ve yetişkinler tarafından kontrol edilmeli. Bizlere de ve velilere de bu konularda eğitim verilmeli kesinlikle.

Teknolojik imkanların geliştirilmesinden farklı bir konuya dikkat çeken K5, pandemi döneminde çevrimiçi derslerin süresinin artırılmasının, grup çalışmalarının daha çok yapılmasının ve derslere misafir konuşmacılar çağrılmasının verimliliği daha da artıracağını şu şekilde ifade etmiştir:

Pandemi sürecinde yapılanlara ek olarak canlı ders sayısını arttırmak olabilir. Yani haftada 3 ders çok azdı ve sanki bu iş biraz ciddiyetsiz bir şeymiş, öylesineymiş gibi bir izlenim bırakıyordu hem veli hem çocuk için, biraz daha sık olmalıydı. Hafta içi günde 2 ders mesela olabilirdi. Çocuklarla bireysel görüşmeler yapmak ve ne konuda eksik veya sorun varsa ona yönelik destek vermek bu yapılabilirdi. Her çocuğun desteklenmesi gereken alanda o çocukla özel olarak çalışmak, yani bireysel dersler yapmak ya da mesela 3'lü gruplar vs. de yapılabilirdi illa bireysel değil tabii. Canlı derslerin bir süresini rehber öğretmenle yapmalarını sağlamak covid döneminde önemli olabilirdi çünkü hem ailelere hem çocuklara psikolojik destek de gerekli oldu bu dönemde, biz de ne yapacağımızı bilemedik yetersiz kaldık bazen. Canlı derslere müzik öğretmeni, drama öğretmeni gibi öğretmenleri davet etmek. Böyle farklı okullardan branş öğretmenleri veya konuk davet etmek çocuklar için çok güzel olurdu. Hatta bizim yüz yüze de yaptığımız meslek tanıtımı gibi etkinliklerimiz oluyor. Mesela bir doktor, avukat çağırıp canlı derste çocuklarla sohbet etmesini sağlamak gerçekten etkili olurdu.

Bu tarz önerilerin yanı sıra, K5 ayrıca öğrencilere daha çok söz hakkı verilmesi gerektiğini düşünmektedir. Uzaktan eğitim çalışmaları esnasında öğrencilerle iletişim konusunda eksiklikler olduğunu ve bu konuda sorunlar yaşadığını belirten K5, bu sorunun çözümüne yönelik şu fikirleri sunmuştur:

Şu an aklıma gelen çözüm adına ne yapılabilir mesela canlı derslerde ders başladığında merhaba hoş geldin, nasılsın, bugün neler yaptın gibi sorular

sorarak çocuğun kendini ifade etmesini sağlamak olabilir. Arkadaşlarıyla konuşmalarını sağlamak olabilir.

Çevrimiçi derslerin 20 dakikalık süreler olarak uygun olduğunu ifade eden K6, çevrimiçi ders sayısı ve sıklığının artmasının uygun olacağını dile getirmiştir. Haftada 3 dersin çeşitli etkinlikleri yapabilmek açısından sabırlı kaldığını düşünen K6 haftanın tüm günleri ve 2-3 ders saati etkinlik yapılarak eğitim süresinin uzatılmasının daha faydalı olacağını ifade etmiştir. Böylece bir öğretmen olarak daha fazla sayıda etkinlik yapabilmek fırsatı bulacağını söylemiştir. Bunun yanı sıra web 2.0 araçları konusuna değinen K6 konu ile ilgili:

Kendimi değerlendirerek düşündüğümde mesela web2.0 araçları ile ilgili o dönem hiçbir şey bilmiyorduk. Bu yüzden tekrar böyle bir şey olması riskine karşılık öğretmenlerin bu tür uzaktan eğitim teknolojileri ile ilgili eğitilmeleri gerektiğini düşünüyorum.

K6 Öğretmenlerin gelişen ve değişen teknolojilere ayak uydurabilmeleri için bu konularda yapılacak hizmetiçi eğitim faaliyetlerinin artırılmasını gerekli görmektedir. Bunun dışında teknoloji ile ilgili bireysel olarak katılma imkanı sunan halk eğitim kursları gibi faaliyetlerin yaygınlaşmasının önemli olduğuna dikkat çekmiştir. K6: 'Daha fazla etkileşimi artırıcı ve oyuna yönelik etkinlikler yapılabilirdi. Bu etkinliklerde çocukların aktif olmasını sağlayacak yeni teknolojiler üretilebilirdi' şeklinde fikirlerini belirtmiştir. İletişim ile ilgili konuların çocukların kazanımları açısından eksik kaldığını düşünen K6 bu konu ile ilgili olarak ayrıca şunları söylemiştir:

Sadece bu süreçte çocukların sosyalleşmesi ve fiziksel etkinliklerden geri kalması sorun oldu. Gelecekte ise bu eksikleri gidermek üzerine fikirler düşünmek gerekiyor. Çocukları ve aileleri fiziksel etkinliğe yönlendirecek daha fazla kamusal ve geniş alanlar olabilir.

Pandemi döneminde sosyal mesafeyi azaltma ihtiyacının geniş kamusal alanları önemli hale getirmesi ve çocuklarının bu tarz alanlara erişim noktasında sorunlar yaşadığını belirten K6, bu konu üzerinde daha ciddiyetle durulması gerektiğinin altını çizmektedir.

Uzaktan eğitim deneyiminin olumlu tarafına yoğunlaşarak, böyle bir dönemin tekrarı halinde nelerin daha iyi yapılabileceğini pozitif bir biçimde belirten öğretmenlerin yanı sıra, bu döneme ilişkin oldukça negatif düşünceler ifade eden öğretmenler de

bulunmaktadır. Örneğin, uzaktan eğitime dair oldukça karamsar düşüncelere sahip olan K7 gelecekteki çalışmalarla ilgili olarak şunları ifade etmiştir:

Hiçbir şey yapılamaz. Yani ben bu şekilde eğitimin mümkün olmadığını düşünüyorum. Veliler destek olma açısından o dönem çocukları benimle baş başa bıraktılar ekran karşısında. Ben kendimi uzaktan faydalı olmamış hissettim. Öğretmen gibi hissedemedim kendimi yani. Her ne kadar destek olup, rehberlik etsek de orda veliler öğrencilerle bir şeyler yapıyorlar. Ben bunun ne kadarını çocuk yaptı ne kadarını veli yaptı bilemedim. Ve bu yüzden tatmin olmadım açıkçası ve tam olarak öğrenebildiklerini düşünmedim. Uzaktan eğitimi daha başarılı hale getirmek düşüncesi bana bu yüzden çok uzak geliyor.

K7 uzaktan eğitimin oldukça yetersiz kaldığını, eğitimin bu şekilde olamayacağını net bir biçimde belirtmektedir. Uzaktan eğitime dair negatif düşünceler geliştiren K7, uzaktan eğitimin kalitesinin nasıl yükseltilebileceğine ilişkin de karamsar gözükmektedir. Benzer bir biçimde olumsuz düşüncelere sahip olan K8 gelecekte yapılabilecek çalışmalara ilişkin şunları ifade etmiştir:

Böyle bir durumda öncelikle yapılması gereken ilk şey tabii ki planlama olmalıdır. Mesela covid-19'la ilgili öğrendiğimiz ilk şey Çin'de insanların pat diye yere düşüp öldükleri görüntüleri idi. Biz bunları gerçek sandık en başta. Doğru bir bilgilendirme yapılmadı ve insanlar çok korktu. Böyle bir durumda mutlaka psikolojik destek hatları oluşturulmalıydı. Önce öğretmenlere, sonra velilere, daha sonra çocuklara psikolojik destek verilmeli ve bilgilendirilmelilerdi. Hatta ben olsam sağlık bakanlığına veya eğitim bakanlığına bir öneri olarak psikolojik destek hatlarının oluşturulmasını isterdim. İşte insanlar bu şekilde birini arayıp yaşadıkları sorunları, kaygılarını anlatıp rahatlayabilirlerdi. Doğru anlamda bu hatlardan bilgiye ulaşabilirlerdi. Çünkü bu dönem insanların psikolojilerini önemli ölçüde etkiledi. Bunun ardından öğretmenlere eğitim verilmeli nasıl uzaktan eğitim yapılacağı ile ilgili. Tabii tüm bunların öncesinde branş okulöncesi, matematik, fen bu öğretmenler bir araya getirilerek önerileri dinlenmeli ve bunun üzerinden planlamalar gerçekleştirilmelidir.

K8 uzaktan eğitim sürecinin başarılı bir biçimde gerçekleştirilebilmesini oldukça geniş bir çerçeveden yaklaşarak, eğitim dışı alanlarda yapılan yanlışlıkların eğitimi de yakından

etkileyebileceğine dikkat çekmektedir. Bu nedenle, soruna daha geniş bir perspektiften yaklaşarak planlamanın önemini altını çizmektedir. Gerekli planlamaların yapılarak ihtiyaç duyulan psikolojik desteğin sağlanması ve eğitimlerin verilmesi ile uzaktan eğitim sürecinin daha başarılı bir biçimde sürdürülebileceğini belirtmektedir. Buna ek olarak, sosyo-ekonomik eşitsizliklerin teknolojik araçlara erişimde yarattığı sorunları oldukça canlı örneklerle ele alan K8, bu durumun da uzaktan eğitimin kalitesi üzerinde oldukça belirleyici bir rol oynadığını belirtmektedir:

Bir de teknolojik cihazlar konusu var. Mesela üç çocuğu olan bir ailenin bir bilgisayarı veya bir telefonu var. İnternet yetmiyor vb. sorunlar çok yaşandı. Bu cihazlar çok pahalı o dönem büyük kızıma ben bilgisayar aldım ama oğluma alamadım mesela. Devlet veya bakanlık çocuklara bilgisayar veya tablet dağıtmalıydı. Çocuğu olan her eve en azından bir tablet verilebilirdi. Hadi o da olmadı, hiç değilse ihtiyaç sahibi öğrencilere tablet ve internet desteği sağlanabilirdi.

Teknolojiye erişimde yaşanan sorunları sosyo-ekonomik bir perspektiften ele alan K8, yeniden planlamanın önemi konusuna dönerek, planlama konusunun özellikle engelli öğrenciler için ne kadar önemli olduğunu şu sözleriyle ifade etmiştir:

Ama dediğim gibi en önemlisi bu gibi durumlarda psikolojik destek konusu. Özel eğitim anasınıflarında çocukların özür gruplarına göre planlamalar yapılmalıdır. Dolayısıyla bir otizm öğrencisinin ekranla ilgili sorunlar yaşayabileceği göz önüne alındığında, bazı özür grupları için canlı dersler uygun olmayabilir. Bunun için de benim önerim zoom üzerinden velilerle ders yapılmasıdır. Mesela bazı çalışmalarda velinin öğrenciyi fark ettirmeden kamera ile çekmesi istenir. Ve bunun üzerinden veli ve öğretmenin birebir görüşme yapması uygun olabilir. Durumun nasıl düzeltilebileceği veya işte nasıl bir yaklaşım izlenmesi konusunda öğretmen bu şekilde veliye rehberlik edebilir. Şimdi biz örnek veriyorum kırmızı rengi öğreteceğiz mesela. Yapacağı çalışmayı öğretmen anlatacak bir ders önce. Veli çalışmanın videosunu çekecek. İkinci derste veli ve öğretmen videoyu birlikte izleyecek ve ne yapabiliriz, nasıl ilerleyebiliriz gibi bir konuşma gerçekleştirdikten sonra etkinliği tekrarlayıp, tekrarlamama ya da nasıl çeşitlendirebilecekleri konusunda bir fikir edinebilirler. Aynı şey diğer özel eğitim ve okulöncesi çocukları için düşünüldüğünde, haftada üç dersin biri veli ile görüşmeye,

hazırlık ve değerlendirme çalışmalarına ayrılabilir. Bunun dışında sınıflarda daha hafif düzeyde konuşma sorunları olan kaynaştırma öğrencilerimiz oluyor. Onları da cesaretlendirmek için bol bol söz verme, konuşturma gibi cesaretlendirici çalışmalar yapılmalı.

Engelli öğrenciler için uzaktan eğitim süreçlerinin ne gibi zorluklar içerdiğini tespit eden K8, bu soruna yönelik oldukça önemli öneriler geliştirmiş gözükmektedir. K8, engelli öğrencilerin velileri ile özel ders yapılması yoluyla, bu dönemde okuldan mahrum kalmış engelli öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarının velileri aracılığıyla giderilmesi gerektiğini düşünmektedir. Engelli öğrencilere uzaktan eğitim süreçlerinde velileri aracılığıyla erişilmesi fikrinin çok önemli bir öneri olduğu söylenebilir.

4.4.2. Gelecekte aile katılımını artırma

Katılımcı öğretmenler gelecekte tekrar uzaktan eğitim yapılması gibi bir durum söz konusu olduğunda, pandemi dönemi tecrübelerinden çıkardıkları dersleri esas alarak, özellikle aile katılımını arttırmaya yönelik çalışmaları çeşitlendirip geliştirmek istediklerini belirtmişler. Okulöncesi uzaktan eğitim sürecinde aile katılımının sağlanamamasının ciddi eksikliklere neden olabileceğini belirten öğretmenlerden K5 bu durumu şu şekilde açıklamıştır: ‘Bazı veliler canlı dersleri imkanları olmasına rağmen önemsemeyip girmediler bu bizim okulda biraz sorun oldu. Okulöncelerini sadece oyun olarak görüyorlar (...) canlı dersleri gereksiz bulan veliler oldu. Bu da ailelere okulöncesinin nasıl bir eğitim olduğu anlatılarak çözülebilirdi bence.’ Velilerin okulöncesi eğitimi önemsememeleri, çocukların çevrimiçi derslere ve diğer uzaktan eğitim çalışmalarına katılamamasına yol açtığını not eden K5, bu soruna çözüm olarak veli eğitimini sunmaktadır. Bu sorunu yaşayan diğer katılımcı öğretmenler ise veliyi aktif hale getirebilmek için onlara derslerde ve ders dışında görevler verdiğini söylemiştir. Bu tür çalışmaların çoğaltılmasının sonraki zamanlarda okulöncesi uzaktan eğitim sürecini daha etkili hale getireceğini düşünen K1, yürüttüğü aile katılımı çalışmalarına ilişkin olarak şunları dile getirmiştir:

Şunu düşündüm. Biraz daha mesela deneylere, evde birlikte böyle hazırlanıp, hem çocukları böyle bilime araştırmaya, aileyle yapılabilecek aktivitelere soktuğu için bu tür çalışmalar bunlara birazcık daha ağırlık vermeyi isterdim. Çok eğlendik çünkü işte ekran karşısında denerken, dedim ya işte velilerimizi işe soktuk. Bunları biraz daha arttırabilirdim. Eğer tekrar böyle bir durum

oluşursa aileleri biraz daha bu işin içine çekerek, tiyatro etkinlikleri gibi, araştırma etkinlikleri gibi, proje etkinlikleri gibi şeylerle biraz daha aktif kılmak isterdim. Bunları da paydaşa açarak işte haftanın belirli günlerinde işte o görevli çocuk ve ailesinin öğrendiği, araştırdığı şeyi fen etkinliği olabilir, tiyatral etkinlikler veya bir hikâye canlandırma olabilir. Bunları daha aktif olarak yaptırabilirdim. Bunlar da işte hep pekiştikten sonra artık böyle hani düzen oturuyor ya sonrasında hani diyorsunuz korkuyorduk başta olabilir mi işte veli uyum sağlayabilir mi, buna katılır mı? Yaptıklarını gördükçe sonrasında dedik ki keşke daha aktif daha fazla yaptırıyordum.

Ailelerin kendilerine verilen görevleri benimseyip yerine getirmeleri üzerine K1 bu tür çalışmaların oldukça faydalı olduğunu düşünmektedir. Bu nedenle gelecekte ailelere daha fazla ders içi ve dışı sorumluluklar vermek isteyeceğini belirtmiştir. Buna benzer şekilde K2 de: ‘Şimdi olsa daha çok deney etkinliği yapardım mesela. Ailelerle güzel olabilirdi. Hatta yemek yapma, kek, makarna, sandviç ya da meyve tabağı bu tür etkinlikleri canlı derslerde kullanabilirdim diye düşünüyorum’ demiştir. Daha fazla sorumluluk vermediği için şu an pişman olduğunu ifade eden bu öğretmen ayrıca şunları ifade etmiştir:

Biraz daha mesela deneylere, evde birlikte böyle hazırlanıp, hem çocukları böyle bilime araştırmaya, aileyle yapılabilecek aktivitelere soktuğu için bu tür çalışmalar bunlara birazcık daha ağırlık vermeyi isterdim. Çok eğlendik çünkü işte ekran karşısında denerken, dedim ya işte velilerimizi işe soktuk.

K2 gerçekleştirdiği aile katılımı etkinliklerini arttırmanın yanında gelecekte bunları çeşitlendirmek istediğini de belirtmiştir. Tekrar uzaktan eğitimin gerekliliği durumunda aileleri biraz daha işin içine çekmek istediğini söyleyen öğretmen; ailelere ileride tiyatro etkinlikleri, araştırma etkinlikleri, proje etkinlikleri gibi görevler vererek onları daha aktif kılmak istediğini dile getirmiştir. Yaptırdığı bu etkinlikleri diğer paydaşlara açarak, haftanın belirli günlerinde görevli çocuk ve ailesinin üstlendiği bu görevi, fen etkinliği, tiyatral etkinlikler veya bir hikaye canlandırma olarak gerçekleştirebileceğini belirtmiştir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmanın en belirgin sonuçlarından bir tanesi, okulöncesi öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecine hazırlıksız bir biçimde yakalanmasıdır. Sadece öğretmenler değil, eğitim yönetim otoritelerinin de hazırlıksız bir biçimde uzaktan eğitime geçmek zorunda kalmaları sürecin başlarında birçok sorunun ortaya çıkmasına neden olmuştur. Uzaktan eğitim süreçlerine hazırlıksız yakalanan öğretmenler, bu süreçte yaşadıkları deneyimlerden hareketle, uzaktan eğitimin kalitesini artıran birçok pratik geliştirmişlerdir. Süreç ilerledikçe gerekli hazırlıklar hızlandırılmış, öğretmenler tecrübe kazanmış ve birçok sorun çözülmüş olmasına rağmen, okulöncesi eğitimde uzaktan eğitimin doğası gereği bazı problemler de süreç boyunca devam etmiştir. Aral ve Kadan (2021) da pandemi döneminde öğretmenlere kendilerini geliştirmek amacıyla araştırma yaptıklarını, MEB tarafından sağlanan farklı etkinliklere katıldıklarını ve meslektaşlarıyla beyin fırtınaları yaptıklarını not etmiştir. Aral ve Kadan (2021)'nin bu bulgusuna bir ek olarak, bu tezde raporlanan araştırmanın sonuçları bu tarz çalışmaların uzaktan eğitim süreçlerinin ilerleyen aylarında yapıldığını göstermektedir. Maalesef bu çalışmayı yapan araştırmacının kendi deneyimleri ve araştırmaya katılan öğretmenlerin ifadelerinin analizinden çıkan sonuçlara göre, okulöncesi öğretmenlerine yeterli eğitim ve rehberlik hizmetleri gibi destekler uzaktan eğitimin başladığı ilk haftalarda sunulamamıştır.

Bu araştırmanın bulgularına göre, derse hazırlık süreçlerindeki, çevrimiçi derslerdeki, diğer çevrimiçi platformlardan paylaşılan içeriklerdeki ve öğretmenlerin teknolojik yeterliliklerindeki farklılıklar, okulöncesi eğitim içerikleri ve eğitim sonuçlarının büyük bir değişkenlik göstermesine yol açmıştır. Araştırmanın bulgularına göre, okulöncesi uzaktan eğitim süreçlerinde teknolojik altyapı oldukça önemli bir rol oynamıştır. Bu süreçte, velilerin sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik düzeyleri okulöncesi eğitimin kalitesine belirgin etkiler yapmıştır. Okulöncesi uzaktan eğitim süreçlerinin yürütülmesinde veli ile iletişimin kilit rol oynadığı görülmektedir. Velinin teknolojik altyapıya sahip olmaması, teknolojik okur-yazarlığa sahip olmaması, zaman veya motivasyon yetersizliği, evde üst öğrenim kurumlarında farklı çocukların olması gibi birçok neden okulöncesi çağı çocuğunun uzaktan eğitime katılmaması veya yeterince aktif rol alamaması sonucunu ortaya çıkarmıştır. Çevrimiçi derslerin haftada 3 gün 20'şer dakika yapılmasıyla öğretmenin okulöncesi eğitimi vermesi dışında aslında annelere veya velilere psikososyal destek sağlaması şeklinde bir alt amaç olarak ön plana çıkmıştır.

Çocuklarla yalnız kaldıkları ve herhangi başka bir uzman desteğinden uzak olan aileler bu süreçte öğretmenle görüşme şansını kendi adına pozitif çevirebilmişlerdir.

Alanyazındaki çalışmalar okulöncesi dönemde gerçekleştirilen uzaktan eğitim çalışmalarını değerlendirirken çoğunlukla derslerin çevrimiçi şekilde yürütüldüğüne dair genel bir yargıda bulunmaktadır. Oysaki okulöncesi uzaktan eğitim süreci içerisinde çevrimiçi dersler haftada 3 gün, 20'şer dakika ile sınırlı tutularak, öğrencilerle ve velilerle iletişim kurmak amaçlanacak şekilde tasarlanmıştır. Genel olarak Türkiye'de okulöncesi eğitim çevrimiçi olarak değil, aile destekli olarak, öğretmen tarafından gönderilen çeşitli eğitim materyalleri ile yürütülmüştür. Bartan (2021) çalışmasında, öğretmenlerin değerlendirme boyutunda çocukları gözlemleyemediklerini, kazanımları edinip edinmediklerini tespit edemediklerini, etkinlik çıktılarının veli desteği ile yapıldığını ve değerlendirme konusunda oldukça tedirgin oldukları gelişim raporlarını neye göre oluşturacakları konusunda şüpheli oldukları bulgusuna ulaşmıştır. Bu çalışmanın değerlendirme konusundaki bulguları Bartan (2021)'den oldukça farklı bir durum ortaya koymaktadır. Bu araştırmanın bulgularına göre, katılımcı öğretmenler değerlendirme konusunda pek çok yöntem izlemiştir. Örneğin; yapılan çalışma ve etkinliklerin fotoğraflarını velilerden çeşitli kanallar aracılığı ile kendilerine gönderilmesini isteyen öğretmenler bazı durumlarda video da istemişlerdir. Ayrıca katılımcı öğretmenler tarafından, çevrimiçi derslere katılan ve katılmayan öğrenciler tespit edilerek, katılmayanlara farklı şekilde destek olma konusunda çeşitli çalışmalar yapılmıştır.

Bu araştırmanın bulgularına göre, farklı konularda öğrencilerde eğitim eksiklerinin ortaya çıktığı görüşünü belirten katılımcılar, genel olarak öğrencilerin psiko-sosyal kazanımları edinmesinin uzaktan eğitim sürecinde eksik kaldığı konusunda hemfikirlerdir. Sosyalleşme, paylaşma, birlikte oyun, iletişim, duygu ve düşüncelerini grup önünde ifade etme gibi becerilerin bu süreçte yeterince gelişemediğini belirtmişlerdir. Bu bulgular, alanyazındaki diğer çalışmalarca desteklenmektedir. Örneğin, Acar, Erbaş ve Eryaman (2021)'da okulöncesi uzaktan eğitim sürecinde çocukların motor becerilerin gelişimine, sosyal-duygusal gelişimlerine, özbakım becerilerinin kazanılmasına ve iletişim becerilerine olumsuz yansıtılabileceği sonucuna ulaşmışlardır.

Okulöncesi eğitimde katılımcılar, interaktif içeriklere sahip çalışma kitaplarının, diğer interaktif içeriklerin, web 2.0 araçlarının kullanımının ve çevrimiçi derslerde birlikte yapılan fen ve doğa etkinliklerinin başarılı olduğunu belirtmişlerdir. Fakat bu tarz

çalışmaları yürütmeyi mümkün kılacak teknolojik araçlara erişim konusunda çok önemli eşitsizlikler bulunmaktadır. Bu anlamda, uzaktan eğitim süreçlerinde tespit edilen en önemli eksiklik, bu çalışmanın yapıldığı büyük yerleşim yerlerinde dahi teknolojik altyapı yetersizliği ve teknolojik araç-gereç eksikliği olmuştur. Teknolojik eşitsizliklerin neden olduğu eğitsel sorunlara ilgili alanyazında bolca kanıt sunulmuştur. Örneğin, Gündoğdu (2021), ailelerin bazılarında uzaktan eğitim sürecini sürdürmek için herhangi bir cihaz veya internet bağlantısı bulunmazken bazılarında birden çok kardeş arasında paylaşılan tek bir cihaz bulunduğunun altını çizmiştir. Benzer şekilde, Foti (2020) çalışmasında ailelerin bilgisayarlara erişememesi ve eğitim materyali eksikliğini dile getirmiş, Bayburtlu (2020) ise öğrencilerin bilgisayar ve tablet gibi cihazlara sahip olmayışını veya erişememesini önemli bir sorun olarak ortaya koymuştur.

Gelecekte benzer bir durumun yaşanması durumunda öğretmenler; teknolojik altyapı sorunlarının giderilmesi, çevrimiçi etkinliklerin niteliğinin arttırılmasını, öğretmen ve velilerin teknolojik yeterliliklerin arttırılması, çevrimiçi ders sayısının okulöncesi eğitimde arttırılması, öğretmenlere ve ailelere psikolojik destek verilmesi, aile katılımı çalışmalarının arttırılması gibi önerilere yer vermişlerdir. Yaralı ve Kunduracı (2022) ise araştırma sonucunda, öğretmenlerin uzaktan eğitim süreci devam ederse yapmayı planladıkları değişikliklere ilişkin görüşlerini ‘benzer şekilde uygulamaya devam etmek’, ‘çocukları derse daha aktif olarak katma’ ve ‘ilgi çekici etkinliklere yer verme’ yönünde belirttikleri sonucuna ulaşmışlardır (s. 439). Bu sonuçlardan yalnızca ‘ilgi çekici etkinliklere yer verme’ sonucu kısmen bu araştırma bulguları ile örtüşür durumdadır.

Bu çalışmanın bulguları Alan (2021)’ın bulguları ile oldukça örtüşmektedir. Alan (2021)’ın 24 eğitimci ile görüşerek okulöncesi uzaktan eğitimin ihtiyaçlarını ortaya çıkarmayı amaçlayan çalışması, öğretmenlerin teknolojik yetkinliklerinin geliştirilmesi, etkileşimli kaynakların artırılması, kullanıcı dostu çevrimiçi platformların okulöncesi eğitime uygun hale getirilmesi, veli desteğini artırma ve veli ve çocukların psikolojik iyi oluşlarının göz önünde bulundurulması gibi müdahalelerle okulöncesi uzaktan eğitim süreçlerinin daha iyi hale getirileceğini ileri sürmüştür. Bu bulgular, burada raporlanan araştırmada da belirgin bir biçimde ortaya çıkmıştır. Alan (2021)’den farklı olarak bu araştırma eğitim politikalarını geliştiren otoritelerin okulöncesi uzaktan eğitim süreçlerini iyileştirme noktasında oldukça kilit rollere sahip olduklarını ortaya koymuştur.

Bu araştırmanın bulgularından hareketle, gelecekte tekrar okulöncesi dönemde uzaktan eğitime geçilmesi durumunda, teknolojik eşitsizlikler ve velilerin sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik düzeyinden kaynaklanan olumsuz etkileri en aza indirecek eğitim politikalarının geliştirilmesi önerilmektedir. Öğrencilerin ihtiyaç duydukları teknolojik araçlar ve altyapı hizmetlerinin kamusal kaynaklardan sağlanması, eğitimde fırsat eşitliğini daha iyi sağlama noktasında oldukça faydalı olabilir. Ayrıca, okulöncesi uzaktan eğitim süreçlerinde velilerin oynadığı kilit rol düşünüldüğünde, eğitim politikası yapıcılarının yetişkin-veli eğitimine de gereken önemi vermesi önerilmektedir. Ailelere ve çocuklara, gerekli sosyal ve psikolojik desteklerin kamu kurumlarınca sunulması da okulöncesi dönem uzaktan eğitim çalışmalarının kalitesini artırmada oldukça olumlu roller oynayabilir.

Okul yönetici ve öğretmenlerinin tamamen hazırlıksız yakalandıkları Covid-19 pandemi süreci uzaktan eğitim çalışmalarında, neyin, nasıl yapılacağı ile ilgili ciddi belirsizliklerin yaşanması eğitim açısından kayıplara neden olmuştur. Bu durum göz önüne alındığında, öğretmenlere ve yöneticilere uzaktan eğitim gibi tamamen farklı bir eğitim formuna geçiş ile ilgili MEB tarafından rehberlik ve hizmetiçi eğitimler sunulması önerilmektedir. Aynı zamanda hem öğretmenlere hem öğrenci hem de velilere en kısa sürede etkili psiko-sosyal destek sağlanması bu tür toplumsal krizlerin eğitim üzerindeki etkilerini minimize edebilir.

Okulöncesi düzeyde, diğer eğitim kademelerinden farklı olarak, uzaktan eğitim süreçlerinin yürütülmesinde ebeveyn desteğinin kritik bir rolü olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Eğitimin yürütülmesi adeta öğretmenin aileyi bilgilendirmesi daha sonra ailenin çocuğa eğitim içeriğini uygulaması şeklinde sağlanmıştır. Bu durum okulöncesi öğretmenlerin yetişkin eğitimi konusunda da gerekli eğitimleri almalarını bir önkoşul olarak ortaya çıkarmaktadır. Bu konuda MEB hizmetiçi eğitimler düzenleyerek okulöncesi öğretmenlerin yetişkin eğitimi konusunda kendilerini geliştirmelerine katkı sağlayabilir.

Bu çalışma, okulöncesi düzeyde öğretmen ve öğrencilerden kaynaklanan önemli farklılaşmalar ve eşitsizlikler ortaya çıktığını tespit etmiştir. Örneğin, okulöncesi öğretmenler, içerik oluşturma ve materyal kullanma konusunda farklı yollara başvurmuştur. Aynı şekilde öğrenciler de aynı kalitede içerik ve kaynaklara

ulaşamamıştır. Eğitimde kalite standardizasyonun sağlanması açısından sorun oluşturan bu durumun eğitim otoriteleri tarafından göz önünde bulundurulması önerilmektedir. İçerik oluşturma ve materyal desteği konusunda bölgesel özelliklere göre (kırsal ve kentsel vs.), daha standardize edilmiş eğitim planları uygulamaya konularak öğretmenlerin ve öğrencilerin bu tür eşitsizlikler yaşamasının önüne geçilebilir. Bu eğitim içerikleri ve materyallerini oluşturma konusunda MEB öğretmenlerle birlikte çalışarak içerik geliştirme konusunda daha etkili uygulamalar başlatabilir.

6. KAYNAKÇA

- Acar, E. A., Erbaş, Y. H., & Eryaman, M. Y. (2021). Okulöncesi öğretmenlerinin Covid-19 pandemi sürecinde uzaktan eğitime ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 7(4), 31-54.
- Akın, F., & Aslan, N. Covid-19 Pandemisinde Okulöncesi Dönemdeki Öğrencilerin Uzaktan Eğitimi: Bir Eylem Araştırması. *Alanyazın*, 2(1), 8-17.
- Alford Jr, R. W. (1971). *Home-Oriented Preschool Education*.
- Alford, R. W. (1972). *Home-Oriented Preschool Education: Program Overview and Requirements*.
- Altın, F., & Gündoğdu, K. (2021). Okulöncesi Eğitimde Uzaktan Eğitim Uygulamalarının Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda İncelenmesi: Sorunlar ve Öneriler. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 577-592.
- Aral, N. & Kadan, G. (2021). Pandemi Sürecinde Okulöncesi Öğretmenlerinin Yaşadıkları Problemlerin İncelenmesi. *Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(2), 99-114.
- Baker, A. J., Piotrkowski, C. S., & Brooks-Gunn, J. (1999). The home instruction program for preschool youngsters (HIPPY). *The Future of children*, 116-133.
- Balat, G. U. (2015). Analyzing the relationship between self-efficacy perception of mothers and their communication with their preschool children. *US-China Education Review*, 5(6), 390-399.
- Bartan, S. (2022). Okulöncesi öğretmenlerinin covid 19 pandemi döneminde uygulanan uzaktan eğitim sürecine ilişkin görüşleri. *Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 6(1), 1-24.
- Bayburtlu, Y. S. (2020). Covid-19 Pandemi dönemi uzaktan eğitim sürecinde öğretmen görüşlerine göre türkçe eğitimi. *Electronic Turkish Studies*, 15(4).131-151.
- Baysal, E. A., Ocak, B., & Ocak, İ. (2020). Covid-19 salgını sürecinde okulöncesi çocuklarının EBA ve diğer uzaktan eğitim faaliyetlerine ilişkin ebeveyn görüşleri. *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi*, 6(2), 185-214.
- BBC. (2020). Koronavirüs: Çin'de yeni virüsün ortaya çıktığı Vuhan kentinde neler yaşanıyor? <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-51222904>
- Brown, T., & Jones, L. (2001). *Action research and postmodernism*. Buckingham: Open.

- Carroll, N., Sadowski, A., Laila, A., Hruska, V., Nixon, M., Ma, D. W., ... & Guelph Family Health Study. (2020). The impact of COVID-19 on health behavior, stress, financial and food security among middle to high income Canadian families with young children. *Nutrients*, 12(8), 2352.
- Cordovil, R., Ribeiro, L., Moreira, M., Pombo, A., Rodrigues, L. P., Luz, C., ... & Lopes, F. (2021). Effects of the COVID-19 pandemic on preschool children and preschools in Portugal. *Journal of Physical Education and Sport*
- Crescenzi-Lanna, L. and Grané-Oró, M. (2016) 'An analysis of the interaction design of the best educational apps for children aged zero to eight', *Comunicar*, Vol. 24, No. 46.
- Creswell, J. W. (2012). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches*. SAGE Publications.
- Daniel, J. (2020). Education and the COVID-19 pandemic. *Prospects*, 49(1), 91-96.
- Dong, C., Cao, S., & Li, H. (2020). Young children's online learning during COVID-19 pandemic: Chinese parents' beliefs and attitudes. *Children and youth services review*, 118, 105440
- Duran, M. (2021). The Effects of COVID-19 Pandemic on Preschool Education. *International Journal of Educational Methodology*, 7(2), 249-260.
- Fedina, N. V., Burmykina, I. V., Zvezda, L. M., Pikalova, O. S., Skudnev, D. M., & Voronin, I. V. (2017). Study of educators' and parents' readiness to implement distance learning technologies in preschool education in Russia. *Eurasia Journal of Mathematics, Science and Technology Education*, 13(12), 8415-8428.
- Foti, P. (2020). Research in distance learning in Greek kindergarten schools during the pandemic of covid-19: Possibilities, dilemmas, limitations. *European Journal of Open Education and E-learning Studies*, 5(1).
- Geriş, Ö. E., & Gümüş, Ö. Y. (2021). Uzaktan Eğitim Hakkında Okulöncesi Öğretmenlerinin Görüşleri. In *International Symposium Of Education And Values-4* (P. 259).
- Goodwin, K. (2012) *Use of Tablet Technology in the Classroom*, NSW Curriculum and Learning Innovation Centre. Available online at: <http://www.tale.edu.au/> (accessed on 14 July 2016).

- Gündoğdu, S. (2021). Okulöncesi öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde uyguladıkları aile katılım çalışmalarının incelenmesi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 17(35), 1849-1874.
- Gromada, A., Richardson, D., & Rees, G. (2020). Childcare in a global crisis: The impact of COVID-19 on work and family life
- Harley, M. F. (1985). An alternative organizational model for early childhood distance education programs. *Distance Education*, 6(2), 158-168.
- Hiniker, A., Sobel, K., Hong, S.R., Suh, H., Kim, D. and Kientz, J.A. (2015) 'Touchscreen prompts for preschoolers: designing developmentally appropriate techniques for teaching young children to perform gestures', ACM, New York.
- Hrastinski, S. (2008). What is online learner participation? A literature review. *Computers & Education*, 51(4), 1755-176
- İnan, H. Z. (2020). Covid-19 Pandemi Sürecinde Okulöncesi Eğitimin Yeniden Yapılandırılması. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 831-849.
- Karakuş, N., & Karacaoğlu, M. Ö. (2021). Uzaktan Eğitime Yakından Bakış: Bir Metafor Çalışması. *Rumelide Dil Ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (Ö10), 44-62.
- Lombard, A. D. (1981). *Success Begins at Home*. Lexington Books, DC Heath and Company, Lexington, MA 02173.
- Long, H. (2020, July 3). The Big Factor Holding Back the U.S. Recovery: Child Care. *The Washington Post*. <https://cutt.ly/MbqN3qV>
- Merriam, S. B. (2009). *Qualitative research: A guide to design and implementation*. Jossey-Bass.
- Moore, J. L., Dickson-Deane, C., & Galyen, K. (2011). e-Learning, online learning, and distance learning environments: Are they the same?. *The Internet and higher education*, 14(2), 129-135.
- Moore, S., Hodges, C. Lockee, B. B., Trust, T., & Bond, M. A. (2020). The difference between emergency remote teaching and online learning.
- Mustafaoğlu, R., Zirek, E., Yasacı, Z., & Özdiñler, A. R. (2018). Dijital teknoloji kullanımının çocukların gelişimi ve sağlığı üzerine olumsuz etkileri. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 5(2),
- NIEER 2020. Barnett, S., Jung, K., & Nores, M. (2020). Young Children's Home Learning and Preschool Participation Experiences during the Pandemic. NIEER

- 2020 Preschool Learning Activities Survey: Technical Report and Selected Findings. Updated. National Institute for Early Education Research
- Oktaý, A. (1990). Türkiye'de okulöncesi eğitim. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 2(2), s. 151-160.
- Oktaý, A. (2004). Türkiye’de erken çocukluk eğitiminin dünü, bugünü, geleceği. OMEP
- Özger, B. Y. (2022). Covid-19 Pandemi Döneminde Okulöncesindeki Uzaktan Eğitim Sürecinin İncelenmesi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 31(2), 410-422.
- Özoruç, N., & Sığırtmaç, A. D. (2023). Okulöncesi Eğitim Alan Çocukların, Öğretmenlerinin Ve Ebeveynlerinin Uzaktan Eğitime İlişkin Görüş Ve Deneyimleri. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 23(1), 23-50.
- Sağlık Bakanlığı. (2020). Yeni Koronavirüs Hastalığı (COVID-19). [Erişim tarihi:10.10.2021] <https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66117/yeni-koronavirus-hastaligi-covid-19.html>
- Samuelsson, I. P., Wagner, J. T., & Ødegaard, E. E. (2020). The coronavirus pandemic and lessons learned in preschools in Norway, Sweden and the United States: OMEP Policy forum. International journal of early childhood, 52(2), 129-144.
- Stites, M. L., Sonneschein, S., & Galczyk, S. H. (2021). Preschool parents’ views of distance learning during COVID-19. Early Education and Development, 32(7), 923-939.
- TRT Haber. (2020). Okullar ne zaman açılacak? Okullar 21 Eylül’de eğitime başlayacak... [Erişim Tarihi: 11.10.2021] <https://cutt.ly/jbq2mTQ>
- Vasileva, M., Alisic, E., & De Young, A. (2021). COVID-19 unmasked: Preschool children’s negative thoughts and worries during the COVID-19 pandemic in Australia. European Journal of Psychotraumatology, 12(1), 1924442.
- Yaralı, K. T., & Kunduracı, H. K. Ö. (2022). Türkiye’de Covid-19 Pandemi Döneminde Gerçekleştirilen Uzaktan Eğitim Süreci: Okulöncesi Eğitimin Değerlendirilmesi. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, (61), 425-452.
- Yavuz, E. A. Okulöncesi Eğitimde Uzaktan Eğitim Uygulamaları: Çevrimiçi Çevrimiçi Dersler (2022). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 9(2), 627-647.

Yazıcı, E., Keskin, H. K., & Gelişli, Y. (2022). Covid-19 Pandemisinde Uzaktan Eğitim: Okulöncesi Öğretmenlerinin Sürece İlişkin Görüşleri. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 42(2), 1371-1408.

Zhong, W. (2021, May). Curriculum Reform of Preschool Education in the Context of COVID-19. In 2021 2nd International Conference on Computers, Information Processing and Advanced Education (pp. 248-251).

7. EKLER

EK-1: Görüşme İçin Gönüllü Katılımcı Formu

Bu çalışma; “Covid-19 pandemisi sürecinde okulöncesi eğitimde uzaktan eğitim uygulamaları- bir eylem araştırması” başlıklı bir araştırma çalışması olup pandemi sürecinde okulöncesi öğretmenlerinin uzaktan eğitim deneyimlerini ortaya çıkarmak amacıyla taşımaktadır. Çalışma, Merve Öner tarafından yürütülmekte (Prof. Dr. Gülsün Kurubacak’ın tez danışmanlığında) ve sonuçları ile pandemi sonucunda öğretmenlerin deneyimleri ve geleceğe ilişkin uzaktan eğitim önerileri ortaya konacaktır.

- Bu çalışmaya katılımınız gönüllülük esasına dayanmaktadır.
- Çalışmanın amacı doğrultusunda, nitel araştırma bağlamında **görüşmeler** yapılarak sizden veriler toplanacaktır.
- İsminizi yazmak ya da kimliğinizi açığa çıkaracak bir bilgi vermek zorunda değilsiniz/araştırmada katılımcıların isimleri gizli tutulacaktır.
- Araştırma kapsamında toplanan veriler, sadece bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacak, araştırmanın amacı dışında ya da bir başka araştırmada kullanılmayacak ve gerekmesi halinde, sizin (yazılı) izniniz olmadan başkalarıyla paylaşılmayacaktır.
- İstemeniz halinde sizden toplanan verileri inceleme hakkınız bulunmaktadır.
- Sizden toplanan veriler bilgisayarda kilitli dosyalarda korunacak, arşivlenecek ve araştırma bitiminde imha edilecektir.
- Veri toplama sürecinde/süreçlerinde size rahatsızlık verebilecek herhangi bir soru/talep olmayacaktır. Yine de katılımınız sırasında herhangi bir sebepten rahatsızlık hissederseniz çalışmadan istediğiniz zamanda ayrılabilirsiniz. Çalışmadan ayrılmanız durumunda sizden toplanan veriler çalışmadan çıkarılacak ve imha edilecektir.

Gözlen formunu okumak ve değerlendirmek üzere ayırdığınız zaman için teşekkür ederim. Çalışma hakkındaki sorularınızı bana ve danışmanım Prof. Dr. Gülsün Kurubacak'a iletebilirsiniz.

Araştırmacı Adı : Merve Öner

Adres :

Bu çalışmaya tamamen kendi rızamla, istediğim takdirde çalışmadan ayrılabileceğimi bilerek verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlarla kullanılmasını kabul ediyorum.

(Lütfen bu formu doldurup imzaladıktan sonra veri toplayan kişiye veriniz.)

Katılımcı Ad ve Soyadı:

İmza:

Tarih:

EK-2: Görüşme Soruları

1. Kendinizi tanıtır mısınız?
2. Bir okulöncesi öğretmeni olarak Covid-19 pandemisinde uzaktan eğitim sürecinde yaptığınız eğitim-öğrenme çalışmaları nelerdir?
3. Bir okulöncesi öğretmeni olarak, Covid-19 pandemisinde uzaktan eğitim sürecinde hangi tür etkinliklerde başarılı olduğunuzu düşünüyorsunuz? Neden?
4. Bir okulöncesi öğretmeni olarak, Covid-19 pandemisinde uzaktan eğitim sürecinde karşılaştığınız sorunlar ve bu sorunlara bulduğunuz çözüm yolları nelerdir?
5. Bir okulöncesi öğretmeni olarak, gelecekte, Covid-19 pandemisine benzer bir durumla karşılaştığınızda; uzaktan eğitim bağlamında sınıfınızda yapacağınız etkinlikler nelerdir?

EK-3: Etik Kurul Onayı

Evrak Kayıt Tarihi: 05.01.2022

Protokol No: 243886

Tarih: 27.01.2022

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERÎ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU
KARAR BELGESİ

ÇALIŞMANIN TÜRÜ:	Yüksek Lisans Tez Çalışması
KONU:	Sosyal Bilimler
BAŞLIK:	Covid-19 Pandemisi Süreci Okul Öncesi Eğitimde Uzaktan Eğitim Uygulamaları- Bir Eylem Araştırması
PROJE/TEZ YÜRÜTÜCÜSÜ:	Prof. Dr. Gülsün KURUBACAK
TEZ YAZARI:	Merve ÖNER
ALT KOMİSYON GÖRÜŞÜ:	-
KARAR:	Olumlu